

İSTANBUL KONVENSIYASI - GENDER ƏSASLI ZORAKILIĞA SON QOYMAQ ÜÇÜN GÜCLÜ VASİTƏ

Qadınlara qarşı zorakılıq
və məişət zorakılığının
qarşısının alınması və ona
qarşı mübarizə haqqında
Avropa Şurası Konvensiyasına
dair deputatlar üçün
bələdçi kitab

QORXUDAN AZAD
ZORAKILIQDAN
AZAD

Tərcümə Avropa İttifaqı
tərəfindən birgə maliyyələşdirilir

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

İSTANBUL KONVENSIYASI- GENDER ƏSASLI ZORAKILIĞA SON QOYMAQ ÜÇÜN GÜCLÜ VASİTƏ

**Qadınlara qarşı zorakılıq və məişət
zorakılığının qarşısının alınması
və ona qarşı mübarizə haqqında
Avropa Şurası Konvensiyasına dair
deputatlar üçün bələdçi kitab**

Bu tərcümə Avropa İttifaqının və Avropa Şurasının birgə maliyyələşdirdiyi “Azərbaycanda İstanbul Konvensiyası və digər gender bərabərliyi standartlarına dair məlumatlılığın artırılması” layihəsi çərçivəsində hazırlanıb. Burada ifadə olunan fikirlər hər iki tərəfin rəsmi mövqeyini əks etdirməyə bilər.

Bu sənədin bütövlükdə və ya bir hissəsinin təkrar nəşri və ya tərcüməsi ilə bağlı bütün müraciətlər Kommunikasiya İdarəsinə

(F-67075 Strasbourg Cedex or publishing@coe.int) ünvanlanmalıdır. Nəşrlə bağlı digər bütün yazışmalar Avropa Şurası Parlament Assambleyasının Bərabərlik və Ayrı-seçkiliyə yol verilməməsi üzrə Komitənin Katibliyinə göndərilməlidir.

Kitabın üz qabığının dizaynı və tərtibi: Avropa Şurası Sənədlər və Nəşrlər və sənədlərin çoxaldılması İdarəsi (SPDP)

Azərbaycan dilində tərtibat: 360 Marcom MMC

© Avropa Şurası, 2022, Bakı

Hazırlayan:

Ekspert məsləhətçi An-Katrin Spek ilə əməkdaşlıq edərək

Avropa Şurasının Parlament Assambleyasının Bərabərlik və Ayrı-seçkiliyə yol verilməməsi üzrə Komitənin Katibliyi

Mündəricat

İXTİSARLAR	5
ƏSAS TERMİNLƏR LÜĞƏTİ	7
AVROPA ŞURASI: QADIN HÜQUQLARININ QORUNMASI, GENDER BƏRABƏRLİYİNƏ NAİL OLMA VƏ QADINLARA QARŞI ZORAKILIĞA VƏ MƏİŞƏT ZORAKILIĞINA SON QOYMA	9
Avropa Şurası haqqında qısa məlumat	9
Avropa Şurası Parlament Assambleyası: qadınlara qarşı zorakılıqla mübarizə	9
1. NİYƏ BU BƏLƏDÇİ KİTAB?	11
2. QADINLARA QARŞI ZORAKILIQ BƏLASI	13
3. İSTANBUL KONVENSIYASI: GENDER ƏSASLI ZORAKILIĞA SON QOYMAQ ÜÇÜN HƏRTƏRƏFLİ HÜQUQI VƏ SIYASI ÇƏRÇİVƏ	15
3.1. İstanbul Konvensiyası: məqsədi və əhatə dairəsi	16
3.2. İstanbul Konvensiyası ilə bağlı dezinformasiyaya qarşı mübarizə	19
4. İSTANBUL KONVENSIYASININ TƏTBİQİ NECƏ MONİTORINQ EDİLİR?	21
4.1. Dövlət hesabatları	21
4.2. Təcili sorğu proseduru	22
4.3. Ümumi tövsiyələr	22
4.4. İstanbul Konvensiyasının tətbiq edilməsinin monitorinqi: parlamentlər hansı rolu oynayır?	23
5. İSTANBUL KONVENSIYASININ DƏSTƏKLƏNMƏSİNDƏ DEPUTATLARIN ROLU	25
5.1. İstanbul Konvensiyasının ratifikasiyasının təşviqi	26
5.2. Konvensiyanın tətbiqinin monitorinqi və dəstəklənməsi	29
5.3. GREVIO monitorinqində parlamentin iştirakı	43
5.4. Tətbiqi təşviq etmək üçün hansı struktur və mexanizmlər mövcuddur?	59
5.5. Xülasə	52
6. DAXİLİ EKSPERTİZA VƏ XARİCİ İTTİFAQLAR	55
6.1. Daxili ekspertiza	55
6.2. Xarici ittifaqlar və ekspertiza	56

7. NƏTİCƏ	57
ƏLAVƏ 1 – DEPUTATLAR ÜÇÜN SİYAHİ: İSTANBUL KONVENSIYASINI NECƏ DƏSTƏKLƏMƏLİ	59
ƏLAVƏ 2 – QADINLARA QARŞI ZORAKILIQ VƏ MƏİŞƏT ZORAKILĞININ QARŞISININ ALINMASI VƏ ONA QARŞI MÜBARİZƏ HAQQINDA İSTANBUL KONVENSIYASININ MƏTNİ (CETS NO. 210)	67
ƏLAVƏ 3 – ƏLAVƏ ƏDƏBİYYAT VƏ MƏNBƏLLƏR	103
Avropa Şurasının seçilmiş mənbələri	103
Seçilmiş beynəlxalq vasitələr	108
Digər faydalı ünvanlar	109

İxtisarlar

CEDAW	BMT-nin Qadınlara qarşı ayrı-seçkiliyin bütün formalarının ləğv edilməsi haqqında Konvensiyası
CEDAW Komitəsi	Qadınlara qarşı ayrı-seçkiliyin ləğv edilməsi haqqında Komitə
CETS	Avropa Şurası Müqavilələr Seriyası
Tərəflərin Komitəsi	Qadınlara qarşı zorakılıq və məişət zorakılığının qarşısının alınması və ona qarşı mübarizə haqqında Avropa Şurası Konvensiyasının (İstanbul Konvensiyası) Tərəflər Komitəsi
FGM	Qadın sünneti
GREVIO	Qadınlara qarşı zorakılığa və məişət zorakılığına qarşı fəaliyyət üzrə Ekspertlər Qrupu
HELP	Hüquqşünaslar üçün İnsan Hüquqları üzrə Təhsil
İstanbul Konvensiyası	Qadınlara qarşı zorakılıq və məişət zorakılığının qarşısının alınması və ona qarşı mübarizə haqqında Avropa Şurası Konvensiyası
QHT	Qeyri-hökumət təşkilatları
AŞPA	Avropa Şurası Parlament Assambleyası

Əsas terminlər lüğəti

Qadınlara qarşı zorakılıq: buraya istər ictimai, istərsə də şəxsi həyatda meydana gəlməsindən asılı olmayaraq fiziki, cinsi, psixoloji və iqtisadi ziyan və zərər, o cümlədən təhdidlər, məcburi və ya əsassız azadlıqdan məhrum etmək kimi hadisələrlə nəticələnən və ya nəticələnmə bilən bütün gender əsaslı zorakılıq hərəkətləri daxildir.

Məişət zorakılığı: zorakılığı törədən şəxsin zərərçəkmişlə əvvəl və ya hazırda bir yerdə yaşayıb-yaşamamasından asılı olmayaraq, ailə daxilində və ya evdə və ya evli olan və ya olmayan cütlüklər və partnyorlar arasında baş verən fiziki, cinsi, psixoloji və ya iqtisadi zorakılığın bütün növləri.

Gender: hər hansı bir cəmiyyətin qadın və kişilər üçün münasib hesab etdiyi rollar, davranışlar, fəaliyyət və xüsusiyyətlər. İstanbul Konvensiyası gender stereotiplərinin qadınlara qarşı olan zorakılığın bəzi insanlar tərəfindən qəbul edilməsinə töhfə verdiyini qəbul edir.

Qadınlara qarşı gender əsaslı zorakılıq: qadın olduqları üçün onlara edilən zorakılığı və ya qadınlara qeyri-proporsional şəkildə təsir edən zorakılığı bildirir.

Gender stereotipləri: Gender stereotipləri kişilərə və qadınlara öz cinsinə görə müəyyən edilmiş və məhdudlaşdırılmış xüsusiyyətlər və rolların özbaşına təyin edilməsi ilə bağlı qərəzli fikirlərdir.

Avropa Şurası: qadın hüquqlarının qorunması, gender bərabərliyinə nail olma və qadınlara qarşı zorakılığa və məişət zorakılığına son qoyma

Avropa Şurası haqqında qısa məlumat

Avropa Şurası qitənin insan hüquqlarının müdafiəsi sahəsindəki aparıcı təşkilatıdır. Bütün 46 üzv dövlət insan hüquqlarını, demokratiyanı və hüququn aliliyini qorumaq üçün nəzərdə tutulmuş [Avropa İnsan Hüquqları Konvensiyasını](#) imzalayıb. Avropa Şurası qadınların və qızların gender əsaslı zorakılıqdan qorunmasını fəal şəkildə təşviq edir. [Qadınlara qarşı zorakılıq və məişət zorakılığının qarşısının alınması və ona qarşı mübarizə haqqında Konvensiyanın](#) ("İstanbul Konvensiyası") qəbulu Avropa Şurasını gender bərabərliyini təşviq edən, qadın hüquqlarını qoruyan və gender əsaslı zorakılığa son qoyan aparıcı təşkilat olaraq qətiyyətli şəkildə ortaya çıxarmışdır.

Bilirsinizmi?

İstanbul Konvensiyası qəbul olunduqdan üç il sonra 2014-cü ildə qüvvəyə minib. Bu, Avropa dövlətlərinin konvensiyada öz əksini tapmış dəyərlərə və prinsiplərə bağlılığına aydın işarədir.

Avropa Şurası Parlament Assambleyası: qadınlara qarşı zorakılıqla mübarizə

[Parlament Assambleyası](#) Avropa Şurasının 46 üzv dövlətindən olan 612 deputatı bir araya gətirir. O, 700 milyon avropalının adından çıxış edir və Avropanın demokratik vicdanını təmsil edir.

Assambleya qadınlara qarşı zorakılığı insan hüquqlarının ən ciddi və çox yayılmış pozuntularından biri kimi müvafiq və qəti şəkildə pisləyib. 2006-cı ildə özünü bu işə həsr etmiş bir qrup deputat “Zorakılıqdan azad qadınlar” adlı Parlament şəbəkəsini¹ qurdu. Bu şəbəkə ciddi insan hüquqları pozuntusu barədə marifləndirməni artırmaq və gender əsaslı zorakılığa son qoymaq, qanunvericilikdə və siyasətdə dəyişiklikləri başlatmaq, həvəsləndirmək və təşviq etmək üçün Avropada və onun hüdudlarından kənarında bütün səviyyələrdə deputatları fəal şəkildə cəlb etmək məqsədini daşıyırdı.

2008-ci ildə Assambleya qadınlara qarşı² zorakılıqla bağlı hüquqi cəhətdən məcburi olan Avropa standartlarının qəbul edilməsinə səsəyib. Bu standartlar nəhayət İstanbul Konvensiyasında təsbit edilib. Assambleya İstanbul Konvensiyası ilə bağlı danışıqların aparılmasında və layihənin hazırlanmasında yaxından iştirak edib. Bu o deməkdir ki, Avropa vətəndaşlarının demokratik yolla seçilmiş nümayəndələri qadınlara qarşı zorakılığa son qoyulması ilə bağlı ən mütərəqqi insan hüquqları müqaviləsinin məzmununu hazırlaya biliblər.

İstanbul Konvensiyasının ən əsas yeniliyi də konvensiyanın icrasının monitorinqinə milli parlamentlərin cəlb edilməsidir. Digər mühüm məsələ İstanbul Konvensiyasının, bu konvensiyanın icra edilməsini mütəmadi olaraq nəzərdən keçirməyə dəvət olunan Avropa Şurası Parlament Assambleyasının vacib rolunu özündə ehtiva etməsidir.

- 1 “Zorakılıqdan azad qadınlar” şəbəkəsində parlamentinizi kimin təmsil etdiyini bilmək istəyirsiniz? Üzvlərin siyahısı bu internet ünvanında mövcuddur <http://www.assembly.coe.int/nw/Page-EN.asp?LID=WFFV> (giriş tarixi 22 oktyabr 2019-cu il).
2. Bax AŞPA-nın Qadınlara qarşı zorakılıqla mübarizə haqqında: Avropa Şurası Konvensiyasına doğru 1635 sayılı Qətnaməsi(2008) və 1847 (2008) sayılı Tövsiyəsi.

1. Niyə bu bələdçi kitab?

Avropa Şurasının İstanbul Konvensiyası qadınlara qarşı zorakılığın aradan qaldırılmasını hədəfləyən ən mütərəqqi və iddialı beynəlxalq insan hüquqları müqaviləsidir. O, iki nüfuzlu beynəlxalq mükafata³ layiq görülüb və gender əsaslı zorakılıqla mübarizə sahəsində çox vaxt “qızıl standart”⁴ hesab edilir.

Konvensiya 2011-ci ilin aprelində qəbul edilməsindən bəri Avropada əhəmiyyətli dərəcədə müsbət təsir göstərib. Bu, qadınlara qarşı zorakılıq və məişət zorakılığı ilə mübarizə üçün təcili tədbirlərin görülməsinə ehtiyacın olduğuna ictimaiyyətin diqqətini cəlb etməyə imkan verdi. Konvensiya gender əsaslı zorakılıqla bağlı milli qanunlar və siyasətlərdə mühüm mütərəqqi dəyişikliklərə təkan verib və ilhamlandırılıb. O, zorakılıqdan zərər çəkmiş qadınlar üçün daha çox sığınacaq və xidmətlərə ehtiyac olduğunu vurğulayıb. Bundan əlavə, konvensiya cinsi zorakılıq, xüsusən də zorlama ilə bağlı məsələlər ətrafında çox ehtiyac duyulan ictimai müzakirələrə səbəb olub.

Lakin ən güclü standartlar belə sadəcə ölkələr konvensiyanı imzaladığı, ratifikasiya etdiyi və tam şəkildə həyata keçirdiyi təqdirdə uzunmüddətli müsbət dəyişikliklərə səbəb ola bilər. Bu baxımdan parlamentlər və deputatlar mühüm rol oynayır. Onlar müqavilənin qüvvəyə minməsi istiqamətində tədbirlərə demokratik legitimlik verər, qadınlara qarşı zorakılığa son qoymağa yönəlmiş əsaslı hüquqi və siyasi çərçivələr yarada və onların səmərəli şəkildə icrasına nəzarət edə bilirlər. Onların milli büdcələrin təsdiq edilməsində və icraedici fəaliyyətə nəzarətin təmin edilməsində oynadıqları mühüm rolunu anımladıqları qərarları gender əsaslı zorakılıqla mübarizədə əsas maraqlı tərəf kimi mövqeləndirir.

- 3 2012-ci ildə Məişət zorakılığına və gender zorakılığına qarşı İspaniyanın Müşahidə Qurumu İstanbul Konvensiyasının hazırlanması üçün gender əsaslı zorakılığın aradan qaldırılması ilə bağlı özünün ən böyük Tanınma Mükafatını Avropa Şurasına təqdim edib. 2015-ci ildə konvensiya qadınlara qarşı zorakılıqla mübarizəyə verdiyi töhfəyə görə Dünya Gələcək Şurasının, Parlamentlərarası İttifaqın və BMT-nin Qadınlar Təşkilatı tərəfindən nüfuzlu Vizyon Mükafatına layiq görülüb.
- 4 BMT-nin Qadınlar Təşkilatının keçmiş icraçı direktorunun müavini Lakşmi Purinin Qadınların Statusu üzrə Komissiyanın 57-ci sessiyasında Avropa Şurasının “Qadınlara qarşı zorakılıq – bizim narahatçılığımız, bizim cavabımız” adlı yan tədbirində çıxışı; Nyu York, 4 mart 2013-cü il, internet ünvanı: www.unwomen.org/en/news/stories/2013/3/remarks-by-lakshmi-puri-at-csw57-side-event (giriş tarixi 22 oktyabr 2019-cu il).

Bu bələdçi kitab ölkələrinin İstanbul Konvensiyasını artıq ratifikasiya etməsindən və ya hələ də ratifikasiya etməməsindən asılı olmayaraq bütün siyasi spektrdən və sistemlərdən olan deputatlar üçün praktiki mənbə olmaq məqsədini daşıyır. Onun qayəsi deputatların konvensiya haqqında biliklərini gücləndirmək, onun ratifikasiyası və icrasının təşviqində fəal rol oynamaq məqsədilə bütün Avropada deputatlara dəstək olmaqdır. O, həmçinin qadınlara qarşı zorakılığa və məişət zorakılığına son qoymaq üçün deputatların qanunvericilik, nəzarət və digər funksiyalarından necə istifadə edə biləcəyinə dair misallar⁵ təqdim edir.

2. Qadınlara qarşı zorakılıq bəlası

Qadınlara qarşı zorakılıq və məişət zorakılığı dünyada ən çox yayılmış insan hüquqları pozuntularından biri olmağa davam edir. Bu, mədəni, dini, iqtisadi, sosial və ya coğrafi mənşəyindən asılı olmayaraq həyatın bütün sahələrindən gələn qadınlara təsir göstərir. Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının [global hesablamaları](#) dünyada hər üç qadından birinin həyatı boyu gender əsaslı zorakılığa məruz qalacağını göstərir.⁶

Avropa istisna təşkil etmir. Hər gün bütün qitəməzdə qadınlar psixoloji və fiziki zorakılığa, qısnamalara, təqiblərə məruz qalır, zorlanır, şikəst edilir, ailələri tərəfindən nikaha girməyə məcbur edilir və ya iradələrinə qarşı qısırlaşdırılırlar. Avropa İttifaqının Əsas Hüquqlar Agentliyinin apardığı [sorgu](#) Avropa İttifaqında qadınların və 15 yaşdan yuxarı qızların 45%-dən 55%-ə qədəri cinsi qısnamanın qurbanı olduğunu göstərib.⁷ Milli sorğular məişət, cinsi və qadınlara qarşı zorakılığın digər formalarının geniş yayıldığını vurğulayır.

Gender əsaslı zorakılığın zərər çəkmiş şəxslər və bütövlükdə cəmiyyət üçün dağıdıcı nəticələri var. Qadınlara qarşı zorakılığa və məişət zorakılığına son qoymaq üçün aparılan mübarizənin səmərəli olmasını istəyiriksə, bu bəlanın əhatə dairəsini və təsirini dərk etmək vacibdir.

⁵ Bu bələdçi kitab Parlament Assambleyasının üzvləri ilə müsahibələrə və həmçinin 2019-cu ilin mart ayında Avropa Parlament Tədqiqatları və Sənədləşdirmə Mərkəzi (ECPRD) vasitəsilə milli parlament nümayəndə heyətlərinə göndərilmiş və Assambleyanın Bərabərlik və Ayrı-seçkiliyə yol verilməməsi üzrə Komitəsinin internet saytında yerləşdirilən soruğuya verilmiş cavablara əsaslanır: <http://www.assembly.coe.int/LifeRay/EGA/WomenFFViolence/IstanbulQuestionnaire-EN.pdf>.

⁶ Hesablamlar üçün bax www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women (giriş tarixi 22 oktyabr 2019-cu il).

⁷ Anketin nəticələrinə bu ünvanlardan baxmaq olar: <https://fra.europa.eu/en/publications-and-resources/data-and-maps/survey-data-explorer-violence-against-women-survey> (giriş tarixi 22 oktyabr 2019-cu il).

3. İstanbul Konvensiyası: gender əsaslı zorakılığa son qoymaq üçün hərtərəfli hüquqi və siyasi çərçivə

İstanbul Konvensiyası⁸ qadınlara qarşı zorakılığının və məişət zorakılığının kökünü kəsmək üçün yenilikçi, hüquqi cəhətdən məcburi olan beynəlxalq müqavilədir. Konvensiya qadınlara qarşı zorakılıq və məişət zorakılığı ilə mübarizə aparmaq və onu aradan qaldırmaq üçün onu ratifikasiya etmiş dövlətlərə ən qabaqcıl təcrübəyə əsaslanan hərtərəfli qanunvericilik bazası, siyasət və tədbirlər təklif edir. Konvensiya Avropada yaradılıb, lakin qlobal əhatə dairəsinə malikdir. Bu, gender əsaslı zorakılıqla bağlı qlobal problemlərin həlli üçün görülən tədbirlərin xüsusi bir coğrafi ərazi ilə məhdudlaşmamalı olduğu anlayışı ilə hazırlanmışdır. İstənilən dövlət ona qoşula və ya ondan milli və regional qanunvericilik və siyasətlər üçün plan kimi istifadə edə bilər.

Konvensiyanın gücü onun hərtərəfli olmasında və qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının əsas səbəbləri ilə mübarizəyə bağlılığındadır. Bu bölmə konvensiyanın əsas prinsiplərini müəyyən edir və onun bizi gender əsaslı zorakılıqdan azad cəmiyyətlər yaratmağa yaxınlaşdırmaq potensialını nümayiş etdirir.

İstanbul Konvensiyası qadınların kişilərdən asılı olmadığı və gender bərabərliyinin tam təmin olunduğu cəmiyyətə baxışı ifadə edən bir manifestdir.⁹

8 30 iyun 2019-cu il tarixinə qədər 34 dövlət konvensiyanı ratifikasiya edib; 11 üzv dövlət və Avropa İttifaqı Konvensiyanı imzalayıb. Ölkənizin İstanbul Konvensiyasını imzaladığına və ratifikasiya etdiyinə əmin deyilsiniz? Bax: imzalar və ratifikasiyalar: www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210/signatures (giriş tarixi 22 oktyabr 2019-cu il).

9 *Qadınlara qarşı zorakılıqla bağlı İstanbul Konvensiyası: nailiyyətlər və çağırışlar*, AŞPA-nın Hesabatı, 8 iyun 2019, Sənəd. 14908, §12).

3.1. İstanbul Konvensiyası: məqsədi və əhatə dairəsi

TKonvensiyanın məqsədi qadınlara qarşı zorakılığı və məişət zorakılığını bitirmək və qadınların zorakılıqdan azad həyat yaşamaqla bağlı əsas hüququnu qorumaqdır. Konvensiya qadınların qeyri-proporsional şəkildə məruz qaldıqları məişət zorakılığı da daxil olmaqla, qadınlara qarşı zorakılığın bütün formalarını əhatə edir. İstanbul Konvensiyasının ana sütunları zorakılığın qarşısının alınması, zərər çəkmiş şəxslərin qorunması və zorakılığı törədən şəxslərin təqib edilməsidir. Konvensiya ölkələrin ancaq qlobal və koordinasiya siyasətlər həyata keçirdikləri təqdirdə gender əsaslı zorakılıqla mübarizənin səmərəli olacağını qeyd edir.

İstanbul Konvensiyasının 4 yanaşması

- ▶ Qabaqlayıcı tədbirlər
- ▶ Müdafiə
- ▶ Cinayət təqibi
- ▶ Əlaqələndirilmiş siyasətlər

3.1.1. Konvensiya kimi qoruyur?

İstanbul Konvensiyasından əsas faydalanan şəxslər qadınlardır. Bunun səbəbi sadədir: Konvensiya qadın olduqlarına görə yalnız qadınların məruz qaldıqları (məsələn, qadın sünneti və ya məcburi abort) və ya qadınların kişilərə müqayisədə qeyri-proporsional şəkildə məruz qaldıqları (məişət zorakılığı, məcburi nikah, məcburi sterilizasiya, zorlama və cinsi zorakılığın digər formaları, cinsi qışnma və ya təcavüz məqsədilə təqib) zorakılıq formaları ilə mübarizə aparmağa çalışır.

İstanbul Konvensiyasının Tərəfləri onun tətbiqini məişət zorakılığı təhlükəsi altında olan və ya ondan əziyyət çəkən hər kəsə, o cümlədən zərər çəkmiş kişilərə, uşaqlara və yaşlılara şamil etməyə dəvət edilir. Bu, kişilərin də İstanbul Konvensiyasının əhatə etdiyi bəzi zorakılıq formalarına tez-tez baş verməyə və daha yüngül formalarda olsa da rast gəlmələri faktının tanınmasıdır.

3.1.2. Konvensiya dövlətlərdən nə etmələrini tələb edir?

İnsan hüquqları çox vaxt dövlətlərin çəkinməli olduğu davranışlar olaraq çərçivəyə salınır: dövlət məmurları fərdlərə qarşı işgəncə və ya ayrı-seçkilik etməməli, onların ifadə azadlığı hüququnu əsassız olaraq məhdudlaşdırmamalıdır. Eyni şəkildə, dövlət orqanları və dövlət adından çıxış edən digər şəxslər qadınlara qarşı zorakılıq hərəkətlərindən çəkinməlidirlər. Amma dövlətlərin müsbət öhdəlikləri

də var. Onların beynəlxalq öhdəliklərinin bu aspekti dövlət məmurlarından daha çox fərdi şəxslər tərəfindən

törədilən qadınlara qarşı zorakılıq və məişət zorakılığı kontekstində xüsusilə vacibdir. Müvafiq olaraq, İstanbul Konvensiyası dövlətin “dövlətə aid olmayan şəxslərin törətdiyi zorakılıq əməllərinin qarşısını almaq, araşdırmaq, cəzalandırmaq və zorakılıq qurbanlarına təminat ödənilməsinə təmin etmək” öhdəliyi olaraq müəyyən etdiyi “lazimi səy” standartını daxil və inteqrasiya edir (Maddə 5).

Bundan əlavə, qadına qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının boşluqda baş vermədiyini qəbul etmək çox vacibdir. Onlar zərərli münasibətlərin, qərəzli rəftarın, gender stereotiplərinin və cinsiyətçi adət və ya ənənələrin qadınları alçaldan və onları aşağılayan davranışlara rəğbət bəsləndiyi və ya təşviq edildiyi cəmiyyətlərdə çoxalır. Bu, qadınlara qarşı zorakılıq, o cümlədən məişət zorakılığı üçün zəmin təşkil edir. Buna görə də İstanbul Konvensiyası dövlətlərdən koordinasiya olunmuş tədbir və siyasətlər vasitəsilə zorakılığın qarşısını almaq, zərər çəkmiş şəxsləri qorumaq və zorakılığı törədənləri təqib etmək məqsədi ilə həyata keçiriləcək bir sıra tədbirləri görməyi tələb edir.

Qabaqlayıcı tədbirlər

Konvensiya qadınlara qarşı zorakılığın qarşısının alınması üzrə ümumi öhdəliyi və aşağıdakıları hədəfləyən təcili qabaqlayıcı tədbirləri ehtiva edir:

- ▶ qadınlara qarşı zorakılığa göz yuman münasibət və davranış dəyişikliklərini təşviq etmək;
- ▶ ictimaiyyətin gender əsaslı zorakılığın bütün formalarını harada baş verməsindən asılı olmayaraq tanıması və ona qarşı çıxması üçün məlumatlılığı artırmaq;
- ▶ uşaqlara münasibətlərdə qarşılıqlı hörməti öyrətmək üçün təhsilin bütün səviyyələrində kurikulumlara bərabərlik məsələlərinə dair tədris materialını daxil etmək;
- ▶ zorakılığın qarşısının alınması və aşkar edilməsi üçün zərər çəkmiş şəxslərə işləyən bütün müvafiq mütəxəssislərə təlim keçmək;
- ▶ məişət zorakılığı törədənələrə və cinsi cinayət törətmiş şəxslərə qadınlara hörmət etməyi və zorakılıqdan kənar davranışı mənimsəməyi öyrətmək məqsədi daşıyan müalicə proqramları hazırlamaq.

Müdafiə

Qadınları gender əsaslı zorakılıqdan səmərəli şəkildə qorumaq zorakılıq təhlükəsi altında olanlara dəstək olmaq məqsədi daşıyan bir sıra tədbirlərin

qəbul olunmasını tələb edir. Bu məqsədlə konvensiya dövlətlərin aşağıdakıları etməsini nəzərdə tutur:

- ▶ zərər çəkmiş şəxslərin ehtiyaclarını və təhlükəsizliyini bütün tədbirlərin mərkəzinə qoymaq;
- ▶ sağ qalanların harada və necə kömək alacaqlarını bilmələrini təmin etmək və onlara tibbi yardım, habelə psixoloji və hüquqi məsləhətlər verən ixtisaslaşmış dəstək xidmətləri göstərmək;
- ▶ sığınacaqlarla və 7/24 işləyən qaynar xətlərlə təmin etmək;
- ▶ fəvqəladə hallarda zorakılığı törədən şəxslərin ailəsindən və evindən uzaqlaşdırılması orderlərini müəyyən etmək, qadağa və müdafiə orderlərini vermək;
- ▶ zorakılığın şahidi olmuş uşaqları qorunmaq və dəstəkləmək.

Cinayət təqibi

Zərər çəkmiş şəxslərə ədalətin təmin edilməsi, zorakılığı törədənlərin məsuliyyətə cəlb edilməsi və cəzasızlığa son qoyulması üçün möhkəm cinayət qanunvericilik bazasına ehtiyac var: İstanbul Konvensiyasına əsasən iştirakçı dövlətlərin zorakılığın müxtəlif formalarını, o cümlədən aşağıdakıları cəzalandırmaları (və ya başqa tədbirlərlə cinayət məsuliyyətinə cəlb etmələri) gözlənilir :

- ▶ psixoloji zorakılıq;
- ▶ təcavüz;
- ▶ zorlama da daxil olmaqla cinsi zorakılıq;
- ▶ cinsi qısınma;
- ▶ məcburi nikah;
- ▶ qadın sünneti;
- ▶ məcburi abort və məcburi sterilizasiya

Üzv dövlətlər aşağıdakıları da etməlidirlər:

- ▶ Zorakılığın bütün növlərinin uyğun şəkildə cəzalandırıldığını təmin etmək;
- ▶ mədəniyyətin, dinin, adət-ənənənin və ya digər şəxsi səbəblərin nə qanunda, nə də praktikada cinayət davranışının müdafiəsi kimi qəbul olunmamasını təmin etmək;
- ▶ istintaq və məhkəmə araşdırmaları zamanı zərər çəkmiş şəxslərin və onların uşaqlarının xüsusi müdafiə tədbirlərinə çıxışını təmin etmək;
- ▶ hüquq-mühafizə orqanlarının yardım çağırışlarına dərhal reaksiya verməsini, təhlükəli vəziyyətləri müvafiq şəkildə idarə etmələrini

və qadınlara qarşı zorakılıqla bağlı bütün iddiaları operativ şəkildə araşdırmalarını təmin etmək.

Əlaqələndirilmiş siyasətlər

Qadınlara qarşı zorakılıq və məişət zorakılığı koordinasiyasız, təsadüfi cavab tədbirləri ilə səmərəli şəkildə həll edilə bilməz. Gender əsaslı və məişət zorakılığının əsas səbəblərinin və simptomlarının aradan qaldırılması polis, məhkəmə, sosial xidmətlər, uşaqların müdafiəsi üzrə agentliklər, səhiyyə işçiləri, qadınların qeyri-hökumət təşkilatları və digər müvafiq tərəfdaşlar da daxil olmaqla müxtəlif iştirakçıların birgə səylərini tələb edir. İstanbul

Konvensiyası bu ehtiyacı tanıyır və zərər çəkmiş şəxslərin ehtiyaclarını diqqət mərkəzində saxlayan, inteqrasiya olunmuş, hərtərəfli və koordinasiyalı siyasətlər vasitəsilə zorakılığa kompleks şəkildə cavab verməyə çağırır.

Füvvəyə minməsindən beş il sonra Assambleya hesab edir ki, İstanbul Konvensiyasının artıq hiss olunan və müsbət təsiri olduğuna inanır. Bu, zərər çəkmiş şəxslərin maarifləndirilməsinə və ümumilikdə cəmiyyətdə məlumatlılığın artırılmasına öz töhfəsini verib... Mümkün ratifikasiya ilə bağlı söhbətlər... qadınlara qarşı zorakılıq, onun miqyası və zərər çəkmiş şəxslərə təsiri və insanların həyatını xilas etmək üçün onunla mübarizənin aktuallığına dair müzakirələrə səbəb oldu.¹⁰

3.2. İstanbul Konvensiyası ilə bağlı dezinformasiyaya qarşı mübarizə

İstanbul Konvensiyasının tələb etdiyi bütün fəaliyyətlər qadınlara qarşı zorakılığa son qoymaq məqsədi daşıyır və bu məqsədlə hamımız razılaşa bilməliyik. Lakin, son bir neçə ildə bütün Avropada və onun hüdudlarından kənar qadınların insan hüquqlarına qarşı əks reaksiya müşahidə olunub. Bəlkə də bu əks reaksiyanın İstanbul Konvensiyasında öz izini buraxması, beləcə onun geniş ratifikasiyası və icrasının gedişatını ləngitdiyi təəccüblü deyil. Bu cür hadisələr deputatların həm diqqət etmələrini, həm də fəaliyyət göstərmələrini tələb edir. Onlar demokratik yolla seçilmiş deputatların mühüm töhfəsi ilə İstanbul Konvensiyasını kollektiv şəkildə müzakirə etmiş, hazırlamış və yekdilliklə qəbul etmiş Avropa dövlətləri tərəfindən yaradılmış mütərəqqi normativ bazaya hücum təşkil edir.

10 "Qadınlara qarşı zorakılıqla bağlı İstanbul Konvensiyası: nailiyyətlər və çağırışlar", AŞPA Hesabatı, 8 iyun 2019-cu il, Sənəd. 14908, 58.

3.2.1. İstanbul Konvensiyası ilə bağlı hücumlara cavab vermək və yanlış təsəvvürlərlə mübarizə aparmaq üçün nə edə bilərsiniz?

Bu hücumların arxasında kimin dayandığını bilin: İstanbul Konvensiyası haqqında yalan xəbərləri yayanlar dini, ultra-mühafizəkar qrupların və özlərini "kişi hüquqları müdafiəçisi" adlandıranların "müqəddəs olmayan ittifaqı"dır. Onlar beynəlxalq insan hüquqları qanununda çoxdan qəbul edilmiş hüquq və anlayışlara qarşı çıxırlar. Onların niyyəti İstanbul Konvensiyasının nail olmaq istədiyi məqsədi pozmaqdır: gender əsaslı zorakılıq üçün münbit zəmin olan qadınlar və kişilər arasındakı bərabərsizliyin aradan qaldırılması.

Yanlış məlumatlara qarşı çıxın, çünki başqaları İstanbul Konvensiyası haqqında yalanları yayarkən susmaq qadınların insan hüquqlarının müdafiəsi sahəsində konvensiyanın gətirdiyi mühüm qazanclardan imtina etmək deməkdir.

Faktları vurğulayın: konvensiyanın məksimum təsir göstərməsini təmin etmək üçün sizin ictimai dəstəyiniz çox vacibdir. İstanbul Konvensiyasının məqsədlərini vurğulamaq üçün sosial və ənənəvi medianı, müsahibələri və digər vasitələri istifadə etmək: qadınları gender əsaslı zorakılıqdan qorumaq. Konvensiyanın əsas faydalarını və uğurlarını vurğulamaq.

Daha ətraflı məlumata ehtiyacınız var?

Avropa Şurası İstanbul Konvensiyası ilə bağlı yanlış təsəvvürləri ifşa etmək və düzəltmək məqsədi daşıyan faydalı [Sual-Cavab broşurası](#) şəklində təlimat hazırlayıb. Bütün deputatlar İstanbul Konvensiyasının real məqsədləri ilə bağlı müzakirələr və ya debatlar zamanı 20 dildə mövcud olan bu broşuradan istifadə etməyə dəvət olunur.¹¹

11 Sual-cavab broşurası bu internet ünvanında mövcuddur <https://rm.coe.int/prems-122418-gjbr-2574-brochure-questions-istanbul-conventionweb-16x16/16808f0b80> (giriş tarixi 22 oktyabr)

4. İstanbul Konvensiyasının tətbiqi necə monitorinq edilir?

Konvensiya öz müddəalarının necə həyata keçirildiyini qiymətləndirən monitorinq mexanizmi yaradır. Bu mexanizm iki fərqli, lakin qarşılıqlı əlaqədə olan sütundan ibarətdir: müstəqil ekspert qurumu olan [Qadınlara qarşı zorakılığa və məişət zorakılığına qarşı fəaliyyət üzrə ekspertlər qrupu](#) (GREVIO) və Konvensiyaya tərəf olan dövlətlərin rəsmi nümayəndələrindən ibarət siyasi qurum olan [Tərəflərin Komitəsi](#). Onların aşkar etdikləri faktlar və tövsiyələri dövlətlərin konvensiyaya riayət etmələrini təmin edir və onun uzunmüddətli səmərəliliyinə zəmanət verir.

4.1. Dövlət hesabatları

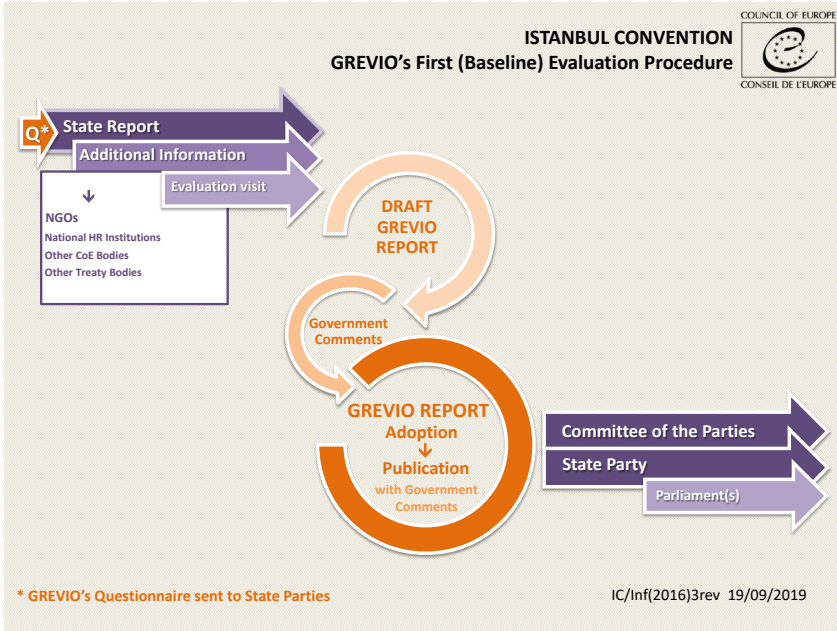
İstanbul Konvensiyasına uyğun olaraq yaradılmış [nəzarət mexanizminin](#) əsasını dövlət hesabatları və əlavə məlumatların toplanması əsasında GREVIO tərəfindən həyata keçirilən [ölkə üzrə qiymətləndirmə proseduru](#) təşkil edir.¹² Şəkil 1 GREVIO-nun davam edən ilk (təməl) qiymətləndirməsinin iş prosesini göstərir. İştirakçı dövlətlərin İstanbul Konvensiyasının bütün müddəalarını həyata keçirən qanunvericilik və digər tədbirlər haqqında hesabat verməsi üçün GREVIO-nun [sorgu vərəqindən](#)¹³ istifadə etmələri gözlənilir. Dövlətdən və qeyri-hökumət təşkilatlarının (QHT-lər) və ya milli insan hüquqları institutlarının kölgə hesabatları vasitəsilə əldə edilən məlumatlara əsaslanaraq GREVIO konvensiyanın tətbiqinə dair vəziyyətin hərtərəfli qiymətləndirilməsini həyata keçirir. Şəkil 1-dəki axın sxemində göstərilirdiyi kimi monitorinq prosesi nəzarət orqanı ilə geniş çeşidli yerli tərəfdaşlar arasındakı dialoqa əsaslanır

12 GREVIO-nun monitorinq və ilk (təməl) dəyərləndirmə raundu haqqında məlumat: www.coe.int/en/web/istanbul-convention/about-monitoring1 və www.coe.int/en/web/istanbul-convention/steps-in-the-first-baseline-evaluation-procedure (hər ikisinə giriş tarixi 23 oktyabr 2019-cu il).

13 GREVIO sorğusuna (giriş tarixi 23 oktyabr 2019-cu il) baxmaq üçün: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016805c95b0>.

Şəkil 1 - GREVIO-nun ilk (təməl) qiymətləndirmə prosedurunun iş axını.

© İstanbul Konvensiyası [internet sahifəsi](#).

4.2. Təcili sorğu proseduru

İstanbul Konvensiyası həmçinin "konvensiyanın əhatə etdiyi hər hansı zorakılıq aktlarının ciddi, kütləvi və ya davamlı formasının qarşısını almaq üçün"¹⁴ təcili tədbirlərin görülməsinə imkan verən xüsusi [təcili təhqiqat prosedurunun](#) nəzərdə tutur.¹⁵ GREVIO vəziyyətə dərhal diqqət yetirilməsinin tələb edildiyi qənaətinə gəldiyi zaman, sorğu prosedurunun işə sala və aidiyyəti dövlətdən təcili olaraq xüsusi hesabatın təqdim edilməsini tələb edə bilər.

4.3. Ümumi tövsiyələr

Nəhayət, GREVIO heç bir ölkə üçün spesifik olmayan, lakin bütün üzv dövlətləri maraqlandıran məsələlərlə bağlı tövsiyələr qəbul edə bilər. Bu prosedur

14 Daha ətraflı məlumat üçün bax: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680462547> (giriş tarixi 23 oktyabr 2019-cu il).

15 İstanbul Konvensiyasının [izahedici hesabatının](#) 358-ci bəndi üçün bax: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210> (giriş tarixi 23 oktyabr 2019)

əsas mövzuları və anlayışları aydınlaşdırmaqla GREVIO-ya konvensiyadakı müddəaların səmərəli şəkildə həyata keçirilməsinə dair təlimat hazırlaması üçün bir yol təklif edir.

4.4. İstanbul Konvensiyasının tətbiq edilməsinin monitorinqi: parlamentlər hansı rol oynayır?

İstanbul Konvensiyası məzmununa görə əlamətdar xarakterli vasitədir. Lakin o, 70-ci maddədə öz icrasına nəzarət üçün parlamentlərin rolunun açıq şəkildə nəzərdə tutulması baxımından da yenilikçidir.

Maddə 70

1. Milli parlamentlər bu Konvensiyanın tətbiqi üçün görülmüş tədbirlərin monitorinqində iştiraka dəvət edirlər.
2. Tərəflər GREVIO hesabatlarını öz milli parlamentlərinə təqdim edirlər.
3. Avropa Şurası Parlament Assambleyası bu Konvensiyanın tətbiqi ilə bağlı mütəmadi olaraq məlumat verməyə dəvət olunur

İstanbul Konvensiyası müqavilənin icrasının qiymətləndirilməsində milli parlamentlərin cəlb edilməsinin əhəmiyyətini açıq şəkildə tanıyan yeganə beynəlxalq insan hüquqları sənədidir. Hökumətlərdən milli parlamentləri monitorinqdə iştiraka dəvət etmələri tələb olunur. Onlar həmçinin məsləhətləşmələr üçün GREVIO-nun hesabatlarını parlamentə təqdim etməlidirlər. Bundan əlavə, İstanbul Konvensiyası Parlament Assambleyasından iştirakçı dövlətlərin müqaviləni necə həyata keçirmələrini mütəmadi olaraq monitorinq etməsinə tələb edir. Bu, qadınlara qarşı zorakılıq məsələsinin Avropa Şurasının siyasi gündəminə mütəmadi olaraq salınmasını təmin edir.

5. İstanbul Konvensiyasının dəstəklənməsində deputatların rolu

Qadınlara qarşı zorakılıq insan hüquqlarının pozulması deməkdir. Siyasi liderlərin bu məsələdə aydın mövqe tutmaması bu cür zorakılığın özəl sahəyə keçməsi səylərinə xidmət edir və qadınlara qarşı zorakılıq və məişət zorakılığı aktlarının daha da davam etdirilməsinə və hətta onlara göz yumulmasına öz töhfəsini verir. Buna görə də gender əsaslı zorakılığın aradan qaldırılması hər kəs üçün narahatlıq və prioritet təşkil etməlidir: icra, qanunvericilik və məhkəmə hakimiyyəti, vətəndaş cəmiyyəti təşkilatları, insan hüquqları qurumları, qadın hüquqları qrupları və digər QHT-lər, peşəkar təşkilatlar və həmkarlar ittifaqları, media və özəl sektor, universitetlər və icma əsaslı qruplar, regional və beynəlxalq təşkilatlar və daha geniş ictimaiyyət.

Qanunvericiliyi və siyasətləri müəyyən edən şəxslər kimi deputatlar çox vaxt insan hüquqlarına dair beynəlxalq və regional sənədləri ratifikasiya etmək və milli qanunvericiliyin həmin sənədlərin müəyyən etdiyi standartlara uyğun olmasını təmin etmək kimi mühüm vəzifəni yerinə yetirirlər. Onlar imza atdıqları standartların həyata keçirilməsinə görə hökumətləri məsul tutmaq öhdəliyinə malikdirlər. Sözləri fəaliyyətə çevirməyə imkan verən qanunlar və lazımi büdcələri qəbul edirlər. Bütün bu funksiyalar deputatların beynəlxalq müqavilələrin, o cümlədən İstanbul Konvensiyasının əsas tərəfdarları və təşviqatçılarna çevrilmək üçün unikal imkanlara malik olmaları deməkdir. Üstəlik, seçilmiş nümayəndələr kimi onlar siyasi qərar qəbul edən şəxslər və öz seçiciləri arasında mühüm əlaqə yaradır və bu əlaqə İstanbul Konvensiyasının məqsəd və faydalarının daha yaxşı başa düşülməsini təşviq etmək üçün istifadə edilə bilər.

Bilirdinizmi?

Assambleyanın İstanbul Konvensiyası ilə bağlı hesabatı qadınlara qarşı zorakılığa son qoymaq üçün təsirli addımlar atmağa və qadınların insan hüquqlarına yönəlmiş əks reaksiyalardan əl çəkməyə çağırır.

Daha ətraflı məlumat əldə etmək istəyirsiniz?

Burada [hesabatı](#)¹⁶ oxuyun və Assambleyanın [2289 sayılı Qətnaməsinə \(2019\)](#) baxın və AŞPA-nın Bərabərlik və Ayrı-seçkiliyə yol verilməməsi üzrə Komitəsinin [internet səhifəsinə](#) müraciət edin.¹⁷

5.1. İstanbul Konvensiyasının ratifikasiyasının təşviqi

30 iyun 2019-cu il tarixində Avropa Şurasının üzv dövlətlərinin təxminən dördü üçü İstanbul Konvensiyasını ratifikasiya edib. Lakin ratifikasiya üçün parlamentin təsdiqini təmin etmək həmişə “asan qət edilən yol” olmayıb. Bəzən ratifikasiyaya ölkənin konvensiya standartlarına uyğunluğunun cari vəziyyətinin xəritəsinin çıxarılmasının uzanan prosesi və milli qanunvericiliyin onun tələblərinə uyğunlaşdırılması istiqamətindəki yavaş irəliləyiş mane olur. Digər hallarda, irəliləyiş dezinformasiya və yanlış düşünülmüş narahatlıqlar üzündən ləngiyib. Deputatlar daxili qanunvericilik və təcrübənin konvensiya ilə uyğunsuzluğunu aradan qaldırmaq və zərərli mifləri dağıtmaq üçün çalışmaq məsuliyyətinə malikdirlər.

Müasir populist və mürtəcə hərəkatların parlamentin astanasında dayanmadığını qeyd etmək lazımdır. Bəzən deputatların özləri də qısamüddətli siyasi qazanc əldə etmək məqsədilə İstanbul Konvensiyasının ratifikasiyasına qarşı çıxaraq maneə törədən qüvvələrə çevrilə bilirlər. Qadınlara qarşı zorakılığa və məişət zorakılığına son qoyulduğu kimi bu maneələri aradan qaldırmaq güclü siyasi öhdəlik və liderlik tələb edir və deputatlar bu məsələdə nümunə göstərməlidirlər.

5.1.1. Müvafiq maraqlı tərəflərin geniş spektrinin iştirakı ilə əsaslandırılmış qərarların qəbul edilməsi

- ▶ Estoniya Parlamentində (Riigikogu) konvensiyanın ratifikasiyasına başlanmasından öncə həmin parlamentin [Hüquq Məsələləri Komitəsi](#) 2016-cı ilin may ayında keçirilən açıq iclasda Estoniya qanunvericiliyinin

16 <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-DocDetails-EN.asp?fileid=27718&lang=2> (giriş tarixi 23 oktyabr 2019-cu il).

17 AŞPA-nın 2289 sayılı Qətnaməsinə baxmaq üçün: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=28017&lang=en> (giriş tarixi 23 oktyabr 2019-cu il).

İstanbul Konvensiyasının standartlarına uyğunlaşdırılması üçün hansı qanunvericilik dəyişikliklərinin zəruri ola biləcəyini müzakirə edib. İclasda Ədliyyə naziri, Əhəlinin sosial müdafiəsi naziri, Daxili İşlər nazirliyinin, Ədliyyə nazirliyinin, polis və prokurorluq orqanlarının nümayəndələri, hakimlər iştirak ediblər. Həmçinin Estoniya Qadın Sığınacaqları İttifaqının sədri, Qadın Mərkəzinin rəhbəri, Estoniya Uşaqların Rifahı İttifaqının İdarə Heyətinin üzvü və psixoterapevt də iştirak edib.

5.1.2. Ratifikasiyanı öz ölkənizdə təşviq etmək üçün nə edə bilərsiniz?

- ▶ İcra hakimiyyətinə və digər deputatlara onların hamısının insan hüquqlarını qorumaq, qadınlara qarşı zorakılığa və məişət zorakılığına son qoymaq öhdəliyi, vəzifəsi və məsuliyyəti olduğunu xatırlatmaq.
- ▶ Gender əsaslı zorakılığa son qoymaq üçün mübarizə hələ bitməyib. Bu bələnin miqyasını göstərmək üçün dəqiq statistikaya istinad etmək.
- ▶ Dinləmələr və ya maarifləndirmə tədbirləri zamanı dövlət orqanlarının qadınlara qarşı zorakılıqla bağlı hərəkətə keçməməsinin dağıdıcı təsirini izah edə biləcək sağ qalan şəxslərə danışmaları üçün söz vermək.
- ▶ Avropa Şurasının üzv dövlətləri arasındakı əməkdaşlığın vacibliyini vurğulamaq: Konvensiyanın ratifikasiyası qanunvericiliyin və siyasətlərin uyğunlaşdırılmasına töhfə verəcək və bütün üzv dövlətlərdə qadınlara qarşı zorakılığın aradan qaldırılması və məişət zorakılığına son qoyulması üçün səyləri gücləndirəcək.
- ▶ Mümkün uyğunsuzluqların olduğu sahələri müəyyən etmək üçün icra hakimiyyətindən İstanbul Konvensiyasının tələbləri ilə mövcud qanunvericiliyin, siyasətlərin, məhkəmə və inzibati təcrübənin xəritəsinin hazırlanmasını tələb etmək.
- ▶ Konvensiyaya riayət etmək üçün hansı (parlament) fəaliyyətinin tələb olunacağını bilmək.
- ▶ Ratifikasiyanı konvensiyaya qoşulmanın nəticələri ilə bağlı qanuni narahatlıqların aradan qaldırıldığı və bilərəkdən yalan xəbərlər yayanların səslərinin qarşısını alındığı əhatəli prosesə çevirmək.
- ▶ Tənqidi bunun nə olduğuna görə pisləmək: qadın hüquqlarına qarşı sərt reaksiya. İctimai xadimlər düşünülməmiş və ya hətta qəsdən qanuni pozan şərhlər verdikdə, bu, qadınlara qarşı zorakılığa göz yummaq hesab edilə bilər (yaxud belə görünə bilər). Bu, heç bir şəraitdə bəraət qazandırılma bililməyən bir cinayətdir.

- ▶ Başqalarının uğurlarından öyrənmək: getdikcə daha çox ölkənin İstanbul Konvensiyasını ratifikasiya etdiyi və GREVIO-nun monitorinqindən keçdiyi bir zamanda, gender əsaslı zorakılığın qarşısının alınması və onunla mübarizə üçün bütün Avropada hüquqi və siyasi çərçivələrin gücləndirilməsinə konvensiyanın müsbət təsiri haqqında öyrənmək.

Daha ətraflı məlumata ehtiyacınız var?

Parlament Assambleyasının öz qiymətləndirmələri İstanbul Konvensiyası sayəsində qadınlara qarşı zorakılıq və məişət zorakılığı ilə mübarizədə əldə edilən irəliləyişləri göstərir. Siz müvafiq hesabatları “Zorakılıqdan azad qadınlar” Parlament Şəbəkəsinin internet səhifəsində və bu bələdçi kitabın 3-cü Əlavəsində də görə bilərsiniz. Siz həmçinin GREVIO-nun hesabatlarına və resurslarına baxa və Assambleyanın Bərabərlik və Ayrı-seçkiliyə yol verilməməsi üzrə Komitəsinin internet səhifəsində mövcud olan Assambleyanın Qadınlara qarşı zorakılıq üzrə Baş Məruzəçisinin bəyanatlarına istinad etmək istəyə bilərsiniz.

5.1.3. İstənilən qeyd-şərtlərin geri götürülməsi istiqamətində fəaliyyət

Deputatların vəzifələri İstanbul Konvensiyasının ratifikasiyasını təşviq etməklə bitmir. Milli parlamentlər də qeyd-şərtlər və onların geri götürülməsi ilə bağlı qərarların qəbulunda tez-tez iştirak edirlər. Qeyd-şərtlər dövlətlərə beynəlxalq müqaviləyə qoşularkən üzərinə götürdükləri öhdəlikləri müəyyən etməyə imkan verir, lakin qeyd-şərtlər istənilən vaxt geri götürülə bilər. İstanbul Konvensiyasında təsbit edilmiş standartların vahid tətbiqi üçün istisnalar olduğundan qeyd-şərtlər həmişə müvəqqəti xarakter daşımalıdır. Buna görə də deputatlar fəal olmalı və hər hansı qeyd-şərtlərin saxlanması hələ də ehtiyac olub-olmadığını mütəmadi olaraq yenidən qiymətləndirməlidirlər. Qeyd-şərtlərin aradan qaldırılması istiqamətində görülən iş İstanbul Konvensiyasında təsbit edilmiş təminatları tam səmərəli edəcək.

Bilirdiniz?

İstanbul Konvensiyasının qeyd-şərtlər üçün məhdud əhatə dairəsi var. 78-ci Maddəyə əsasən qeyd-şərtlərə yalnız 2-ci bənddə göstərilən bir neçə müddəanın tam siyahısı ilə bağlı icazə verilir. Dövlətlər qeyd-şərt tələb etmələrinin səbəblərini göstərməlidirlər. Bütün qeyd-şərtlər vaxtaşırı nəzərdən keçirilir

5.1.4 İstanbul Konvensiyasının universal ratifikasiyasının təşviqi

Ratifikasiya üçün aparılan təbliğatın qlobal aspekti var. Deputatlar konvensiyanın universal ratifikasiyası istiqamətində mühüm rol oynayırlar. Bu, ümumi məqsəd olmalıdır, çünki harada yaşamasından asılı olmayaraq bütün qadınlar zorakılıqdan qorunmalıdır.

Universal ratifikasiyaya təşviq etmək üçün nə edə bilərsiniz?

- ▶ Konvensiyanın qlobal əhatə dairəsini və onun həm milli, həm də beynəlxalq səviyyədə model kimi çıxış etmək potensialını vurğulamaq.
- ▶ Konvensiya haqqında məlumatlılığı artırmaq və çoxtərəfli forumlarda və ikitərəfli münasibətlərdə onun uğurlarını vurğulamaq.
- ▶ Konvensiyanın uğurunu sənədləşdirmək və paylaşmaq: İstanbul Konvensiyasını hələ ratifikasiya etməmiş dövlətlərin deputatları ilə həmkarlararası mübadilə aparmaq və konvensiyanın ölkənizdə gəndər əsaslı zorakılığa qarşı fəaliyyətin gücləndirilməsinə necə kömək etdiyini göstərmək.

Fransa: Konvensiyanın universallaşmasının təşviqi

Qadınlara qarşı zorakılığın ləğvi üzrə 19-cu beynəlxalq gün münasibətilə [Fransa beynəlxalq ictimaiyyətin qadınlara qarşı həyata keçirilən zorakılığın bütün formaları ilə mübarizə aparmasını və aradan qaldırılmasını təmin etmək öhdəliyini və qətiyyətini bir daha təsdiqləyib](#). 2019-cu ildə Fransa prezidentinin beşillik mandatının ən böyük səbəbi kimi elan etdiyi gender bərabərliyi Fransanın G7 və Avropa Şurası Nazirlər Komitəsinə sədrlik etdiyi dövrdə fəaliyyəti üçün prioritet olub. Fransa Avropalı və beynəlxalq tərəfdaşları ilə koordinasiya apararaq qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının qarşısının alınması və onunla mübarizə üzrə Avropa Şurasının İstanbul Konvensiyasının universal qəbulunu təmin etmək məqsədi daşıyan kampaniyaya başlayıb.

5.2. Konvensiyanın tətbiqinin monitorinqi və dəstəklənməsi

Dövlət İstanbul Konvensiyasını ratifikasiya etdiyi zaman onu tam şəkildə yerinə yetirməklə bağlı hüquqi öhdəliyi üzərinə götürür. Bu, konvensiyada təsbit

edilmiş standartlara uyğunlaşdırmaq üçün milli qanunların və siyasətlərin dəyişdirilməsini tələb edir.

Deputatlar qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının qarşısının alınması və onunla mübarizə üçün milli qanunvericiliyi gücləndirmək üzrə qanunvericilik, siyasətin müəyyən edilməsi, nəzarət və büdcə səlahiyyətlərindən səmərəli istifadə etməklə İstanbul Konvensiyasının tam və sürətlə həyata keçirilməsini dəstəkləmək məqsədilə müxtəlif vasitələrdən istifadə edə bilirlər.

Milli parlamentlər bu Konvensiyanın həyata keçirilməsi üçün görülən tədbirlərin monitorinqində iştirak etmək üçün dəvət olunur. (İstanbul Konvensiyası, Maddə 70.1)

5.2.1. Konvensiya standartlarını ölkəyə gətirmək üçün qanunvericilik fəaliyyəti və siyasətin aparılması

Deputatların məsuliyyəti

Deputatlar siyasət və qanunlar hazırlayır. Onlar qadınları zorakılıqdan səmərəli şəkildə qorumaq üçün daxili siyasət çərçivələrini yaradırlar və bu istiqamətdə onların fəaliyyəti müxtəlif formalarda ola bilər. Deputatların İstanbul Konvensiyası da daxil olmaqla beynəlxalq müqavilələrdə təsbit olunmuş normaları ölkəyə gətirmək üçün icra hakimiyyəti ilə ortaq məsuliyyəti var.

Məsələn, bütün dövlətlər öz qanunlarını İstanbul Konvensiyasında zorlama ilə bağlı təsbit olunmuş standartlara tam uyğunlaşdırmayıb. Bəzi ölkələrdə zorlamanın qanuni tərfi azad şəkildə verilmiş razılığın olmamasına deyil, məcburiyyət və gücdən istifadəyə əsaslanır. Digər ölkələrdə zorakılığı törədən şəxsin öz mədəniyyətinə, adətinə, dininə və ya ənənəsinə hörmətlə hərəkət etməsi və ya şərəf və namusunu təmizləmək iddialarına əsaslanan cəzasızlığa son qoyulması və yüngül cəzaların ləğv edilməsinə təcili ehtiyac var. Konvensiyanın hakimlərə cəzaların azaldılmasına icazə verməkdənsə, cinayət ailə üzvü, yaxud iki və ya daha çox şəxs tərəfindən birlikdə törədildikdə, əslində daha sərt cəza tələb etdiyini xatırlatmaq vacibdir. Başqa yerlərdə, dövlətlər hələ də qadın sünneti və ya təcavüz məqsədilə təqibini qadağan edən cinayət qanunu müddəalarını tətbiq etməyib. Bunlar qanunverici orqanın dəyişiklik edə biləcəyi fəaliyyət üçün bir neçə sahədir.

Avstriya: Konvensiya qadınlara qarşı zorakılıq və məişət zorakılığı ilə bağlı siyasət təklifləri üçün standartdır

Avstriyada deputatların gender əsaslı və məişət zorakılığı ilə bağlı təkliflərdə İstanbul Konvensiyasına istinad etmələri adi bir təcrübədir. Məsələn, 2019-cu ilin aprel ayında Milli Şuranın Ədliyyə məsələləri üzrə Komitəsində qadınlara qarşı zorakılığın bütün formaları haqqında uzunmüddətli strategiyanın hazırlanması ilə bağlı təklif irəli sürülüb. Təklifdə Milli Məclis GREVIO-nun hökumətin İstanbul Konvensiyasında müəyyən edilmiş zorakılığın bütün formalarına lazımi əhəmiyyət verən, dayanıqlı və hərtərəfli tədbirlərin fasiləsiz və uzunmüddətli şəkildə maliyyələşdirilməsini nəzərdə tutan uzunmüddətli plan və ya strategiya hazırlanması təklifini dəstəkləməyə dəvət edildi.¹⁸

İstanbul Konvensiyasının qüvvəyə minməsi üçün qanunvericilik

- ▶ Milli qanunvericiliyin İstanbul Konvensiyasında müəyyən edilmiş standartlarla uyğunsuzluq sahələrinin (müntəzəm) icra xəritəsinin hazırlanmasında israr etmək.
- ▶ Gender əsaslı zorakılıqla bağlı cinayət qanunu çərçivəsini gücləndirmək üçün icra hakimiyyəti tərəfindən təqdim edilən yeni və ya yenidən işlənmiş qanunlarla qısa müddət ərzində məşğul olmaq.
- ▶ Lazım olduqda və müvafiq hesab edildiyində yeni qanunvericilik aktlarını təqdim etmək.
- ▶ Qanunvericiliyin tətbiqini monitorinq etmək.

İsveç: sadəcə hə "hə" deməkdir

2018-ci il İsveçin cinsi zorakılığa qarşı mübarizəsində əhəmiyyətli bir addım olub. Ölkə parlamenti razılıq olmadan baş verən cinsi əlaqənin zorlama olduğunu tanıyan qanun qəbul edib. Bu o deməkdir ki, cinsi əlaqə razılıqla olmalıdır. Əgər bu belə deyilsə, qeyri-qanunidir. Yeni qanuna əsaslanaraq, zorlamadan zərərçəkmiş şəxslər cinayətkarın zorakılıq və ya hədə-qorxudan istifadə etdiyini və ya zərərçəkmiş şəxsin həssas vəziyyətindən istifadə etdiyini artıq sübut etməli deyil.

Qadınlara qarşı zorakılıqla mübarizə siyasətinə başlamaq

- ▶ Qadınlara qarşı zorakılığın qarşısının alınması və onunla mübarizə üçün xüsusi parlament fəaliyyət planları və strategiyaları qəbul etmək

¹⁸ Bax www.parlament.gv.at/PAKT/VHG/XXVI/A/A_00543/index.shtml (giriş tarixi 23 oktyabr 2019-cu il).

və gender əsaslı zorakılığı digər parlament plan və strategiyalarına daxil etmək.

- ▶ Siyasətləri tərtib edərkən və onların təsirini qiymətləndirərkən gender nöqtəyi-nəzərinin tətbiq olunmasını təmin etmək.
- ▶ Qadınların iqtisadi, siyasi və sosial baxımdan səlahiyyətlərini artırmaq üçün əlavə tədbirlər görmək. Gender bərabərliyini təşviq etmək məqsədi təhsil proqramlarında, maliyyələşdirmədə, xidmətlərin göstərilməsində və cinayət ədalətində əks olunmalıdır.
- ▶ Siyasət çərçivələrinin əlil qadınlar və etnik, milli, linqvistik, dini və cinsi azlıqlara mənsub qadınlar kimi ayrı-seçkiliyin müxtəlif formaları ilə üzləşən xüsusilə həssas və təcrid olunmuş qadınların ehtiyaclarını səmərəli şəkildə qarşılamaq üçün uyğun olmalarını təmin edin.
- ▶ Qadın hüquqları təşkilatlarını yerli səviyyədə də daxil olmaqla gücləndirmək.
- ▶ Zərər çəkmiş şəxslərin müdafiəsini və onlara yardımı, zorakılığın qarşısının alınmasını və zorakılığı törədən şəxslərin səmərəli şəkildə istintaqını, cinayət təqibini və cəzalandırılmasını daha yaxşı təmin etmək üçün icra hakimiyyəti, hüquq-mühafizə orqanları, sosial və tibbi xidmətlər, uşaqların müdafiəsi üzrə qurumlar, prokurorlar, hakimlər, milli insan hüquqları institutları, media və vətəndaş cəmiyyəti ilə səmərəli və qurumlararası əməkdaşlıq etmək.

Daha çox məlumata ehtiyacınız var?

BMT-nin qadınlara qarşı zorakılığın bütün formaları ilə mübarizə aparmaq üçün bütün dünyada hökumətlər tərəfindən görülən tədbirlər haqqında geniş və müasir məlumatları özündə əks etdirən onlayn platforma olan Qadınlara qarşı zorakılıq üzrə qlobal məlumat bazasını yoxlayın. Məlumat bazası ilham mənbəyi və yaxşı praktikalarla tanış olmaq məqsədilə qanunları hazırlayan şəxslər üçün faydalı vasitədir.¹⁹

5.2.2. Nəzarət

İstanbul Konvensiyasının iştirakçısı olan dövlətlər də daxil olmaqla Avropadakı parlamentlərdə İstanbul Konvensiyasının tətbiqi ilə bağlı icraedici fəaliyyətə sistemli nəzarəti təmin etmək üçün spesifik mexanizmlər və ya prosedurlar

¹⁹ Qadınlara qarşı zorakılıq üzrə BMT-nin qlobal məlumat bazası üçün bax: <http://evaw-global-da-tabase.unwomen.org/en> (giriş tarixi 23 oktyabr 2019-cu il).

mövcud deyil. Bununla belə, xüsusi nəzarət mexanizmləri olmasa da bütün parlamentlərin prosedur qaydalarına hökumətin cavabdehliyini təmin edən ümumi mexanizmlər daxildir. Bunlar konvensiyanın tam yerinə yetirilməsinə və GREVIO-nun monitorinqinin səmərəli şəkildə izlənməsinə təkan vermək üçün istifadə edilə bilər. Deputatların ixtiyarında olan vasitələrə daxildir:

- ▶ fərdi deputatlar tərəfindən nazirlər kabinetlərinə yazılı və şifahi suallar;
- ▶ spesifik siyasətlərin həyata keçirilməsi ilə bağlı parlamentə təqdim olunan icra hesabatlarının yoxlanılması; və
- ▶ tematik sorğular.

Parlament nəzarətinin bu vasitələrinin əksəriyyəti bu və ya digər formada Avropanın bütün parlamentlərində İstanbul Konvensiyasında təsbit edilmiş hüquq və təminatların həyata keçirilməsinə yönəlmiş hökumət fəaliyyətinə nəzarəti həyata keçirmək üçün istifadə edilmişdir.

Portuqaliya: Konvensiyanın qüvvəyə minməsi üçün siyasətin hazırlanması

TPortuqaliya Milli Assambleyası İstanbul Konvensiyasının media, sığınacaqların mövcudluğu və peşəkar kadrların təlimi ilə bağlı müddəalarına tam uyğunluğu təmin etmək üçün nəzərdə tutulmuş üç qətnamə layihəsi təqdim edib.

- ▶ 2033/XIII/4.^a sayılı qətnamə layihəsi məişət zorakılığı hallarının xəbərlərdə müvafiq şəkildə işıqlandırılmasını təmin etməyə yönəlmiş davranış qaydaları yaratmasını hökumətə tövsiyə edir.
- ▶ 1998/XIII/4.^a sayılı qətnamə layihəsi məişət zorakılığından zərər çəkmiş şəxslərin ehtiyaclarının adekvat şəkildə ödənilmədiyi hər hansı yerləri müəyyən etmək üçün coğrafi yerlərə görə sığınacaqların sayını hesablayır.
- ▶ 1976/XIII/4.^a sayılı qətnamə layihəsi. Səhiyyə Nazirliyini, Ədliyyə Nazirliyini və Daxili İşlər Nazirliyini digər məsələlərlə yanaşı zərər çəkmiş şəxslərin riskinin qiymətləndirilməsini təkmilləşdirmək üçün peşəkarların (səhiyyə mütəxəssisləri, hakimlər, prokurorlar və polis) lazımı səviyyədə hazırlanmasını təmin etməyə çağırır.

Yazılı və şifahi suallar

Qanuni olaraq bu cür sorğuya cavab verməsi tələb olunan hökumət üzvünə ünvanlanan yazılı və şifahi suallar parlament nəzarətinin mühüm vasitəsidir və İstanbul Konvensiyasına münasibətdə geniş şəkildə istifadə olunur. Konvensiyanın icrası ilə bağlı suallara konvensiyanın lazımı qüvvəyə malik

olmasını təmin etmək üçün büdcələrin bölüşdürülməsi ilə bağlı məlumat sorğuları daxildir. Məcburi nikah, qadın sünneti və zorlama kimi İstanbul Konvensiyasının əhatə etdiyi spesifik mövzular, eyni zamanda xidmətlərin göstərilməsi və peşəkar kadrların təlimi də parlamentin baxdığı məsələlərin predmetinə çevrilib.

Parlamentdə qaldırılan suallarının üstünlükləri

Suallar aşağıdakılar üçün istifadə edilə bilər (və istifadə edilib):

- ▶ konvensiyayı ratifikasiya etmək üçün hökumət üzərində təzyiqli davam etdirmək;
- ▶ gender əsaslı zorakılığın yayılması, eləcə də qəbul edilmiş və ya nəzərdə tutulan islahatlar və onların (gözlənilən) təsiri ilə bağlı məlumat, bilgi və aydınlaşdırma tələb etmək:
 - qadınlara qarşı zorakılıq və məişət zorakılığı ilə mübarizəni gücləndirmək üçün qanunvericilikdəki boşluqları və qanunverici orqanın digər təşəbbüsləri üçün istiqamətləri müəyyən etmək;
 - davam edən və ya planlaşdırılan islahatların istiqamətini və əhatə dairəsini formalaşdırmaq;
 - siyasi debatları əsaslandırmaq və onu möhkəm dəlillərə əsaslandırmaq.

Yuxarıda göstərilənlərin hamısı deputatlara İstanbul Konvensiyasının əhatə dairəsinə daxil olan məsələlərdə icra hakimiyyətinin işini diqqətlə nəzərdən keçirməyə və müqavilənin qüvvəyə minməsindəki fəaliyyətinə görə onu cavabdeh hesab etməyə yardımçı olur.

İrlandiya: ratifikasiya üçün israr etmək

İrlandiya yekun qanunvericilik aktı olan 2018-ci il Cinayət Qanunu (Ərazidənkənar Yurisdiksiya) haqqında qanun layihəsinin qəbul edilməsindən sonra 2019-cu il Beynəlxalq qadınlar günündə İstanbul Konvensiyasını ratifikasiya edib. 2019-cu ilin əvvəlində üç deputat İstanbul Konvensiyasının ratifikasiyası və gözlənilən ratifikasiya tarixi ilə bağlı hər hansı həll edilməmiş məsələlər haqqında Ədliyyə və Bərabərlik Nazirinə suallar ünvanlayıb və nəhayət ratifikasiya sənədinin Avropa Şurasının Baş katibinə təqdim edilməsindən bir neçə gün əvvələ qədər hökumətə təzyiqləri davam etdiriblər.²⁰

20 Yanvar, fevral və mart aylarında Oireachtasdakı suallar hökumətə təzyiqli göstərib. Bu internet səhifələrində bax: www.oireachtas.ie/en/debates/question/2019-01-15/408/, www.oireachtas.ie/en/debates/question/2019-02-06/94/ və www.oireachtas.ie/en/debates/question/2019-03-05/213/#pq-answers-213_230 (hamısına giriş tarixi 23 oktyabr 2019-cu il).

Fransa və Portuqaliya: hökumət siyasətlərinə nəzarət etmək

Fransada Milli Assambleyanın üzvü məişət zorakılığının zərər çəkmiş əxslərin qəbulu üçün nəzərdə tutulmuş mənzillərin kirayə haqqının ödənilməsinə zəmanət vermək məqsədilə heç bir büdcənin ayrılmasından məyusluğunu ifadə etmək üçün parlament sualı vaxtından istifadə edib və hökumətin məişət zorakılığı ilə mübarizə strategiyasının praktiki fəaliyyətini necə təmin edəcəyini [soruşub](#).²¹

Portuqaliya Milli Assambleyasında deputatlar hökumətdən bir sıra məsələlərlə bağlı məlumat istəyiblər:

- ▶ hakimlər, baş prokurorluq və təhlükəsizlik qüvvələrinin əməkdaşları üçün məişət zorakılığı ilə bağlı təlimlərin keçirilməsi;
- ▶ məişət zorakılığı törətmiş şəxslər üçün proqramın həbsxanada həyata keçirilməsi ([burada](#) mövcuddur);
- ▶ zərər çəkmiş şəxslər üçün qəbul yerlərinin hazırlanması və yaradılması ([burada](#) mövcuddur); və
- ▶ məktəblərdə qadınlara qarşı zorakılıq və münasibətlər daxili zorakılıq, o cümlədən tədris materialının yayılması və müəllimlər üçün təlim fəaliyyətləri ([burada](#) mövcuddur).²²

Xorvatiya, Finlandiya, Polşa, Serbiya və digər ölkələrdə İstanbul Konvensiyasının icrası ilə bağlı məlumat əldə etmək üçün parlament suallarından da istifadə olunub.

Danimarka: GREVIO-nun spesifik tövsiyələrini yerinə yetirmək

Danimarkalı deputatlar 2016-2019-cu illər arasında qadınlara qarşı zorakılıqla bağlı 200-ə yaxın sual təqdim edib və onlardan 11-nin açıq şəkildə İstanbul Konvensiyasına aid olduğu bildirilir. Bəzi suallar [GREVIO-nun Danimarka üzrə qiymətləndirmə hesabatına](#) hökumət tərəfindən edilən nəzarətlə bağlı olub. Bunlardan biri də qəyyumluğa qərar vermək prosedurları zamanı həyat yoldaşı və ya ata tərəfindən edilən məişət zorakılığına məruz qalmış qadınlara və uşaqlara müvafiq müdafiəni təmin etməyən Danimarka ilə bağlı GREVIO-nun tənqidinə hökumətin mövqeyini izah etmək üçün Uşaq və Sosial Məsələlər üzrə Nazirə təqdim olunan sual idi.

21 Bax <http://questions.assemblee-nationale.fr/q14/14-38772QE.htm> (giriş tarixi 23 oktyabr 2019-cu il), sadəcə fransızca.

22 Burada internet ünvanları verilən suallar (23 oktyabr 2019-cu ildə daxil olunub) sadəcə portuqalcadır www.parlamento.pt/ActividadeParlamentar/Paginas/DetailhePerguntaRequerimento.aspx?BID=108338, www.parlamento.pt/ActividadeParlamentar/Paginas/DetailhePerguntaRequerimento.aspx?BID=107673 və www.parlamento.pt/ActividadeParlamentar/Paginas/DetailhePerguntaRequerimento.aspx?BID=90884.

Sorğular

Parlamentin nəzarət funksiyalarını həyata keçirməsinin digər mühüm yolu tematik sorğunun başlandırılmasıdır. Deputatlar sorğu hüququndan istifadə etməklə digər məsələlərlə yanaşı ölkənin İstanbul Konvensiyası (və ya digər beynəlxalq insan hüquqları müqavilələri) üzrə öhdəliklərinə əməl etməsi ilə bağlı narahatlıq doğuran aktual insan hüquqları məsələlərini araşdırma bilərlər.

Birləşmiş Krallıq: ratifikasiya üzrə parlament sorğusu

Böyük Britaniyada deputatlar İstanbul Konvensiyasının Böyük Britaniya tərəfindən hər iki palatada, yəni **İcmalar** və **Lordlar Palatasında** ratifikasiya vəziyyəti haqqında məlumat əldə etmək üçün yazılı sual-cavab və yazılı bəyanatlar prosedurlarından istifadə ediblər.²³

İtaliya: Parlamentin qadınların öldürülməsi ilə bağlı araşdırma komitəsi

Qadın öldürmə və gender əsaslı zorakılığın bütün formaları üzrə Birgə Təhqiqat Komitəsi İtaliyanın İstanbul Konvensiyasını ratifikasiya etməsindən sonra 2017-ci ilin yanvarında İtaliya Senatının qərarı ilə yaradılıb. Senat komitəyə ölüm ilə nəticələnən qadınlara qarşı zorakılıq hallarının yayılmasını qiymətləndirmək, bu cür qətlər arasındakı əlaqəni, struktur ayrı-seçkiliyinin hər hansı faktorlarını və belə ölümcül nəticədən əvvəl zorakılığın bütün formalarına institusional reaksiyalar arasında əlaqəni təhlil etmək tapşırıb. Bu sorğunun bəyan edilmiş üç məqsədi vardı:

- ▶ fenomenin müvafiq şəkildə qarşısının alınmasındakı maneələrin aradan qaldırılması üçün zəruri olan qanunvericilik və digər dəyişikliklərin müəyyən edilməsi;
- ▶ qadınların səmərəli müdafiəsi;
- ▶ dəyən zərərin əvəzinin dərhal ödənilməsi.

Komitə ilk **hesabatını** 2018-ci ilin martında qəbul edib. O, İtaliyada bu cür tədbirlərin hərtərəfli nəzərdən keçirilməsini təşkil edir və konvensiyanı icra etmək üçün tərəf dövlətin gördüyü tədbirlərin monitorinqində milli parlamentin rolu ilə bağlı İstanbul Konvensiyasının 70-ci Maddəsinin milli parlament tərəfindən həyata keçirilməsinə yaxşı nümunə olaraq təqdim edir.²⁴

23 Bax www.parliament.uk/business/publications/written-questions-answers-statements/written-statement/Commons/2018-10-30/HCWS1048/ və www.parliament.uk/business/publications/written-questions-answers-statements/written-statement/Lords/2018-10-30/HLWS1018/ (hər ikisinə giriş tarixi 23 oktyabr 2019-cu il).

24 Qadın ölümü ilə bağlı sorğu üçün bax: <http://senato.it/leg18/4943?dossier=2310> (giriş tarixi 23 oktyabr 2019-cu il).

Sorğuların faydaları

Qlobal parlament sorğusu şifahi və yazılı dəlilləri toplamaqla, şahidləri dinləməklə və məsələn, qadın sığınacaqlarına baş çəkməklə çox ehtiyac duyulan məlumat və bilgilərin toplanmasına kömək edə bilər.

Sorğunun nəticələri dövlətin minimum insan hüquqları standartlarına riayət etməsi ilə bağlı çatışmazlıqları aşkar etməyə və beləliklə yeni qanun və siyasətlərin formalaşdırılmasına yardım edir.

Problemlər və mümkün həll yolları haqqında dəlilə əsaslanan anlayışı gücləndirməklə, sorğular ictimai məlumat kampaniyalarının əsasını təşkil edə bilər.

Əgər cəmiyyətin daha geniş təbəqələri üçün əlçatan olacaq şəkildə təqdim olunarsa, bu şəkildə toplanmış dəlillər İstanbul Konvensiyasının faydalarını vurğulamağa kömək edə və mövcud yanlış təsəvvürlərə qarşı çıxma bilər.

Hökumətin müntəzəm hesabatları

Bir çox hallarda deputatlar nəzarət funksiyalarını yerinə yetirmək üçün icra hakimiyyətinin məlumatlarına və bilgilərinə etibar edirlər. Çünki hökumət milli siyasətləri əlaqələndirir, GREVIO-ya hesabat təqdim edir, onunla birbaşa əlaqə saxlayır və Tərəflərin Komitəsində dövləti təmsil edir. Beləcə, nəzarət və tarazlığın səmərəli şəkildə işləməsi üçün icra hakimiyyəti parlamentin diqqətinə çatdırılmalı olan məlumata malik olacaq. Buna görə də deputatlar İstanbul Konvensiyasının icra edilməsinin monitorinqində parlamentin iştirakına yardım etməsini hökumətdən tələb etməlidirlər.

Nə edə bilərsiniz?

- ▶ İcra hakimiyyətindən dövlətin ümumən beynəlxalq insan hüquqları müqavilələrinə və xüsusilə İstanbul Konvensiyasından irəli gələn öhdəliklərinə əməl etməsi barədə mütəmadi olaraq hesabat verməsini tələb etmək.
- ▶ İcra hakimiyyəti tərəfindən parlamentə təqdim olunan (illik) insan hüquqları hesabatları üzrə müzakirələr zamanı İstanbul Konvensiyasının icrası ilə bağlı sualları qaldırmaq.

Albaniya: Konvensiyanın icrası ilə bağlı parlament qarşısında hesabat verən icra hakimiyyəti

Albaniyada gender bərabərliyi və qadınlara qarşı zorakılığın qarşısının alınması üzrə xüsusi alt komitə mütəmadi olaraq müvafiq nazirliklərdən, məsələn Gender bərabərliyi üzrə milli strategiyanın həyata keçirilməsi və onu müşayiət edən fəaliyyət planı haqqında məlumat tələb edir. O,

həmçinin BMT-nin Qadınlara qarşı ayrı-seçkiliyin ləğv edilməsi haqqında Komitəsinə (CEDAW Komitəsi) hesabat təqdim etmək prosesi və bu komitənin Albaniya ilə bağlı tövsiyələrinə əməl olunması barədə məlumat tələb edir.

5.2.3. Bütçə fəaliyyəti: xidmətlər və vətəndaş cəmiyyətinə dəstək üçün müvafiq maliyyələşdirmənin təmin edilməsi

Gender əsaslı zorakılıqla qətiyyətlə mübarizə aparmaq üçün müvafiq maliyyə resursları lazımdır. İstanbul Konvensiyasına qoşulmaqla dövlətlər məişət zorakılığının və qadınlara qarşı zorakılığın digər formalarından zərər çəkmiş şəxslər və bu zorakılıqların şahidləri üçün geniş spektrli dəstək və müdafiə xidmətləri yaratmaq və təkmilləşdirmək məqsədilə hüquqi cəhətdən məcburi öhdəlik götürürlər. Onlar həmçinin bütün aidiyyəti iştirakçıların koordinasiya halında işləməsinə təmin etməlidirlər. Bu öhdəlik müvafiq nazirliklərə və ya digər qurumlara bütçənin ayrılması ilə müşayiət olunmalıdır. Milli siyasət prioritetlərini təyin edərkən deputatlar gender əsaslı zorakılığın qarşısının alınması və zərər çəkmiş şəxslərin dəstəklənməsi üçün kifayət qədər maliyyə vəsaitinin olduğu bütçəni qəbul etmək öhdəliyi daşıyırlar.²⁵

Avstriya: konvensiyanın məqsədlərini təşviq etmək üçün gender məsələlərinə həssas olan bütçənin müəyyənləşdirilməsi

Avstriyanın Federal Konstitusiyası bütçə planlaşdırmasında qadınlar və kişilər arasında *faktiki* bərabərlik məqsədini təsbit edir və gender məsələlərinə həssas olan bütçə sistemli şəkildə həyata keçirilir. Hər bir federal nazirlik öz bütçəsini tərtib edərkən bir sıra məqsədlər müəyyən etməlidir və onlardan biri gender bərabərliyi ilə bağlı olmalıdır. Beləcə hər bir nazirlik öz fəaliyyətinin gender bərabərliyi ilə necə əlaqəli olduğunu nəzərə almağa və bütçənin tərtib olunmasında gender bərabərliyini təşviq etmək üçün məqsəd və göstəriciləri nəzərə almağa məcburdur.²⁵ İstanbul Konvensiyası “hərtərəfli gender bərabərliyinin təkmilləşdirilməsi, o cümlədən qadınlar üçün iqtisadi bərabərlik, ayrı-seçkiliyə yol verilməməsində yeniliklər və zorakılığın qarşısının alınması” başlığı ilə bu məqsədlərə daxil edilib. Bu məqsədə çatmaq üçün görülən tədbirlər qadınlar və qızlar üçün konsultasiyalara, zorakılıqdan zərər çəkmiş qadınların məsləhət və qayğı xidmətlərinə aşağı səviyyədə çıxışı və qadınlara qarşı zorakılıqla bağlı proqramların koordinasiyasını təmin etmək üçün bütçə sənədində qeyd edilib.

²⁵ Daha ətraflı məlumat üçün, bax: Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Qanunun aliliyi, *Avstriya: Genderə əsaslanan bütçə hazırlama*, ünvan: www.un.org/ruleoflaw/blog/portfolio-items/austria-gender-budgeting/ (giriş tarixi 23 oktyabr 2019-cu il).

“Parlament hər il dövlət bütçəsini təsdiq edir, lakin ona kiçik əlavələr də edə bilər. Belə əlavələrdən biri Finlandiyanın AŞPA nümayəndə heyətinin üzvü tərəfindən edilib və bu, təhlükəsiz evlər üçün əlavə vəsaitin [yaradılması ilə] nəticələnib”. (Eduskuntadan [Avropa Parlament Araşdırmaları və Sənədləşdirmə Mərkəzinin](#) sorğu vərəqinə cavab, May 2019)

GREVIO-nun qiymətləndirmələri hökumətlərin gender əsaslı zorakılıqla mübarizəyə dair ifadə etdikləri öhdəliklərini müvafiq maliyyə ilə uyğunlaşdırma bilmədiklərini göstərib. Bəzi ölkələrdə polis orqanlarına ayrılan maliyyə vəsaitinin azaldılması məişət zorakılığı və ya cinsi cinayətlər üzrə ixtisaslaşmış bölmələrinin ixtisarı ilə nəticələnib. Digər ölkələrdə qadınların və uşaqların zorakılıq münasibətlərindən qurtulması üçün tələb olunan sığınacaqlar və xidmətlər üçün dövlət vəsaiti tamamilə yetərsiz olaraq qalır. Qadın hüquqları təşkilatları və digər insan hüquqları üzrə QHT-lər üçün dövlət resurslarının daha geniş şəkildə azaldılması onların zərər çəkmiş şəxsləri dəstəkləmək imkanlarını çətinləşdirib. Bu, təkcə zərər çəkmiş şəxslər üçün dağıdıcı nəticələr vermir çünki maliyyə çatışmazlığı sözün əsl mənasında həyat bahasına başa gəlir. Bu həm də gələcəyi görməməkdir. Tədqiqatlar gender əsaslı zorakılığın iqtisadiyyatımıza (səhiyyə xərcləri, itirilmiş iş günləri və digər çox nəzərəçarpan xərclər baxımından) və beləcə bütövlükdə cəmiyyətlərimizə davamlı mənfi təsir etdiyini göstərib.²⁶

Nə edə bilərsiniz?

- ▶ Bütçə problemlərinin qadınlara qarşı zorakılıq və məişət zorakılığı ilə səmərəli mübarizədən üstün olmasına icazə verilməməsinə əmin olmaq.
- ▶ Qadınlara qarşı zorakılıqdan və məişət zorakılığından zərər çəkmiş şəxslərin ehtiyaclarına cavab verən proqramlar, xidmətlər və siyasətlər üçün müvafiq resursları ehtiva edən bütçələri qəbul etmək.
- ▶ Milli bütçələrin məişət zorakılığının qadınlara qeyri-proporsional şəkildə təsir etməsi faktını əks etdirməsini təmin etmək.
- ▶ Qadın hüquqları təşkilatlarını və yerli hərəkətləri düzgün şəkildə maliyyələşdirmək.
- ▶ Maliyyə komitələrinə gender bərabərliyi ilə bağlı məsələlərdən xəbərdar olan və bunun qadınlara qarşı zorakılığın aradan qaldırılması üçün ilkin şərt olduğunu başa düşən üzvləri təyin etmək.

²⁶ Bax, məsələn, Avropa Şurası Bərabərlik Şöbəsi, *Qadınlara Qarşı Zorakılıq və Məişət Zorakılığının Xərcləri haqqında Araşdırmaların İcmalı*, Oktyabr 2014 (giriş tarixi 23 oktyabr 2019-cu il).

5.2.4. Gender əsaslı zorakılıqla mübarizə aparmaq üçün məlumatlılığın artırılması və ittifaqların qurulması

Gender əsaslı zorakılıqdan azad cəmiyyətlər yaratmaq təkcə siyasətçilərin və qanunvericilərin işi deyil. Lakin siyasi xadimlər və fikir liderləri kimi deputatlar qadınlara qarşı zorakılığın nəticələri haqqında məlumatlılığın artırılması üçün bu məsələ ətrafında səssizliyi və stiqmanı pozaraq, eləcə də stereotiplərə meydan oxuyaraq ön sıralarda olmalıdırlar. Onlar dayanıqlı həll yollarını göstərməlidirlər. İstanbul Konvensiyası özlüyündə güclü maarifləndirmə və təbliğat vasitəsidir.

Qadın parlament şəbəkələri: islahatların hərəkətverici qüvvəsi

Avropa Şurasına üzv dövlətlərin bir çox parlamentlərində qadınlara qarşı zorakılıq və məişət zorakılığı ilə birbaşa mübarizə aparmaq üçün təqdirəlayiq səylər göstərilib. Çox vaxt dəyişikliyin əsas müəllifləri qadın deputatlardır: onlar yeni qanunvericilik nümunələri təklif edir, maarifləndirmə kampaniyalarına başlayır, debatlarla çağırır, vətəndaş cəmiyyəti ilə sıx əməkdaşlıq edir və bu problemin həlli üçün digər səyləri başladırırlar. Bir neçə parlamentdə bütün siyasi spektrdən olan qadın nümayəndələr hamının razılığa biləcəyi mövzular ətrafında bir araya gəliblər: gender bərabərliyinin və qadınların sağlamlığının təşviqi, qadınlara qarşı zorakılıqla mübarizə. Məsələn, Fransada həm [Senatda](#) həm də [Milli Assambleyada](#) Qadın Hüquqları üzrə Nümayəndəlik mövcuddur.²⁷

Avstriya: deputatlar Konvensiyanın icrasını tələb edir

2014-cü ilin fevralında, Avstriyanın konvensiyanı ratifikasiya etməsindən üç ay sonra Avstriya Milli Şurasındakı Sosial Demokratlar qrupunun qadın üzvləri mütəmadi olaraq təşkil edilən “qadın səhər yeməkləri”ndən birini konvensiyanın tez bir zamanda icrasını təşviq etmək üçün istifadə ediblər. Onlar İstanbul Konvensiyasında təsbit edilmiş standartların milli qanunlara və siyasətlərə çevrilməsini təşviq etmək öhdəliyi götürən deputatlardan imza toplayıblar. Onların bu fəaliyyəti İstanbul Konvensiyasının daha çox təşviq olunmasına töhfə verib və 30-a yaxın QHT və “[İmzalayırım](#)” QHT şəbəkəsi tərəfindən [regional təbliğat kampaniyasına](#) dəstək verib.²⁸

27 Bax www.senat.fr/commission/femmes/ (Senat) və www2.assemblee-nationale.fr/15/les-delegations-comite-et-office-parlementaire/delegation-aux-droits-des-femmes/block/41832 (Milli Assambleya) (hər ikisinə giriş tarixi 23 oktyabr 2019-cu il).

28 Bir çox Balkan dövlətində “I sign” (İmzalayırım) kampaniyası çərçivəsində aparılmış çoxsaylı təşviq fəaliyyətləri haqqında daha ətraflı məlumat üçün [internet sahifəsi](http://internet.sahifesi.com/bax/www.potpisujem.org/eng/about_the_campaign.html) (bax, www.potpisujem.org/eng/about_the_campaign.html), [Facebook sahifəsi](https://www.facebook.com/ISignCampaign) (at www.facebook.com/ISignCampaign), [Twitter](https://twitter.com/ISignCampaign) (bax, <https://twitter.com/ISignCampaign>) və son hesabat (bax,) (hamısına giriş tarixi 23 oktyabr 2019-cu il).

Deputatların məlumatlarının artırılması

Deputatların həm cəmiyyətlərimizi narahat edən endemik fenomen kimi gender əsaslı zorakılığı, həm də İstanbul Konvensiyasının qanunverici orqan üzərinə qoyduğu öhdəlikləri yaxşı qavraması çox vacibdir. Onlar qadınlara qarşı zorakılıq və məişət zorakılığı haqqında (keyfiyyət və kəmiyyət baxımından) etibarlı məlumatı axtarmalı və daha çox yaymalıdırlar, çünki məlumatların toplanması və təhlili müəyyən edilmiş çağırışlara cavab verə bilən dəlillərə əsaslanan siyasətlərin formalaşdırılması üçün ilkin şərtlərdir.

Maarifləndirməni artırmaq, koordinasiyalı yanaşmanı təşviq etmək və dəstəkləmək

Seçilmiş nümayəndələr olaraq sahib olduqları platforma sayəsində deputatlar gender əsaslı zorakılığın səbəbləri və nəticələri, həmçinin İstanbul Konvensiyasının onları necə həll etməyə çalışdığı barədə məlumatlılığı konvensiyanın vədlərinə hörmət etməli olan şəxslər arasında artırmaq üçün yaxşı mövqeyə malikdirlər. Bunlara aşağıdakılar aiddir:

- ▶ polis və zorakılığa ilk cavab verən digər şəxslər;
- ▶ sağ qalanlara və şahidlərə qulluq və dəstək göstərən səhiyyə işçiləri, məsləhətçilər, sosial işçilər və digərləri;
- ▶ hüquq-mühafizə orqanları, hakimlər, prokurorlar və cinayət qanununun müddəalarını həyata keçirən digər məhkəmə subyektləri; və
- ▶ gender bərabərliyi, şəxsiyyətlərarası münasibətlərdə münaqişələrin qeyri-zorakı yolla həlli və gender əsaslı zorakılığa dair tədris materiallarının hazırlanmasına cavabdeh olan müəllimlər və ictimai təhsil işçiləri

İctimaiyyəti məlumatlandırma və cəlb etmə

Qadınlara qarşı zorakılıq və məişət zorakılığı, bu cür zorakılığın müxtəlif formaları və qadınlara, ailələrə və bütövlükdə cəmiyyətə təsiri haqqında maarifləndirmək, bu zorakılıqla bağlı sükutu, tabuları və stiqmanı pozmaq, gender stereotipləri və bunların kökündəki bərabərsizliklə mübarizə aparmaq üçün cəmiyyətin bütün üzvləri ilə əlaqə saxlamaq və onlarla işləmək vacibdir.

Seçki dairələri ilə birbaşa əlaqəsi olan xalqın seçilmiş nümayəndələri kimi deputatlar İstanbul Konvensiyasının icrasına və gender əsaslı zorakılığın aradan qaldırılması üçün daha geniş tədbirlərə ictimai dəstəyi gücləndirə bilirlər. Bu məqsədə çatmaq üçün əsas yolu partiyalar arasında və dövlət orqanlarının hüddudlarından kənarında ittifaqlar yaratmaqdır. Deputatlar İstanbul Konvensiyasının icrasının inkluziv və hərtərəfli olmasını təmin etmək üçün hakimiyyət orqanlarından, milli insan hüquqları təsisatlarından

və ya ombudsman aparatlarından, ədliyyə sektorundan, hüquq-mühafizə orqanlarından, icra hakimiyyətlərindən, QHT-lərdən və digər vətəndaş cəmiyyəti təşkilatlarından, mediadan və elmi dairələrdən həmfikir olan nümayəndələri bir araya gətirə bilərlər.

“Milli parlamentlərin üzvləri... İstanbul Konvensiyasını təbliğ və izah etmək, onun əsl məqsədini, nailiyyətlərini və əlavə dəyərini geniş ictimaiyyətə bildirmək üçün mediada daha gözəçarpan, fəal və görünən olmalıdır”. (“Qadınlara qarşı zorakılıqla bağlı İstanbul Konvensiyası: nailiyyətlər və çağırışlar”)²⁹

Vətəndaş cəmiyyəti və beynəlxalq ekspertlərlə əməkdaşlıq etməklə, eləcə də digər ölkələrdən olan həmkarların təcrübəsindən faydalanmaqla deputatlar gender bərabərsizliyi və qadınlara qarşı zorakılıqla mübarizənin nə üçün vacib olduğu barədə ictimaiyyət arasında məlumatlılığı artırma bilərlər. Eyni zamanda, öz siyasətlərinin qəbulu və qərarların qəbulu proseslərində onları məlumatlandırmaq üçün ekspert məsləhətləri əsasında biliklər əldə edə bilərlər.

Deputatların cəmiyyətin bütün üzvlərinə qadına qarşı zorakılığın bütün formalarını tanımalarına kömək etmək, ona qarşı etiraz etmək, mümkün və uyğun olan yerlərdə zorakılıqdan zərər çəkmiş şəxsləri dəstəkləmək üçün istifadə edə biləcəkləri vasitələrin məhdudluğu yoxdur. İmkanlara onlayn kampaniyalar yaratmaq, medianın diqqətini mövzuya cəlb etmək, etirazlara qoşulmaq, konfranslar təşkil etmək və s. daxildir.

Vətəndaş cəmiyyəti nümayəndələrini cəlb etmək

Qadın hüquqları qrupları və digər vətəndaş cəmiyyəti iştirakçıları ilkin siyasətin tərtibindən tutmuş icra və monitorinqə, o cümlədən GREVIO-nun nəticələrinin izlənməsinə qədər İstanbul Konvensiyası ilə bağlı parlament fəaliyyətinin hər bir mərhələsinə cəlb edilməlidir. Vətəndaş cəmiyyəti nümayəndələri aşağıdakıları etməyə dəvət edilməlidir:

- ▶ GREVIO-ya kölgə hesabatlar təqdim etmək;
- ▶ öz fikirlərini bildirmək və parlament komitələrinə dəlillər təqdim etmək;
- ▶ aidiyyəti parlament komitələrində, işçi qruplarda və plenar iclaslarda iştirak və çıxış etmək;
- ▶ dəlil toplamaq və məlumat yaymaq üçün (rəsmi və qeyri-rəsmi) təbliğat tədbirləri həyata keçirmək

29 AŞPA Hesabatı, 8 iyun 2019-cu il, Sənəd. 14908, §73. <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-DocDetails-EN.asp?FileID=27718&lang=EN>.

Qadınların gender əsaslı zorakılığa qarşı mübarizədə təkbaşına qalmaq gələ bilməyəcəyinə dair dəlillər və artan etirazlar var. Qadınlara qarşı zorakılığa son qoymaq cəmiyyətimizin hər bir üzvünün ortaq məsuliyyətidir. Əhəmiyyətli olan odur ki, kişilərin və oğlanların dəyişikliyin mühim təşviqatçıları ola biləcəklərini qeyd etmək vacibdir.³⁰ Buna görə də gender əsaslı zorakılığa hərtərəfli cavab sadəcə qadınları gücləndirməklə deyil, həm də zorakılığa səbəb olan və onu davam etdirən sosial normaların aradan qaldırılması üçün lazım olan gender bərabərliyi ilə bağlı birgə anlayışımıza münasibətin dəyişməsinə nail olmaq məqsədilə kişiləri fəal şəkildə cəlb etməklə verilməlidir. Qadınlara qarşı zorakılıq əsasən kişilər tərəfindən törədildiyi üçün kişilərin gender stereotiplərinin aradan qaldırılması, digər kişilərə təsir göstərməsi, müsbət davranış modeli nümayiş etdirməsi və qadınlara qarşı gender əsaslı zorakılığın qarşısının alınması və aradan qaldırılmasına yönəlmiş proqramların hazırlanmasında və həyata keçirilməsində fəal iştirakı mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Kişi deputatlar bu məsələdə nümunə göstərməlidirlər.

“Qadınların hüquqları hamı üçün daha yaxşı, daha ədalətli cəmiyyət yaradır... Qadınların azadlığı kişilərin zərərinə deyil, əksinə onların xeyrinədir.”³¹

5.3. GREVIO monitorinqində parlamentin iştirakı

İstanbul Konvensiyasından irəli gələn tələblərə uyğunluğu təmin etmək üçün qanunvericilik və ya siyasətin yoxlanılması və icraedici fəaliyyətin hər hansı təftişi birdəfəlik fəaliyyət deyil, davamlı bir iş olmalıdır. GREVIO təməl qiymətləndirmə hesabatlarını dərc etməyə davam etdikcə parlamentin monitorinq prosesində iştirakı və deputatların öyrənə və öz parlamentlərində təkrarlama biləcəyi qabaqcıl təcrübəyə dair artan sübutlar var.

5.3.1. Dövlətin hesabat təqdim etməsi, ölkə səfərləri və dövlət dialoqu zamanı

GREVIO-nun monitorinqi bir neçə elementdən ibarətdir (bax: bölmə 4 və şəkil 1) və prosesin demək olar ki, hər bir mərhələsi deputatların fəal iştirakına imkan yaradır. Monitorinq prosesindəki ilkin mərhələ dövlət hesabatının hazırlanması və təqdim edilməsidir. Bu vəzifəni yalnız icra hakimiyyətinə aid etmək üçün heç bir əsas yoxdur. Əslində, GREVIO-nun [sorgusuna](#) düzgün cavab

30 Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı (2007), Səhiyyədə gender əsaslı bərabərsizliyin dəyişdirilməsinə kişilərin və oğlanların cəlb edilməsi: proqramın müdaxilələrinə sübut. Bax: www.who.int/gender/documents/Engaging_men_boys.pdf (giriş tarixi 24 oktyabr 2019-cu il).

31 “Yol ayrıklarında qadın hüquqları: hüquqi çərçivələr və onların tətbiqi arasındakı boşluqları doldurmaq üçün beynəlxalq əməkdaşlığın gücləndirilməsi” adlı konfransda Avropa Şurasının Baş Katibi Thorjörn Yaqlandın bəyanatı, Strasburq 24 May 2019-cu il, <https://www.coe.int/web/genderequality/strasbourg-conference-may-2019>.

vermək üçün demək olar ki, həmişə müxtəlif dövlət orqanlarından məlumat və bilgilərin alınması tələb olunacaq. Parlament komitələri fəal şəkildə dövlət hesabatının hazırlanmasına töhfə verməyi təklif edə bilər. Bu, az öyrənilmiş iştirak formasıdır. O, qanunvericilikdəki boşluqları və parlament tərəfindən müəyyən edilmiş digər çatışmazlıqları aradan qaldırmağa kömək edə bilər.

Nə edə bilərsiniz?

- ▶ Hökumətdən GREVIO-dan gələn hər hansı məlumat sorğusu ilə bağlı parlamenti məlumatlandırmasını xahiş etmək.
- ▶ GREVIO-ya təqdim edilmədən öncə dövlət hesabatına əlavə ediləcək təkliflərlə çıxış etmək.
- ▶ GREVIO üzvlərini parlamentinizdə təşkil olunan fikir mübadilələrinə, konfranslara və ya digər fəaliyyətlərə dəvət etməklə onlarla əlaqə saxlamaq.

Finlandiya: parlamenti dövlətin hesabatına cəlb etmək

İstanbul Konvensiyasının icrası ilə bağlı öz fikirlərini bildirməsi üçün Finlandiya parlamentinə imkan yaradılıb. Hökumət təməl [dövlət hesabatı](#) ilə bağlı rəy verməsi üçün parlamentə sorğu göndərilib. Bu müraciət Konstitusiya Qanunu Komitəsinə, Parlament Assambleyasındakı Finlandiya nümayəndə heyətinə və İnsan Hüquqları Qrupuna göndərilib. Hökumətin layihə şəklində olan dövlət hesabatı da şərhlər üçün parlamentlə paylaşılıb. Dövlət hesabatına verdiyi töhfədə parlament, *digər məsələlərlə yanaşı* İstanbul Konvensiyasının tələb etdiyi kimi zorlamanın qanuni tərifi razılığın olmamasına əsaslanan dəyişikliyin edilməsi üçün təklifin təqdim edilməsində [Qadın Deputatların Şəbəkəsinin](#) rolunu vurğulayıb.

Qarşılıqlı öhdəliyin digər mümkün formaları GREVIO-nun üzvləri və ölkənin maraqlanan deputatları ilə üz-üzə fikir mübadilələri və konsultasiyalardır. Bu cür görüşlər GREVIO-nun ölkələrə səfərləri zamanı baş tutub.

Fransa: ölkəyə səfəri zamanı GREVIO-nun nümayəndə heyəti ilə görüş

Fransa hökuməti 2018-ci ilin aprelində konvensiyanın tətbiqi ilə bağlı hesabatını GREVIO-ya təqdim edib. GREVIO ekspertləri 2018-ci ilin oktyabrında Fransaya monitorinq səfəri həyata keçirib. Səfər zamanı GREVIO nümayəndə heyəti Milli Assambleyanın və Senatın Qadın Hüquqları Nümayəndə heyətlərinin sədrləri ilə görüşüb.

Birbaşa əməkdaşlıq formasının bir sıra üstünlükləri var. Deputatlar üçün aşağıdakı imkankar mövcuddur:

- ▶ GREVIO-nun monitorinqi ilə bağlı daha çox öyrənmək;
- ▶ qadınlara qarşı zorakılıqla mübarizə sahəsində davam edən və ya nəzərdə tutulan parlament fəaliyyəti ilə bağlı müstəqil ekspertdən məsləhət və rəy almaq;
- ▶ digər dövlətlərin ölkənizdə mövcud olan məsələlərə bənzər problemləri necə həll etdikləri barədə eşitmək; və
- ▶ İstanbul Konvensiyasının tətbiqindəki mövcud vəziyyət ilə bağlı icra orqanının hər hansı natamam və ya qeyri-dəqiq variantını əlavə etmək və ya əks tarazlıq yaratmaq.

5.3.2. GREVIO-nun hesabatlarını monitorinq etmək üçün fəaliyyət və nəticələr

Nə edə bilərsiniz?

GREVIO-nun hesabatının müvafiq parlament monitorinqinə minimum aşağıdakı addımlar lazımdır:

- ▶ Hökumətin GREVIO-nun hesabatını tez şəkildə tərcümə edib parlamenti göndərməsini tələb etmək;
- ▶ Nazirlərin və vətəndaş cəmiyyəti nümayəndələrinin iştirakı ilə şifahi müzakirələr təşkil etmək;
- ▶ Vaxt qrafiki də daxil olmaqla monitorinq fəaliyyətinə razılıq vermək;
- ▶ GREVIO-nun hesabatı ilə bağlı aidiyyəti tərəflərin və ictimaiyyətin məlumatlılığını artırmaq;

GREVIO-nun hesabatları dövlət səviyyəsində qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarının qarşısının alınması və onlarla mübarizə üzrə müsbət təşəbbüslərin görüldüyünü vurğulayır. Xüsusən onlar həm də çatışmazlıqları müəyyən edir və gender əsaslı zorakılığa son qoymaq üçün irəliləyiş əldə etmək məqsədilə konkret təkliflər verirlər. Onların gəldikləri nəticələr Tərəflərin Komitəsinin tövsiyələri ilə yanaşı müvafiq qanunvericilik və siyasət islahatları ilə müşayiət olunmalıdır. Onlar həmçinin qadınlara qarşı zorakılığa və məişət zorakılığına son qoymaq məqsədilə strategiyalar və fəaliyyət planları üçün maliyyə vəsaitinin ayrılması ilə bağlı müzakirələr zamanı istifadə edilə bilən siyasi və ekspert məsləhətləri ilə dəlillər təklif edirlər. Buna görə də bütün deputatların gender bərabərliyi və qadın hüquqları məsələləri ilə bağlı xüsusi tapşırıq verilmiş komitə(lər)nin üzvü olub-olmamasından asılı olmayaraq GREVIO-nun qiymətləndirməsini nəzərə almaları vacibdir. Bu onlara xüsusən də aşağıdakı sahədə parlament səviyyəsində tədbir görməyə imkan verəcək.

GREVIO-nun hesabatlarının tez bir zamanda tərcüməsini tələb etmək

İstanbul Konvensiyası GREVIO-nun hesabatlarının parlamentlə paylaşılmasını tələb edir. Ümumiyyətlə, hökumətlər bu tələbi yerinə yetirirlər. Bununla belə, bəzən hesabatların tərcüməsi qanunverici orqan üçün dərhal mümkün olmur. Gecikmələr deputatların hesabatın dərc edilməsindən həməən sonra GREVIO-nun nəticələrinin açıqlanmasını və hesabatların müvafiq qaydada izlənilməsinə təmin etmək üçün işə cəlb edilməsi imkanlarına mane olur. Deputatlar icra hakimiyyətindən GREVIO-nun hesabatının bütün rəsmi dillərə tərcüməsini təxirə salmadan təmin etməyi tələb etmək üçün fəal ola bilərlər və bunu etməlidirlər. Deputatlar GREVIO-nun hesabatlarının azlıqların dillərinə də tərcümə olunmasını tələb etməlidirlər.

“Bizim yoxladığımız bir çox ölkədə hakimiyyət orqanları hesabatlarımızı ... konvensiyanın [daha yaxşı tətbiqi] üçün çox faydalı hesab edirlər. Təvsiyələrimizin konkret olduğunu hesab edirlər və konvensiyanı daha yaxşı tətbiq etmək üçün onlara yol göstərməsindən məmnundurlar. Biz əlavə nə istəyə bilərik?” İşləməli olduğu şəkildə işləyir.” (Feride Acar, GREVIO-nun keçmiş rəhbəri, video müsahibə, Strasburq, May 2019)

İsveç: GREVIO-nun hesabatları ilə bağlı parlamentin məlumatlılığının artırılması

GREVIO-nun İsveçlə bağlı qiymətləndirmə hesabatı [İsveç Hökumətinin](#) internet səhifəsində isveç dilində yerləşdirilib və [Avropa Şurasının](#) internet səhifəsinə və [hesabatın ingiliscə tam versiyasına](#) keçid verilib. GREVIO-nun gəldiyi 41 nəticənin tam xülasəsi də isveç dilinə tərcümə edilib və hökumətin internet səhifəsində yerləşdirilib. GREVIO-nun qiymətləndirmə hesabatının tam mətnli versiyası tərcümə edilərkən müvafiq orqanlara ötürülmək məqsədi ilə GREVIO-nun qiymətləndirməsinin icraçı təqibinə dair məlumat ingilis dilində yazılmış hesabatlarla birlikdə Ədliyyə məsələləri üzrə Komitənin katibliyinə göndərilib.

GREVIO hesabatı ilə bağlı şifahi müzakirələrə başlamaq

GREVIO-nun gəldiyi nəticələri tətbiq etmək üçün həyata keçirmək məqsədilə parlament fəaliyyətinə hər hansı ehtiyacın müəyyən edilməsi istiqamətində atılan mühüm addım GREVIO-nun hesabatının dərcindən sonra şifahi müzakirənin keçirilməsidir. Bu cür müzakirələr komitələrdə və ya plenar iclasda keçirilə bilər. Şəffaflığı və ekspert qrupunun nəticələrinin nəzərdə tutulan izlənilməsinə dair inklüziv dialoqu təmin etmək üçün onlar hökumət nazirlərinin iştirakı ilə keçirilməli və vətəndaş cəmiyyəti nümayəndələri və media üçün açıq olmalıdır.

Parlamentlərin GREVIO-nun hesabatı ilə bağlı fikirlərini bildirmələri üçün kölgə hesabatları təqdim etmiş QHT-ləri dəvət etmələri tövsiyə olunur.

Türkiyə: GREVIO hesabatını parlamentdə müzakirə etmək

Türkiyədə GREVIO-nun hesabatı parlamentdə müzakirə obyektinə olub. [Qiymətləndirmə hesabatının](#) nəşrindən bir ay sonra [Qadınlar və Kişilər üçün Bərabər İmkanlar Komitəsi](#) hesabatı nəzərdən keçirib və İstanbul Konvensiyasının səmərəli tətbiqi və monitorinqi üzrə alt komitənin yaradılmasına qərar verib. Bu alt komitə GREVIO-nun rəhbəri Feride Acar ilə qadınlara qarşı zorakılıqla bağlı beynəlxalq standartların inkişafı, İstanbul Konvensiyasının müddəaları və GREVIO-nun hesabatlarının monitorinqi haqqında [fikir mübadiləsi](#) aparıb.

İzləməyə söz vermək

Müzakirələr vacib olsa da, nadir hallarda mənalı fəaliyyətə gətirib çıxarır. Buna görə də müvafiq komitə(lər) icra orqanına təvsiyələr toplusu ilə yanaşı məsələn qətnamə kimi mətnlər qəbul etməlidirlər. Bu, müxtəlif formalarda ola bilər, məsələn:

- ▶ qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının aradan qaldırılması üçün GREVIO-nun nəticələrini nəzərə alan və həyata keçirilməsi üçün vaxt cədvəlini müəyyən edən parlament fəaliyyət planı;
- ▶ GREVIO-nun ekspertləri tərəfindən müəyyən edilmiş prioritet sahələri əks etdirmək üçün digər milli fəaliyyət planlarına yenidən baxılması məqsədilə edilən təkliflər; və
- ▶ hökumətin GREVIO-nun gəldiyi nəticələrin tətbiqi istiqamətində əldə edilmiş irəliləyişlər haqqında müntəzəm hesabat verməsini təmin etmək.

Albaniya: GREVIO hesabatını parlamentdə müzakirə etmək

GREVIO-nun **Albaniya üzrə** ilk (təməl) **qiymətləndirmə hesabatının** nəşrindən təxminən 10 gün sonra, Albaniya Parlamenti “Qadınlara və qızlara qarşı edilən zorakılığın pislənməsi və bunun qarşısının alınması üçün hüquqi mexanizmlərin səmərəliliyinin artırılması” üzrə **qətnamə** qəbul edib. Bu qərara uyğun olaraq parlament GREVIO-nun hesabatının və CEDAW Komitəsinin nəticələrinin həyata keçirilməsini təmin etməyə yönəlmiş hərtərəfli fəaliyyət planını hazırlamış Gender bərabərliyi və qadınlara qarşı zorakılığın qarşısının alınması üzrə daimi fəaliyyət göstərən Alt Komitə yaradıb. Alt komitənin fəaliyyət planı Qadın Parlament Alyansı və parlamentin digər alt komitələri ilə əməkdaşlıq və koordinasiya əsasında həyata keçirilir.³²

Avstriya: GREVIO hesabatını parlamentdə müzakirə etmək

GREVIO Avstriya ilə bağlı 2017-ci ildə **monitorinq hesabatı** hazırlayıb. Hesabat **alman dilinə tərcümə edilib** və Tərəflərin Komitəsinin qəbul etdiyi tövsiyələrin tərcüməsi ilə birlikdə lazımı qaydada parlamentə təqdim edilib. Milli Şuranın İnsan Hüquqları Komitəsi GREVIO-nun üzvünün və Avstriyalı bir QHT-nin ekspertinin iştirakı ilə 2018-ci ilin dekabr hesabatı ilə bağlı **müzakirə** keçirib. Müzakirə zamanı Qadın Məsələləri üzrə Nazir zorakılığın qarşısının alınması və müdaxilə mərkəzləri üçün daha çox vəsaitin ayrılmasına söz verib. Daha sonra hesabat plenar iclasda **müzakirə** və təsdiq edilib və Milli Şura yekdilliklə **qətnamə** qəbul edib.

Portuqaliya: GREVIO-nun hesabatına cavab olaraq qanunvericilik fəaliyyəti

Portuqaliyanın Milli Assambleyası GREVIO-nun **1-ci qiymətləndirmə hesabatını** və **Tərəflərin Komitəsinin Tövsiyələrini** fəal şəkildə izləyib. İşçi qrupu – **Grupo de Trabalho - Alterações Legislativas Crimes de Perseguição e Violência Doméstica** (Təqib cinayətləri və məişət zorakılığı) Konstitusiya Məsələləri, Hüquq və Azadlıqlar Komitəsi tərəfindən gender əsaslı və məişət zorakılığı ilə bağlı 18 qanunvericilik təşəbbüsü üzərində işləmək üçün yaradılmış, GREVIO-nun hesabatı və məsələ ilə bağlı rəsmi statistika dərc edildikdən sonra təsdiq üçün parlamentə təqdim olunacaq.

32 Bax həmçinin M. Llubani, **Albaniyada qadınlara qarşı zorakılıq üzrə siyasət və qanunvericilik və İstanbul Konvensiyasının xərítésinin çıxarılması**, Avropa Qadın Lobbisinin nəşri (tarixi bilinmir), bax: www.womenlobby.org/IMG/pdf/ewl-albania_report_web.pdf (giriş tarixi 24 oktyabr 2019-cu il)

Tanıtmaq

Nəhayət ən sonda, deputatlar GREVIO-nun hesabatının maraqlı qruplar arasında geniş yayılmasına kömək edə bilərlər. Tam hesabatla yanaşı, parlamentin nəzarətinə dair xülasələr və məlumatlar həm parlamentin internet saytında, həm də sosial media kanalları vasitəsilə ictimaiyyətə açıq olmalıdır. Mətbuat konfransları GREVIO-nun nəticələrinə və onların tətbiqini təmin etmək və gender əsaslı zorakılıqla mübarizə aparmaq və ona son qoymaq səylərinin səmərəliliyini artırmaq üçün parlamentin fəaliyyətinə ictimai marağı artırmağa kömək edə bilərlər.

GREVIO-nun hesabatlarının digər forumlarda təqdim edilməsi

Bəzi deputatların fərqli vəzifələri olur: onlar regional və ya beynəlxalq parlament assambleyaları, QHT-lərin idarə heyəti, həmkarlar ittifaqları və ya peşəkar qurumlara üzv ola və ya gender bərabərliyini təşviq edən və qadınlara qarşı zorakılığa son qoymaq üçün fəaliyyət göstərən digər vətəndaş cəmiyyəti təşkilatlarının və birliklərinin fəal dəstəklələri ola bilərlər. Bu funksiyaların toplanması GREVIO-nun hesabatlarının daha geniş auditoriya tərəfindən tanınmasını asanlaşdırır bilər. Məsələn, Avstriyada AŞPA-dakı Avstriya nümayəndə heyətinin də üzvü olan Milli Şuranın İnsan Hüquqları və Bərabər İmkanlar Komitəsinin üzvü özünün də cəlb olunduğu qadın hüquqları təşkilatı üçün GREVIO-nun təməl qiymətləndirmə hesabatının Avstriya üzərindəki təsirlərini təhlil edib.

5.4. Tətbiqi təşviq etmək üçün hansı strukturlar və mexanizmlər mövcuddur?

İstanbul Konvensiyasının əlamətdar yeniliyi onun icrasına nəzarətdə Avropa Şurası Parlament Assambleyasının, eləcə də milli parlamentlərin rolunu özündə ehtiva etməsindən ibarətdir (bax: yuxarıda §4.4-ə baxın). Bir neçə parlament bu vəzifəni xüsusi alt komitələrə həvalə edib. Məsələn, Albaniya parlamentinin Gender bərabərliyi və qadınlara qarşı zorakılığın qarşısının alınması üzrə alt komitəsi var. Türkiyədə GREVIO-nun təməl qiymətləndirmə hesabatının dərcindən sonra İstanbul Konvensiyasının səmərəli icrası və monitorinqi üzrə Alt Komitə yaradılıb.

Lakin İstanbul Konvensiyasının icrasının hərtərəfli parlament monitorinqi və GREVIO-nun nəticələrinə nəzarət parlamentlərdən yeni strukturlar yaratmağı və ya xüsusi mexanizmlər tətbiq etməyi mütləq tələb etmir. Biz 5.3-cü bölmədə hətta xüsusi daxili nəzarət proseduru olmasa belə deputatların konvensiyanın həyata keçirilməsini yoxlamaq və ona töhfə vermək üçün sərəncamlarında

çoxsaylı alətlərin olduğunu gördük. Bundan əlavə, qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının qarşısının alınması və onunla mübarizə və zorakılığın əsası kimi gender bərabərsizliyinin aradan qaldırılması məqsədləri sağlamlıq, sosial və iqtisadi məsələlər, hüquqi və konstitusiya məsələləri də daxil olmaqla bir çox mövzularla kəşifir. Bu məsələlər üzrə əsas məsuliyyət bir tərəfdən gender bərabərliyi, digər tərəfdən isə insan hüquqları və ya hüquq məsələləri ilə bağlı komitələrin səlahiyyətlərinə çox vaxt (açıq və ya gizli) daxil edilsə də, digər komitələrin müvafiq mandatlarına uyğun olaraq onlarla məşğul olması məntiqlidir. Bu cür kəşifən yanaşma Avropada kifayət qədər geniş yayılıb.

Əgər aparıcı plan yoxdursa, gender əsaslı zorakılığın qarşısının alınması və onunla mübarizə və İstanbul Konvensiyasının tətbiqi ilə bağlı parlamentin fəaliyyəti necə təşkil oluna bilər?

İstanbul Konvensiyası üzrə parlament fəaliyyətini necə təşkil etmək olar?

- ▶ Təkliflərə açıq olmaq. Qadınlara qarşı zorakılığa son qoymaq partizan mübarizəsi deyil, o, partiya hüdudlarından kənar fəaliyyəti əhatə etməlidir. Partiyalararası ittifaqlar, istər parlamentdəki qadın qrupları olsun, istərsə də Parlament Assambleyasında milli nümayəndə heyətləri, mühüm məsələlərdə siyasi liderlik nümayiş etdirirlər.
- ▶ Parlamentin icra hakimiyyəti səviyyəsində yaradılmış xüsusi strukturlarda təmsil olunmasını təmin etmək. Ən sadə səviyyədə qanunverici orqanın İstanbul Konvensiyasının tətbiqindəki irəliləyişlərdən və çətinliklərdən xəbərdar olmasını təmin etmək üçün icra hakimiyyətinin əlaqələndirici orqanlarının parlament daxilində əlaqə məntəqəsi yaratması vacibdir.
- ▶ Başqalarını işə cəlb etmək. İcra hakimiyyətində, məhkəmə sistemində, ixtisaslaşmış xidmətlərdə, hüquq-mühafizə orqanlarında, media və vətəndaş cəmiyyətində olan müttəfiqlərlə işləmək.
- ▶ Digər ölkələrdəki həmfikir deputatlar ilə əlaqə saxlamaq. Fikir mübadiləsi və təsirin artırılması üçün beynəlxalq forumlardan istifadə etmək. Müvafiq millətlərdəki parlament assambleyaları aşağıdakı Əlavə 3-də "digər faydalı ünvanlar" adı altında təqdim olunub.
- ▶ Müvafiq statistika və məlumatları təqdim edə bilən tədqiqat xidmətləri də daxil olmaqla parlament əməkdaşlarından dəstək almaq. Avropa Şurası öz daxili təcrübəsi sayəsində parlament və hökumətlərarası səviyyədə də dəstək göstərə bilər (Bax: aşağıda 6-cı bölmə).
- ▶ İsrarlı olmaq. Təəssüflər olsun ki, gender əsaslı zorakılıq və gender bərabərsizliyi cəmiyyətlərimizdə dərin kök salıb. Deputatlar dəyişiklik üçün davamlı şəkildə səy göstərməlidirlər.

Fransa: Senatın komitələrdən kənar fəaliyyəti

Fransa Senatındakı Qadın Hüquqları Nümayəndəliyinin ümumi missiyası Senata hökumət siyasətinin qadın hüquqlarına, qadınlar və kişilər arasında bərabər imkanlara təsiri haqqında məlumat verməkdir. O, dövlət orqanlarının diqqətini dövlət siyasətində arzuolunan təkmilləşdirmə işlərinə cəlb etməyə yönəlmiş qanunvericilik təklifləri və ya təşəbbüslər ola bilən məlumat hesabatları hazırlaya və tövsiyələr verə bilər. O, öz səlahiyyətləri sahəsində qanunların icrasına nəzarət istiqamətində də fəaliyyət göstərə bilər. Hər il o, üzvlərindən gender bərabərliyi və qadın hüquqları ilə bağlı bir neçə mövzu üzərində düşünmələrini xahiş edir. 2018-ci ildə onun fəaliyyətinin mövzusu zorakılıq olub və qadınlara qarşı cinsi və məişət zorakılığına və qadın sünnetinə diqqət yetirilib.

Elə həmin il İstanbul Konvensiyasına açıq şəkildə istinad edən iki hesabat təqdim edilib: "Qadınlara qarşı zorakılığın qarşısının alınması və ona qarşı mübarizə: cəmiyyət üçün çağırış" və "Qadın sünneti: hər zaman mövcud olan təhlükə, səfərbərlik gücləndirilməlidir".

5.5. Xülasə

Deputatlar İstanbul Konvensiyasında təsbit olunmuş vizyonun, yəni qadınlara qarşı zorakılığa və məişət zorakılığına son qoyulmasının reallığa çevrilməsini təmin etmək üçün açar rolunu oynayırlar. Buna nail olmaq üçün deputatlar aşağıdakıları etməlidir:

- ▶ müsbət münasibət və davranış nümunəsi göstərmək, qadınlar və kişilər arasında tam bərabərliyin açıq müdafiəçiləri olmaq və gender əsaslı zorakılığın bütün formalarını birmənalı şəkildə pisləmək;
- ▶ İstanbul Konvensiyasının tətbiqini və GREVIO-nun nəticələrinə və Tərəflərin Komitəsinin tövsiyələrinə əməl olunmasını təmin etmək üçün qanunvericilik, nəzarət və büdcə funksiyalarından istifadə etmək;
- ▶ parlament daxilində və ondan kənarında konvensiya haqqında məlumatlılığı artırmaq; və
- ▶ digər dövlət orqanları, vətəndaş cəmiyyəti, universitetlər, media və yerli təşkilatların nümayəndələri ilə ittifaqlar qurmaq.

6. Daxili ekspertiza və xarici ittifaqlar

6.1. Daxili ekspertiza

İstanbul Konvensiyasında təsbit olunmuş hüquq və təminatların təşviqində fəal iştirak edən deputatlar daxili və xarici təcrübəyə arxalana bilirlər. Birincisi, konvensiyanın tətbiqinin monitorinqi ilə bağlı irəliləyiş, GREVIO-nun hesabatları və **Tərəflərin Komitəsinin** tövsiyələri məlumat, bilik, təcrübə və qabaqcıl təcrübə mənbələrinin genişləndirilməsinə kömək edir. İkincisi, konvensiya getdikcə daha çox akademik tədqiqatların və araşdırmaların diqqət mərkəzindədir. Üçüncüsü, həm GREVIO, həm də hökumətlərarası sektor **Gender Bərabərliyi Komissiyası**, Avropa Şurasındakı digər institusional qurum və strukturlar, eləcə də əməkdaşlıq fəaliyyətləri vasitəsilə tədqiqatlar, araşdırmalar, bələdçi kitablar, məlumat vərəqləri və onlayn resurslar kimi faydalı məlumat və alətlər hazırlamağa davam edir (məsələn, **HELP kursları**). Deputatlar konvensiyanın ratifikasiyasını və tətbiqini müdafiə edərkən bu məlumatlardan istifadə edə bilirlər.

Deputatlar həmçinin bir-birlərinin təcrübəsinə güvənə və ondan faydalana bilər. **“Zorakılıqdan azad qadınlar” Parlament Şəbəkəsi** bunun üçün platforma təqdim edir.³³ Şəbəkə 46 üzv dövlətin deputatları ilə yanaşı müşahidəçi dövlətlərin və demokratiya üzrə tərəfdaşların olduqca müxtəlif və zəngin təcrübəsindən faydalanır. İstər həmkarlararası mübadiləyə, istərsə də ekspertlər, xidmət təminatçıları, hüquq-mühafizə orqanları, media, universitetlər, vətəndaş cəmiyyəti, özəl sektor və ya digər maraqlı tərəflərlə fikir mübadiləsinə yönəlmiş tədbirlər olsun, Şəbəkə bilik, ittifaqlar və tərəfdaşlıqlar qurmaq üçün bir fürsətdir.

³³ “Zorakılıqdan azad qadınlar” Parlament Şəbəkəsi üçün bax: www.assembly.coe.int/nw/Page-EN.asp?LID=WFFV (giriş tarixi 25 oktyabr 2019-cu il).

Finlandiya: AŞPA nümayəndələrinin illik hesabatı

Qabaqcıl təcrübə nümunəsi kimi Finlandiyanın Avropa Şurası Parlament Assambleyasındakı nümayəndə heyəti Finlandiya milli parlamentinin plenar iclasında illik hesabat təqdim edir. Sonrakı müzakirələrdə üzvlər qadınlara qarşı zorakılıq və məişət zorakılığı ilə bağlı suallar verə və ya şərh edə bilirlər.

Parlament liderliyi: Parlament Assambleyası və “Zorakılıqdan azad qadınlar” Parlament Şəbəkəsi üzvləri

İstanbul Konvensiyasının monitorinqində Assambleyaya həvalə edilmiş mühüm rol və deputatların “Zorakılıqdan azad qadınlar” Parlament Şəbəkəsində fəal iştirakı birlikdə deputatlar üçün konvensiyanın milli səviyyədə, eləcə də regional və beynəlxalq forumlarda təbliği sahəsində və həmçinin GREVIO-nun fəaliyyəti haqqında məlumatlılığın və görünmə səviyyəsinin artırılmasında həm imkan, həm də məsuliyyət yaradır. Deputatlar öz ölkələrində Strasburqun mövqeyini gücləndirə, daxili qanunvericiliyin və təcrübənin konvensiya standartlarına uyğunlaşdırılmasına yönəlmiş islahatlara öncülük edə və öz milli nümayəndə heyətləri daxilində konvensiya və GREVIO-nun fəaliyyəti haqqında məlumatlılığı artırmağa bilirlər. Beləliklə onlar İstanbul Konvensiyasına dair yanlış təsəvvürləri və qəsdən ifadə edilən fürsətçi tənqidi ifşa etməklə və aradan qaldırmaqla AŞPA qətnamələrinin müvafiq şəkildə nəzarətini əhatə edən bu prosesin milli və millətlərustü aspektləri arasında mənalı əlaqə yarada bilirlər.

6.2. Xarici ittifaqlar və ekspertiza

Parlament Assambleyası İstanbul Konvensiyasını təşviq etmək və [cinsiyyətçilik](#), [qadınlara qarşı zorakılıq](#) və [məişət zorakılığı](#) ilə bağlı məsələlərin həlli üçün Avropada və onun hüduklarından kənarında digər parlament şəbəkələri ilə sıx tərəfdaşlıq və əməkdaşlıq qurub. Bütün deputatlar bu cür əməkdaşlıqdan yararlı ola bilərlər. AŞPA-nın əsas müttəfiqinə çevrilmiş [Parlamentlərarası İttifaqla](#) yanaşı, gender əsaslı zorakılığı həll etmək mandatı olan digər regional parlament assambleyaları ilə də əməkdaşlıq gücləndirilə bilər və gücləndirilməlidir.³⁴

[BMT-nin Platforması](#) qadınlara qarşı zorakılıqla bağlı milli qanun və siyasətlərin praktikada səmərəli olmasını təmin etmək məqsədi ilə qadınlara və qızlara qarşı zorakılıq və ayrı-seçkilik üzrə beynəlxalq və regional mexanizmlər arasında əməkdaşlığı daha da genişləndirmək məqsədi daşıyır. GREVIO platformasının üzvüdür və deputatlar platforma ilə əlaqə qurmağın və onun üzvlərinin təcrübəsindən və şəbəkələrindən faydalanmağın yollarını axtara bilərlər.

7. Nəticə

V Qadınlara qarşı zorakılıq və məişət zorakılığı yaşamaq hüququndantutmuş fərdi şəxslərin qeyri-insani rəftarından müdafiə olunmaq hüququna, şəxsi və ailə həyatına hörmət etmək hüququna qədər Avropa İnsan Hüquqları Konvensiyasında və digər beynəlxalq insan hüquqları sənədlərində təsbit olunan hüquqların bir çoxunu pozur. Bu fenomenin demək olar ki, ümumbəşəri şəkildə pislənməsinə və dəfələrlə hərəkətə keçmək çağırışlarına baxmayaraq qadınlara qarşı zorakılıq və məişət zorakılığı hələ də geniş yayılmışdır.

İstanbul Konvensiyası 2014-cü il avqustun 1-də qüvvəyə mindiyi zaman haqlı olaraq cəmiyyətlərimizdə qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının aradan qaldırılması istiqamətində bir mərhələ kimi qeyd olundu. Bu məqsədə nail olmaq üçün bütün potensialı açmaq məqsədilə konvensiya hamılıqla ratifikasiya edilməli və səmərəli şəkildə tətbiq edilməlidir.

Avropa Şurası Parlament Assambleyasının üzvləri, xüsusilə də [“Zorakılıqdan azad qadınlar” Parlament Şəbəkəsinin](#) üzvləri konvensiyanın təşviqində öncülük ediblər. Onların işi öz bəhrəsini verir: Avropa Şurasına üzv dövlətlərin təxminən dördü üçü bu əlamətdar müqaviləni ratifikasiya edib. Bununla belə, konvensiyanın daha çox ratifikasiya edilməsini və praktikada həyata keçirilməsini təmin etmək üçün heç bir şey əsirgənməməlidir. Konvensiyanın qanunvericilik, siyasət və münasibət dəyişikliklərinə müsbət və nəzərəçarpacaq təsiri ilə bağlı ümumi konsensus mövcuddur. Dövlətlərin konvensiyanı ratifikasiya edərək üzvlərinə götürdükləri öhdəliklərə tam əməl etmələrini təmin etmək üçün əlavə tədbirlərin görülməsinin zəruriliyi ilə bağlı ümumi konsensus da mövcuddur.

Bütün deputatlar qanunvericilik, siyasətin müəyyən edilməsi, nəzarət və büdcə funksiyaları vasitəsilə bu işdə əsas maraqlı tərəflərdir. Qadınlar zorakılıqdan azad bir həyat yaşamaq hüquqlarını müdafiə etmək üçün ön cəbhədə olan seçilmiş nümayəndələrinə arxalanmalıdırlar. Bu bələdçi kitab parlamentin konvensiyanın dəstəklənməsində iştirakına dair müsbət nümunələri sənədləşdirir, parlamentin fəaliyyəti və təşəbbüsləri üçün təkliflər irəli sürür. Onun qadınlara qarşı zorakılığa və məişət zorakılığına son qoymaq məqsədilə İstanbul Konvensiyasının öhdəliklərini fəaliyyətə çevirmək üçün bütün Avropada və onun hüduklarından kənarında deputatlar tərəfindən praktiki bir vasitə və ilham mənbəyi olacağına ümid edək.

34 Müvafiq beynəlxalq və regional assambleyaların siyahısı Əlavə 3-də verilmişdir.

Əlavə 1

Deputatlar üçün siyahı: İstanbul Konvensiyasını necə dəstəkləmək olar?

Bu yoxlama siyahısı ölkənizdə və onun hüdudlarından kənarında İstanbul Konvensiyasının ratifikasiyası və tətbiqinin təşviqi yolları üçün özünüqiymətləndirmə vasitəsi və ilham mənbəyi kimi istifadə edilə bilər. O, bu bələdçi kitabda olan "Nə edə bilərsiniz?" hissələri ilə bərabər şəkildə oxunmalıdır.

Müsbət davranışın modelləşdirilməsi

- ▶ Qadınlara qarşı zorakılığın əsas insan hüquqları pozuntusu olduğunu, ayrı-seçkiliyin bir növü olduğunu və qadınların insan ləyaqətinə qarşı təhqir olduğunu qəbul etmək.
- ▶ Qadınlara qarşı zorakılığı və məişət zorakılığını onun bütün formalarında birmənalı şəkildə pisləmək.
- ▶ Qadınlara qarşı zorakılığın həm qadınlarla kişilər arasında tarixən qeyri-bərabər güc münasibətlərinin təzahürü, həm də bu bərabərsizlikləri davam etdirmək üçün bir vasitə olduğunu etiraf etmək.
- ▶ Qərarların qəbulu proseslərində qadınların bərabər iştirakını təşviq etməklə bərabərsizlik və ayrı-seçkiliyin aradan qaldırılması istiqamətində fəaliyyət göstərmək.
- ▶ Gender əsaslı zorakılığa səbəb olan və onu davam etdirən ayrı-seçkilik münasibətlərinin və zərərli stereotiplərin dəyişdirilməsi istiqamətində fəaliyyət göstərmək.
- ▶ Konvensiyanın əsl məqsədi və qadınlara qarşı zorakılığa və məişət zorakılığına son qoymağa müsbət təsiri haqqında faktlarla miflərə və yanlış təsəvvürlərə qarşı çıxaraq İstanbul Konvensiyasını müdafiə etmək.

İstanbul Konvensiyasının anlaşılması və parlamentdə onun təşviqi potensialının gücləndirilməsi

- ▶ Əgər ölkəniz İstanbul Konvensiyasını hələ ratifikasiya etməyibsə, uyğunsuzluq sahələrini müəyyən etmək və ratifikasiyanın nəticələrini

daha yaxşı başa düşmək üçün İstanbul Konvensiyasının tələbləri ilə müqayisədə mövcud qanunvericiliyin, siyasətlərin, və məhkəmə və inzibati təcrübənin xəritəsinin çıxarılmasını icra hakimiyyətindən tələb etmək. Konvensiyanın ratifikasiyasını təşviq etmək məqsədilə həmkarlar arasında mübadilələri təşkil etmək.

- ▶ Əgər ölkəniz İstanbul Konvensiyasını ratifikasiya edibsə, gender əsaslı zorakılığa son qoymaq üçün konvensiyanı hələ ratifikasiya etməmiş üzv dövlətlərin deputatları ilə əlaqə saxlamaq, milli qanunların və siyasətlərin konvensiya standartlarına uyğunlaşdırılması və konvensiyanın milli qanunvericilik və siyasətlərə müsbət təsirləri ilə bağlı təcrübənizi bölüşmək.
- ▶ Vətəndaş cəmiyyəti ekspertlərini, GREVIO-nun üzvlərini və gender əsaslı zorakılıqdan sağ çıxanları da (açıq) dinləmələrə dəvət etməklə, parlament daxilində qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının səbəbləri, formaları, yayılması və nəticələri haqqında məlumatlılığı artırmaq.
- ▶ Parlament mexanizmləri və prosesləri arasında gender bərabərliyi və gender əsaslı zorakılığa qarşı mübarizəni daxil etmək.
- ▶ Bütün komitələrin qadınlara qarşı zorakılıq və məişət zorakılığı ilə bağlı məsələlərə öz səlahiyyətləri daxilində baxmasını təmin etmək.
- ▶ GREVIO-nun gəldiyi nəticələrin təqibi üçün əsas məsuliyyəti (xüsusi və ya artıq mövcud olan) orqan və ya struktura həvalə etmək.
- ▶ stölyüstü kitabın və Əlavə 3-də sadalanan digər məlumat materialının rəsmi dilə və azlıqların dillərinə tərcüməsini təmin etmək.

İstanbul Konvensiyasının standartlarını ölkəyə gətirən qanunlar və siyasətlər yaratmaq

- ▶ İstanbul Konvensiyasının standartlarını yerli qanunlara tam şəkildə tətbiq etmək məqsədilə tələb olunan qanunvericilik islahatlarını müəyyən etmək üçün nəzarətin həyata keçirilməsini təmin etmək.
- ▶ Konvensiyanın əhatə etdiyi gender əsaslı zorakılığın və gender əsaslı ayrı-seçkiliyin bütün formalarını müvafiq qaydada qadağan edən və cəzalandıran qanunlar qəbul etməklə qadınlara qarşı zorakılıq aktları və məişət zorakılığı üçün cəzasızlığa son qoymaq.
- ▶ Qadınlara qarşı zorakılığı və məişət zorakılığını törədən şəxslərin səmərəli istintaqını və məhkəmə təqibini təmin edən müvafiq tənzimləmə qaydalarını qəbul etmək, zorakılıq və bu cür zorakılıqdan zərər çəkmiş şəxsləri və şahidləri müdafiə edən məhkəmə prosedurlarını qurmaq.

- ▶ Gender məsələsinə həssas, insan hüquqlarına əsaslanan qanunlar qəbul etmək. Təklif edilmiş qanunlara genderin təsirini qiymətləndirmək üçün prosedurun olmasından əmin olmaq.
- ▶ Gender stereotiplərini gücləndirən, davam etdirən və ya başqa formada özündə birləşdirən qanunvericiliyi nəzərdən keçirmək və ona düzəlişlər etmək.
- ▶ Qanun layihəsinin beynəlxalq insan hüquqları qanununa, o cümlədən İstanbul Konvensiyasının müddəalarına uyğunluğunu yoxlamaq.
- ▶ Qanun layihələri ilə bağlı ictimai dinləmələr keçirərək və vətəndaş cəmiyyətini iclaslarda təkliflər irəli sürməyə dəvət edərək qanun yazmaq prosesində ictimaiyyətin iştirakını asanlaşdırmaq.
- ▶ Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının qarşısının alınması və onlarla mübarizədə qanunvericiliyin icrasına və onun praktiki təsirinə səmərəli şəkildə nəzarət etmək.
- ▶ Zərər çəkmiş şəxsləri daha yaxşı qorumaq və onlara kömək etmək, zorakılığın qarşısını almaq və qadınlara qarşı zorakılığa və ya məişət zorakılığına görə cəzasızlığa son qoymaq məqsədilə peşəkarların qüvvələrini birləşdirmələrini təmin etmək üçün hökumətin bütün sahələri üzrə hərtərəfli siyasətlər hazırlamaq.
- ▶ Qadınlara qarşı zorakılığın qarşısının alınması və onunla mübarizə üçün xüsusi parlament fəaliyyət planları və strategiyaları qəbul etmək, eləcə də gender əsaslı zorakılığı digər parlament plan və strategiyalarına daxil etmək.
- ▶ Siyasətləri tərtib edərkən və onların təsirini qiymətləndirərkən gender perspektivinin tətbiq olunmasını təmin etmək.
- ▶ Qadınların iqtisadi, siyasi və sosial baxımdan səlahiyyətlərini artırmaq üçün əlavə tədbirlər görmək.

Qadınlara qarşı zorakılıqla və məişət zorakılığı ilə mübarizə üçün hökumət siyasətlərinə nəzarət etmək

- ▶ Hökumətinizin İstanbul Konvensiyasına və onun öhdəliklərinə dəstəyi və onun icrasına verdiyi yardım, o cümlədən yazılı və şifahi suallar, sorğular, məlumat və anket haqqında sual vermək üçün əlinizdə olan bütün vasitələrdən istifadə etmək.
- ▶ GREVIO-nun nəticələrinin və Tərəflər Komitəsinin tövsiyələrinin hökumət tərəfindən yerinə yetirilməsini yoxlamaq.
- ▶ Nəzarət rolunuzu asanlaşdırmaq üçün icra hakimiyyəti orqanlarından aşağıdakıları tələb etmək:

- İstanbul Konvensiyasından irəli gələn məsələlər də daxil olmaqla, beynəlxalq insan hüquqları öhdəliklərinə uyğunluğu barədə parlamentə müntəzəm olaraq (ən azı ildə bir dəfə) hesabat vermək;
- müvafiq komitə dinləmələrində iştirak etmək və gender əsaslı zorakılıqla bağlı irəliləyişlər haqqında aktual faktların və məlumatların təqdim edilməsi;
- GREVIO-ya göndərilən dövlət hesabatlarının layihələrinə parlamentin şərh verməsi üçün dəvət edilməsi;
- GREVIO-nun hesabatlarını və Tərəflər Komitəsinin tövsiyələrini bütün rəsmi dillərə və azlıqların dillərinə tez bir zamanda tərcümə etmək;
- İstanbul Konvensiyasının 70-ci Maddəsinə uyğun olaraq təsis edilmiş koordinasiya orqanının işinə parlamenti yaxından cəlb etmək.

Gender əsaslı zorakılıqla mübarizənin maliyyələşdirilməsi

- ▶ Milli büdcələrin məişət zorakılığı da daxil olmaqla qadınlara qarşı zorakılığın bütün formalarına qarşı mübarizə aparacaq proqram və siyasətlərə müvafiq resurslar ayırmasını təmin etmək.
- ▶ Parlament işçilərinin dəstəyi ilə təklif olunan büdcələrin gender təsirinin qiymətləndirilməsini həyata keçirmək. *De-fakto* gender bərabərliyinə nail olmaq məqsədi ilə təklif olunan və mövcud büdcə xərclərini qiymətləndirmək üçün parlament işçilərinin bacarıqlarını artırmaq.
- ▶ Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının qarşısının alınması və onunla mübarizəyə xərclənən dövlət vəsaitlərinin nəzərdə tutulan təsirini təmin etmək üçün xərclərə nəzarət etmək.
- ▶ Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının qarşısının alınması və onunla mübarizə aparacaq qadın hüquqları qrupları, digər vətəndaş cəmiyyəti iştirakçıları və müvafiq peşəkarlar üçün dəstəkləyici və əlverişli mühiti təşviq etmək.

İstanbul Konvensiyasının tətbiq edilməsinin monitorinqi

- ▶ İstanbul Konvensiyasının monitorinqindən cavabdeh qurum olan GREVIO-nun işi ilə tanış olmaq.
- ▶ Xüsusilə ölkəyə səfəri zamanı GREVIO nümayəndə heyəti ilə görüşərək və dövlət hesabatına yardım edərək, GREVIO-nun qiymətləndirmə səfərlərində fəal iştirak etmək və onlara töhfə vermək.
- ▶ GREVIO-nun hesabatını təhlil etmək, GREVIO-nun nəticələrindən hansı öhdəliklərin yarandığını anlamaq və onları qanunlara və siyasətlərə çevirmək üçün tədbirlər görmək.

- ▶ GREVIO və Tərəflər Komitəsindən gələn tövsiyələrə əməl olunmasını yoxlayan milli məlumat bazasının yaradılmasını təşviq etmək və töhfə vermək.
- ▶ Xüsusən də müvafiq peşəkarlar, hüquq-mühafizə orqanları, məhkəmə orqanları və vətəndaş cəmiyyətindən gələn şəxslərlə görüşlər keçirməklə İstanbul Konvensiyasının icrasına nəzarət etmək məqsədilə yerlərdə səfərlər təşkil etmək.

Qadınlara qarşı zorakılığa və məişət zorakılığına son qoymaq üçün ictimaiyyətlə əlaqə və ittifaqlar qurmaq

- ▶ Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının səbəbləri, formaları və nəticələri, eləcə də İstanbul Konvensiyasının faydaları ilə bağlı milli kampaniya başlamağı nəzərdə tutmaq.
- ▶ Gender əsaslı zorakılıqla və İstanbul Konvensiyası ilə bağlı məlumatlılığı artırmaq üçün Beynəlxalq qadınlar günü (8 mart), Qadınlara qarşı zorakılığın ləğvi üçün beynəlxalq gün (25 noyabr) və Gender əsaslı zorakılığa qarşı 16 günlük fəaliyyət (25 noyabr-10 dekabr) münasibətilə konfranslar, seminarlar, kurslar, etiraz aksiyaları və kampaniyalar təşkil etmək.
- ▶ Qadın hüquqları qrupları və digər vətəndaş cəmiyyəti təşkilatları tərəfindən təşkil edilən tədbirlərdə və fəaliyyətlərdə iştirak etmək.
- ▶ İstanbul Konvensiyasının qadınlara qarşı zorakılığa və məişət zorakılığına son qoymağa necə töhfə verə biləcəyi barədə məlumatlılığı artırmaq və əsas mütəxəssislər və ictimaiyyət arasında GREVIO-nun nəticələrini ön plana çıxarmaq.
- ▶ Mediada və ictimai dialoqda gender əsaslı ayrı-seçkiliyə, stereotiplərə və İstanbul Konvensiyası haqqında yanlış təsəvvürlərə qarşı mübarizə aparmaq.
- ▶ Məsələn, ildə iki dəfə görüşlər təşkil etməklə milli əlaqələndirici qurumunuzla sıx işgüzar əlaqələr qurmaq və bu əlaqələri saxlamaq.
- ▶ Partiya sərhədlərindən kənarında təşkilatlanmaq və *bütün* deputatları qadınlara qarşı zorakılıqla və məişət zorakılığı ilə mübarizəyə cəlb etmək.
- ▶ Ölkənizdə gender bərabərliyi və gender əsaslı zorakılığın qarşısının alınması və onunla mübarizə üzrə çalışan təşkilatları müəyyənləşdirmək və onlarla əməkdaşlıq yollarını araşdırmaq.
- ▶ Yerlərdə vəziyyətlə birinci əldən tanış olmaq üçün müstəqil vətəndaş cəmiyyəti təşkilatları, xüsusən də (yerlərdəki) qadın hüquqları qrupları və xüsusən də GREVIO-ya kölgə hesabatları təqdim etmiş təşkilatlarla əlaqə saxlamaq və onlarla əməkdaşlıq etmək.

- ▶ Vətəndaş cəmiyyəti ekspertlərini məsələn, dinləmələrdə iştirak edərək, tematik sorğulara sübutlar təqdim edərək, eləcə də qanunvericiliyin və siyasətlərin gender əsaslı zorakılıqla mübarizəyə təsiri haqqında sübut təqdim edərək parlamentin işinə töhfə verməyə dəvət etmək.
- ▶ Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının qarşısının alınması və bununla mübarizə üçün fəal vətəndaş cəmiyyətinin cəlb edilməsinə şərait yaradan mühiti təşviq etmək.
- ▶ Zərər çəkmiş şəxslərin müdafiəsini və onlara kömək göstərilməsini, zorakılığın qarşısının alınmasını və zorakılığı törədən şəxslərin səmərəli istintaqını, məhkəmə təqibini və cəzalandırılmasını daha yaxşı təmin etmək üçün Regional parlamentlər, yerli hakimiyyət orqanları, gender bərabərliyi qurumları və mexanizmləri, milli insan hüquqları təsisatları və ya ombudsmanlar, məhkəmə sistemi, media, universitet müəllimləri, peşəkarlar (hüquq mütəxəssisləri, sosial işçilər, uşaqların müdafiəsi agentliklərinin əməkdaşları, səhiyyə işçiləri), polis və müəllimlər də daxil olmaqla digər milli maraqlı tərəflərlə müntəzəm dialoq və səmərəli iş əlaqələri qurmaq və saxlamaq.

Uğurlarınızı sənədləşdirmək və paylaşmaq

- ▶ Gender əsaslı zorakılığın qarşısının alınması və onunla mübarizə sahəsindəki nailiyyətlərinizi sənədləşdirmək və onları səmərəli şəkildə çatdırmaq. Konvensiyanın ölkənizdə gender əsaslı zorakılığa qarşı müdafiənin gücləndirilməsinə necə töhfə verdiyini göstərmək. Fəaliyyətlərinizi və uğurlarınızı vurğulamaq məqsədilə mətbuat konfranslarından, ictimai bəyanatlardan və digər vasitələrdən istifadə etmək.
- ▶ Qadınlara qarşı zorakılıq və məişət zorakılığı ilə mübarizə ilə bağlı parlamentin fəaliyyəti və gender əsaslı zorakılıqdan zərər çəkən şəxslərin harada dəstək ala biləcəyi barədə məlumatları təqdim edən yenilənmiş internet saytına sahib olmaq.
- ▶ Qadınlara qarşı zorakılıq və məişət zorakılığı, İstanbul Konvensiyası və parlamentin bu sahədəki fəaliyyəti haqqında düzgün məlumatların yayılması üçün kütləvi informasiya vasitələri və sosial mediadan səmərəli şəkildə istifadə etmək.

Başqalarından öyrənmək və dəstək almaq

- ▶ Həmkarlararası öyrənməni asanlaşdırmaq üçün digər dövlətlərin, xüsusən də İstanbul Konvensiyasının üzvləri olan dövlətlərin deputatları ilə sıx əlaqə qurmaq və onu saxlamaq.
- ▶ Gender əsaslı zorakılığın qarşısının alınması və onunla mübarizə ilə bağlı qabaqcıl təcrübələri, öyrənilmiş dərsləri və digər məlumatları Avropa Şurasının digər üzv dövlətlərində və ondan kənarında olan deputatlar ilə paylaşmaq və İstanbul Konvensiyasının başqa yerlərdə ratifikasiyasını və tətbiq edilməsini təşviq etmək.
- ▶ “Zorakılıqdan azad qadınlar” Parlament Şəbəkəsi üzvü olan deputatınızın xüsusi bilik və təcrübəsindən yararlanmaq.
- ▶ Parlamentinizin Avropa Şurası Parlament Assambleyasındakı milli nümayəndə heyətinin bütün deputatları öz fəaliyyətləri barədə məlumatlandırmasını və gender əsaslı zorakılıq və gender bərabərliyi ilə bağlı Assambleyanın qətnamələrinin müvafiq şəkildə yerinə yetirilməsini təmin etməsi prosedurunu müəyyən etmək.
- ▶ Qadınlara qarşı zorakılığa və məişət zorakılığına qarşı mübarizə sahəsində xüsusilə digər beynəlxalq parlament assambleyalarının fəaliyyətini izləməklə, Avropadan kənarında qabaqcıl təcrübələri müəyyən etmək və öyrənmək (bax. Əlavə 3).
- ▶ İstanbul Konvensiyasının ratifikasiyasını və onun praktikada həyata keçirilməsini təşviq etmək istiqamətində apardığınız fəaliyyətləriniz üçün Avropa Şurasından, xüsusən də Parlament Assambleyasından, Gender Bərabərliyi Komissiyasından və GREVIO-dan ekspertiza və dəstək almaq.

Əlavə 2

Qadınlara qarşı zorakılıq və məişət zorakılığının qarşısının alınması və ona qarşı mübarizə haqqında Avropa Şurası Konvensiyasının mətni (CETS № 210)³⁵

*Qadınlara qarşı zorakılıq və məişət zorakılığının
qarşısının alınması və ona qarşı mübarizə
haqqında Avropa Şurası Konvensiyası
İstanbul, 11.05.2011*

Preambula

Avropa Şurasının üzvü olan dövlətlər və bu Konvensiyayı imzalayan digər tərəflər, insan hüquqları və əsas azadlıqlarının müdafiəsi haqqında Konvensiya (ETS No. 5, 1950-ci il) və onun Protokolları, Avropa Sosial Xartiyası (ETS No. 35, 1961-ci il, 1996-cı ildə yenidən baxılmış, ETS No. 163), İnsan alverinə qarşı mübarizə haqqında Avropa Şurasının Konvensiyası (CETS No. 197, 2005-ci il) və Uşaqların cinsi istismardan və seksual xarakterli hərəkətlərdən müdafiəsi haqqında Avropa Şurasının Konvensiyasını (CETS No. 201, 2007-ci il) xatırladaraq;

Nazirlər Komitəsinin Avropa Şurasının üzv dövlətlərinə aşağıdakı Tövsiyələrini Qadınların zorakılıqdan müdafiəsinə dair Rec(2002)5 sayılı Tövsiyəni, Gender bərabərliyi ilə bağlı standartlara və mexanizmlərə dair CM/Rec(2007)17 sayılı Tövsiyəni, Münaqişələrin qarşısının alınması və həll olunmasında, sülhün bərqərar edilməsində qadın və kişilərin roluna dair CM/Rec(2010)10 sayılı Tövsiyəni xatırladaraq;

³⁵ İstanbul Konvensiyasının Azərbaycan dilinə qeyri-rəsmi tərcüməsidir - <https://rm.coe.int/ic-explanatory-ic-aze-web/16808e9a39>

Qadınlara qarşı zorakılıq sahəsində əhəmiyyətli standartlar müəyyənləşdirən Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin genişlənməkdə olan presedent hüququnu nəzərə alaraq;

Mülki və Siyasi Hüquqlar haqqında Beynəlxalq Paktı (1966-cı il), İqtisadi, Sosial və Mədəni Hüquqlar haqqında Beynəlxalq Paktı (1966-cı il), BMT-nin "Qadınlara qarşı ayrı-seçkiləyin bütün formalarının ləğv olunması haqqında" Konvensiyasını ("CEDAW", 1979-cu il) və onun Fakültativ Protokolunu (1999-cu il), o cümlədən CEDAW Komitəsinin Qadınlara qarşı zorakılığa dair 19 sayılı Ümumi Tövsiyasını, BMT-nin Uşaq Hüquqları haqqında Konvensiyasını (1989-cu il) və onun Fakültativ

Protokollarını (2000-ci il) və BMT-nin "Əlilliyi olan şəxslərin hüquqları haqqında" Konvensiyasını (2006-cı il) diqqətə alaraq;

Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinin Roma Statutunu (2002-ci il) diqqətə alaraq;

Beynəlxalq humanitar hüququn əsas prinsiplərini, xüsusilə də Müharibə dövründə

Mülki şəxslərin müdafiəsinə dair Cenevrə Konvensiyasını (IV) və onun I və II Əlavə Protokollarını (1977-ci il) xatırladaraq;

Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək;

Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək; Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək; Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək; Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək;

Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək; Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək; Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək; Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək;

Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək; Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək; Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək; Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək;

Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək; Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək; Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək; Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək;

Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək; Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək; Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək; Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək;

zamanı, həm də onlardan sonar gender zəminli zorakılığın artması ehtimalını qəbul edərək;

Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək; Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək; Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək; Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək;

Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək; Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək; Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək; Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək;

Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək; Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək; Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək; Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək;

Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək; Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək; Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək; Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək;

Fəsil I - Məqsədlər, təriflər, bərabərlik və ayrı-seçkilik, ümumi öhdəliklər

Maddə 1 – Konvensiyanın məqsədləri

1. Konvensiyanın məqsədləri aşağıdakılardır:
 - a qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək; Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək; Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək; Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək;
 - b qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək; Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək; Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək; Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək;
 - c qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək; Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək; Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək; Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək;
 - d qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək; Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək; Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək; Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək;
 - e Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək; Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək; Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək; Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının bütün formalarını pisləyərək;
2. Tərəflərin Konvensiyanın müddəalarını effektiv şəkildə yerinə yetirmələri üçün sözügedən Konvensiya ayrıca bir monitorinq mexanizmini yaradır.

Maddə 2 – Konvensiyanın təsir dairəsi

1. Bu Konvensiya məişət zorakılığı da daxil olmaqla, qadınlara qarşı zorakılıq qadınların daha çox məruz qaldıqları bütün zorakılıq formalarına şamil olunur.
2. Tərəflər bu Konvensiyanı məişət zorakılığının bütün qurbanlarına tətbiq etməyə çağırılır. Tərəflər bu Konvensiyanın müddəalarını həyata keçirərkən gender əsaslı zorakılığın qadın qurbanlarına xüsusi diqqət yetirirlər.
3. Bu Konvensiya sülh dövründə və silahlı münaqişə vəziyyətlərində tətbiq olunur.

Maddə 3 – Təriflər

Bu Konvensiyanın məqsədləri üçün:

- a Qadınlara qarşı zorakılıq insan hüquqlarının pozulması və qadınlara münasibətdə hər hansı bir ayrı-seçkiliyin edilməsi kimi anlaşılır. Buraya da istər ictimai, istərsə də şəxsi həyatda meydana gəlməsindən asılı olmayaraq fiziki, cinsi, psixoloji və iqtisadi ziyan və zərərlə, o cümlədən təhdidlər, məcburi və ya əsassız azadlıqdan məhrum etmək kimi hadisələrlə nəticələnən və ya nəticələnə bilən bütün gender əsaslı zorakılıq hərəkətləri daxildir;
- b Məişət zorakılığına yuxarıda qeyd olunan eyni zorakılıq növləri daxildir. Amma bu, ailə, bir evdə yaşayan, evli olan və ya olmayan və ya heç evlənməmiş partnyorlar arasında zorakılığı törədən şəxsin qurbanla əvvəl və ya hazırda bir yerdə yaşayıb yaşamamasından asılı olmayaraq baş verir. Buraya hər iki cinsdən olan qurbanlar və təqsirkarlar, eyni zamanda uşaqlara və yaşlılara, eləcə də cinsi partnyora qarşı zorakılıq daxildir;
- c Gender dedikdə hər hansı bir cəmiyyətin cinsiyyətinə müvafiq olaraq kişi və qadına verdiyi rollar, eləcə də qadın və kişilər üçün münasib olduğu düşünülməmiş davranışlar, fəaliyyətlər və xüsusiyyətlər başa düşülür;
- d Qadınlara qarşı gender əsaslı zorakılıq dedikdə məhz qadın cinsinə mənsub olduqları üçün qadınlara qarşı yönələn və ya onlara əhəmiyyətli dərəcədə təsir edən zorakılıqlar başa düşülür;
- e Qurban dedikdə a və b bəndlərində müəyyən edilmiş davranışlara məruz qalan hər hansı fiziki şəxs başa düşülür;
- f Qadın dedikdə 18 yaşdan aşağı gənc qızlar da nəzərdə tutulur.

Maddə 4 – Əsas hüquqlar, bərabərlik və ayrışdırıcılıq

1. Tərəflər, hər kəsin, xüsusilə də qadınların, həm ictimai, həm də şəxsi həyatda zorakılıqdan uzaq yaşamaq hüququnun təşviq edilməsi və qorunması üçün zəruri qanunvericilik və digər tədbirləri görür və bu məqsədlə aşağıdakıları öhdələrinə götürürlər:
2. Tərəflər, qadınlara qarşı ayrı-seçkiliyin bütün növlərini qətiyyətlə pisləyir və bu cür zorakılıq hallarının qarşısının alınması üçün zəruri qanunvericilik və digər tədbirlərin tətbiq edilməsini təmin etmək, xüsusilə də: kişi və qadınların hüquq bərabərliyi prinsipini öz milli konstitusiyalarına və digər müvafiq qanunvericiliklərinə daxil etmək və bu prinsipin praktik olaraq həyata keçirilməsini təmin etmək;
 - qadınlara qarşı ayrı-seçkiliyin qadağan edilməsi, o cümlədən məqsəduyğun hesab edildiyi halda sanksiyaların tətbiq edilməsi;
 - qanunvericilikdə qadınlara qarşı ayrı-seçkiliyi özündə ehtiva edən müddəaları ləğv etmək və belə təcrübələrdən imtina etmək.
3. Tərəflər, bu Konvensiyanın müddəalarını həyata keçirərkən məs, xüsusilə də qurbanların hüquqlarının müdafiəsi üçün tədbirlər görərkən cinsinə, irqinə, dərisinin rənginə, dilinə, dininə, siyasi və ya digər baxışlarına, milli və ya ictimai mənsubiyyətinə, milli azlıqlara mənsub olmasına, mülkiyyətinə, doğumuna, cinsi oriyentasiyasına, gender mənsubiyyətinə, yaşına, sağlamlıq vəziyyətinə, əlilliyinə, ailə vəziyyətinə, miqrant və ya qaçqınlıq statusuna malik olmasına və ya digər əlamətlərinə görə heç bir ayrı-seçkiliyə yol verməməlidirlər.
4. Qadınların gender zəminli zorakılığa məruz qalmasının qarşısının alınması və onların qorunması üçün zəruri olan xüsusi tədbirlər bu Konvensiyanın müddəalarına əsasən ayrı-seçkilik hesab edilməməlidir.

Maddə 5 – Dövlətin öhdəlikləri və lazımı sayları

1. Tərəflər qadınlara qarşı hər hansı zorakılıq əməlini törətməkdən çəkinməli və dövlət orqanlarının, vəzifəli şəxslərin, əməkdaşların, dövlət qurumlarının və dövlətin adından çıxış edən digər şəxslərin bu öhdəliyə uyğun hərəkət etmələrini təmin edirlər.
2. Tərəflər dövlətə aid olmayan şəxslərin törətdiyi və bu Konvensiyanın əhatə etdiyi zorakılıq əməllərinin qarşısını almaq, araşdırmaq, cəzalandırmaq və zorakılıq qurbanlarına təzminat ödənilməsinə təmin etmək məqsədi ilə lazımı sayların göstərilməsi üçün müvafiq qanunvericilik və digər tədbirlər görürlər.

Fəsil II – Vahid siyasətlər və məlumatların toplanması

Maddə 7 – Hərtərəfli və əlaqələndirilmiş siyasətlər

1. Tərəflər bu Konvensiyada təsbit edilmiş bütün zorakılıq formalarının qarşısını almaq və onlarla mübarizə aparmaq üçün bütün müvafiq tədbirləri özündə əks etdirən effektiv, hərtərəfli və əlaqələndirilmiş siyasətləri dövlət miqyasında qəbul edib həyata keçirmək üçün qadınlara qarşı zorakılığa kompleks cavab tədbirləri görmək məqsədi ilə zəruri qanunvericilik tədbirləri və digər tədbirlər görürlər.
2. Tərəflər 1-ci bənddə istinad edilən siyasətin bütün müvafiq orqanlar, təsisatlar və təşkilatlar arasında effektiv əməkdaşlıq yolu ilə həyata keçirilməsini və zərərçəkmişlərin hüquqlarının bütün tədbirlərin mərkəzində saxlanmasını təmin edirlər.
3. Bu maddənin əsasında görülən tədbirlərə, lazım olduğu yerdə, dövlət orqanları, milli, regional və yerli parlamentlər və icra orqanları, milli insan hüquqları təşkilatları və vətəndaş cəmiyyəti təşkilatları kimi bütün müvafiq tərəflər cəlb edilir.

Maddə 8 – Maliyyə resursları

Tərəflər bu Konvensiyanın əhatə etdiyi bütün zorakılıq formalarının qarşısını almaq və onlarla mübarizə aparmaq məqsədi ilə, o cümlədən qeyri-hökumət təşkilatları və vətəndaş cəmiyyəti tərəfindən həyata keçirilən kompleks siyasət, tədbirlər və proqramların müvafiq qaydada həyata keçirilməsi üçün lazımı maliyyə və insan resursları ayırırlar.

Maddə 9 – Qeyri-hökumət təşkilatları və vətəndaş cəmiyyəti

Tərəflər qadınlara qarşı zorakılıqla mübarizə sahəsində fəal rol oynayan müvafiq qeyri-hökumət təşkilatları və vətəndaş cəmiyyətinin fəaliyyətini bütün səviyyələrdə tanımalı, həvəsləndirməli və dəstəkləməli, habelə bu təşkilatlarla səmərəli əməkdaşlıq qurmalıdır.

Maddə 10 – Əlaqələndirici qurum

1. Tərəflər bu Konvensiyanın əhatə etdiyi bütün zorakılıq bütün formalarının qarşısının alınması və onlarla mübarizə sahəsindəki siyasət və tədbirlərin əlaqələndirilməsi, həyata keçirilməsi, monitorinqi və qiymətləndirilməsi üçün məsul olan bir və ya bir neçə rəsmi orqan təyin edir və ya yaradırlar. Bu orqanlar 11-ci maddədə göstərilən məlumatların toplanmasını əlaqələndirir, onun nəticələrini təhlil edir və yayırlar.

2. Tərəflər bu maddəyə uyğun olaraq təyin edilmiş və ya yaradılmış orqanların VIII fəslə müvafiq olaraq görülən tədbirlər haqqında ümumi xarakterli məlumat almasını təmin edirlər.
3. Tərəflər bu maddəyə uyğun olaraq təyin edilmiş və ya yaradılmış orqanların digər Tərəflərdəki müvafiq orqanlarla birbaşa əlaqə saxlamaq və onlarla əlaqələri genişləndirmək imkanına malik olmasını təmin edirlər.

Maddə 11 – Məlumatların toplanması və araşdırma

1. Tərəflər bu Konvensiyanın həyata keçirilməsi məqsədi ilə aşağıdakı tədbirləri görməlidirlər:
 - a. Bu Konvensiyada təsbit edilmiş bütün zorakılıq formaları üzrə baş vermiş hallarla bağlı müntəzəm olaraq ətraflı müvafiq statistik məlumatlar toplamaq;
 - b. Bu Konvensiyada təsbit edilmiş bütün zorakılıq formaları və onları doğuran köklü səbəb və nəticələr və bu hadisələrin baş vermə tezliyi, çıxarılmış hökmlərin səviyyəsi, habelə bu Konvensiyanın həyata keçirilməsi üçün görülmüş tədbirlərin effektivliyi ilə bağlı aparılan araşdırmaları dəstəkləmək.
2. Tərəflər, bu Konvensiyanın əhatə etdiyi bütün zorakılıq formalarının yayılmasının və tendensiyaların qiymətləndirilməsi üçün müntəzəm olaraq əhaliyə arasında rəy sorğularının aparılmasına çalışmalıdırlar.
3. Tərəflər ekspertlər qrupunu, bu Konvensiyanın 66-cı maddəsində göstəriləndiyi kimi, beynəlxalq əməkdaşlığın stimullaşdırılması və beynəlxalq uyğunluğun təmin edilməsi məqsədi ilə bu maddəyə əsasən toplanmış məlumatlarla təmin etməlidirlər.
4. Tərəflər bu maddə üzrə toplanan məlumatların ictimaiyyət üçün əlçatan olmasını təmin etməlidirlər.

III Fəsil – Zorakılıq hallarının qarşısının alınması

Maddə 12 – Ümumi öhdəliklər

1. Tərəflər qadın və kişilərin sosial və mədəni davranış modellərində dəyişikliklərin edilməsinin təşviq edilməsi üçün qadın və ya kişi bərabərsizliyinə və ya stereotipli rollara əsaslanan yanlış təsəvvürləri, adət-ənənələri və digər bütün zərərli təcrübələri aradan qaldırmaq məqsədi ilə lazımı tədbirləri görməlidir.
2. Tərəflər hər hansı fiziki və ya hüquqi şəxs tərəfindən bu Konvensiyanın təsir dairəsinə düşən bütün zorakılıq formalarının qarşısının alınması üçün zəruri qanunvericilik və digər tədbirləri görməlidir.
3. Bu fəsilə uyğun olaraq görülən hər hansı tədbirlər nəzərə alınmalı və konkret şəraitlərdə təhlükəyə məruz qalan şəxslərin xüsusi ehtiyaclarının təmin edilməsinə yönəlməlidir ki, bu tədbirlərin mərkəzində də bütün zorakılıq qurbanlarının insan hüquqları məsələsi prioritet olmalıdır.
4. Tərəflər, cəmiyyətin bütün üzvlərini, xüsusilə kişi və oğlanları bu Konvensiyanın əhatə etdiyi bütün zorakılıq formalarının qarşısının alınmasında fəal iştirak etməyə təşviq etmək üçün zəruri tədbirləri görməlidir.
5. Tərəflər mədəniyyət, bədii, dini, ənənəsi və ya “şərəf” adlandırılan anlayışların bu Konvensiyanın əhatə etdiyi hər hansı zorakılıq aktlarının əsaslandırılması kimi hesab edilməməsinə təmin etməlidir.
6. Tərəflər qadınların cəmiyyətdəki rolunun və imkanlarının genişləndirilməsi ilə bağlı həyata keçirilən proqram və fəaliyyətlərin təşviq edilməsi üçün lazımı tədbirləri görməlidir.

Maddə 13 – Maarifləndirmə

1. Tərəflər lazım olarsa, milli insan hüquqları təsisatları və bərabərliyin təmin edilməsi ilə məşğul olan orqanlar, vətəndaş cəmiyyəti və qeyri-hökumət təşkilatları, xüsusilə qadın təşkilatları ilə əməkdaşlıq da daxil olmaqla geniş ictimaiyyət arasında bu Konvensiyanın əhatə dairəsinə daxil olan bütün zorakılıq formalarının müxtəlif təzahürləri, onların uşaqlara təsirləri və bu cür zorakılığın qarşısını almağın zəruriliyi haqqında məlumatlılığı və onların dərk edilməsini artırmaq məqsədilə müntəzəm surətdə və bütün səviyyələrdə maarifləndirmə kampaniyalarının və ya proqramlarının həyata keçirilməsini təşviq edirlər və ya bu cür kampaniyaları, yaxud proqramları həyata keçirirlər.

2. Tərəflər bu Konvensiyanın əhatə dairəsinə daxil olan zorakılıq əməllərinin qarşısını almaq üçün mövcud olan tədbirlər haqqında məlumatların ictimaiyyət arasında geniş yayılmasını təmin edirlər.

Maddə 14 – Təhsil

1. Tərəflər, lazım olarsa, qadınlarla kişilər arasında bərabərlik, stereotiplərə məruz qalmayan gender rolları, qarşılıqlı hörmət, şəxslərarası münasibətlərdə münasibətlərin qeyri-zorakı yolla həlli, qadınlara qarşı gender zəminli zorakılıq və şəxsi toxunulmazlıq hüququ kimi məsələlərlə bağlı öyrənənlərin inkişaf edən imkanlarına uyğunlaşdırılmış tədris materiallarının təhsilin bütün səviyyələrində rəsmi tədris kurikulumuna daxil edilməsi üçün zəruri tədbirlər görürlər.
2. Tərəflər 1-ci bənddə nəzərdə tutulan prinsiplərin qeyri-rəsmi təhsil müəssisələrində, o cümlədən idman, mədəniyyət və istirahət obyektlərində və kütləvi informasiya vasitələrində təşviq edilməsi üçün zəruri tədbirlər görürlər.

Maddə 15 – Mütəxəssislərin təlimi

1. Tərəflər bu Konvensiyanın əhatə dairəsinə daxil olan bütün zorakılıq əməllərinin qurbanları və ya bu əməlləri törətmiş şəxslərlə çalışan mütəxəssislərin bu cür zorakılıq hallarının qarşısının alınması və aşkar edilməsi, qadınlarla kişilər arasında bərabərlik, zərərçəkmişlərin ehtiyac və hüquqları, o cümlədən ikinci dəfə qurbana çevrilmək ehtimalının qarşısının alınması ilə bağlı təlimləndirilməsini təmin edirlər və ya bu cür təlimləri gücləndirirlər.
2. Tərəflər 1-ci bənddə nəzərdə tutulan təlimə bu Konvensiyanın əhatə etdiyi zorakılıq hallarında işlərə hərtərəfli və lazımı qaydada baxmaq imkanını verən əlaqələndirilmiş idarələrarası əməkdaşlıqla bağlı təlimin daxil edilməsini təşviq edirlər.

Maddə 16 – Qabaqlayıcı müdaxilə və müalicə proqramları

1. Tərəflər gələcəkdə zorakılığın qarşısını almaq və zorakı davranış formalarını dəyişmək baxımından məişət zorakılığı törədənlərə şəxslərarası münasibətlərdə qeyri-zorakı davranış aşılamağa yönəlmiş proqramlar hazırlamaq və ya bu cür proqramların hazırlanmasına kömək etmək üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və ya digər tədbirlər görürlər.

2. Tərəflər zorakılıq əməlləri, xüsusilə də cinsi zəmində cinayət əməlləri törətmiş şəxslərin təkrar cinayət törətmələrinin qarşısını almağa yönəlmiş proqramlar işləyib hazırlamaq və ya onların hazırlanmasına dəstək olmaq üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və ya digər tədbirlər görürlər.
3. 1-ci və 2-ci bəndlərdə göstərilən tədbirləri həyata keçirərkən Tərəflər zərərçəkmişlərin təhlükəsizliyinin, onlara yardımın və onların insan hüquqlarının diqqət mərkəzində dayanmasını və tələb olunarsa, bu proqramların zərərçəkmişlər üçün peşəkar yardım xidmətləri ilə sıx əlaqədə hazırlanıb həyata keçirilməsini təmin edirlər.

Maddə 17 – Özəl sektorun və kütləvi informasiya vasitələrinin iştirakı

1. Tərəflər özəl sektoru, informasiya və kommunikasiya texnologiyaları sektorunu və kütləvi informasiya vasitələrini onların ifadə azadlığına və müstəqilliklərinə lazımı hörmət göstərməklə qadınlara qarşı zorakılığın qarşısını almaq və onların ləyaqətinə hörməti artırmaq məqsədi ilə siyasətin işlənilib hazırlanmasında və həyata keçirilməsində iştirak etməyə, və rəhbər prinsiplər və özünü-tənzimləyici standartlar müəyyənləşdirməyə həvəsləndirirlər.
2. Tərəflər özəl sektorla birgə əməkdaşlıq yolu ilə uşaqlar, valideynlər və təhsil işçiləri arasında zərərli hesab oluna bilən seksual və ya zorakı xarakterli alçaldıcı materiallara çıxışı təmin edən informasiya və kommunikasiya vasitələrindən istifadə ilə bağlı lazımı bilik və bacarıqları inkişaf etdirir və təşviq edirlər.

Fəsil IV – Müdafiə və yardım

Maddə 18 – Ümumi öhdəliklər

1. Tərəflər bütün zərərçəkmişləri hər hansı gələcək zorakılıq əməllərindən müdafiə etmək üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və ya digər tədbirlər görürlər.
2. Tərəflər məhkəmə, prokurorluq orqanları, hüquq-mühafizə orqanları, yerli və regional icra hakimiyyəti orqanları, o cümlədən qeyri-hökumət təşkilatları və digər müvafiq təşkilat və qurumlar da daxil olmaqla müvafiq dövlət orqanları arasında bu Konvensiyanın əhatə dairəsinə daxil olan, o cümlədən Konvensiyanın 20 və 22-ci maddələrində nəzərdə tutulmuş ümumi və xüsusi yardım xidmətlərinə istinad etməklə bütün zorakılıq formaları qurbanlarının və şahidlərinin müdafiəsi, və onlara yardım göstərilməsi sahəsində səmərəli əməkdaşlıq üçün müvafiq mexanizmlərin

yaradılmasını təmin etmək məqsədi ilə milli qanunvericiliyə uyğun olaraq zəruri qanunvericilik tədbirləri və ya digər tədbirlər görürlər.

3. Tərəflər bu Fəslə əsasən aşağıdakı tədbirlərin həyata keçirilməsini üzərlərinə götürürlər:
 - qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının genderləşdirilmiş zorakılıq anlayışına əsaslanmasını və zərərçəkmişin insan hüquqlarını və təhlükəsizliyini diqqət mərkəzində saxlanmasını;
 - zərərçəkmişlər, zorakılıq əməlləri törətmiş şəxslər, uşaqlar və onların geniş sosial mühiti arasındakı əlaqələri nəzərə alan kompleks yanaşmaya əsaslanmasını;
 - ikinci dəfə qurbanı çevrilmə ehtimalının qarşısını almağa yönəlməsini;
 - zorakılığın qadın qurbanlarının səlahiyyətlərinin genişləndirilməsinə və iqtisadi müstəqilliyinə yönəlməsini;
 - məqsədəuyğun olduğu halda, bir sıra müdafiə və yardım xidmətlərinin eyni binada yerləşdirilməsini;
 - zərərçəkmiş uşaqlar da daxil olmaqla müdafiəyə daha çox ehtiyacı olan şəxslərin xüsusi ehtiyaclarının qarşılınmasını təmin edirlər.
4. Xidmətlərin göstərilməsi qurbanın zorakılıq əməli törətmiş hər hansı şəxsə qarşı ittiham irəli sürməsindən və ya ifadələr verməsindən asılı olmamalıdır.
5. Tərəflər beynəlxalq hüquqdan irəli gələn öhdəliklərinə uyğun olaraq öz vətəndaşlarına və müdafiə olunmaq hüququna malik olan digər qurbanlara konsulluq, və digər müdafiə və dəstək təmin etmək üçün müvafiq tədbirlər görürlər.

Maddə 19 – Məlumat

Tərəflər qurbanların əlçatan olan dəstək xidmətləri və hüquqi tədbirlər haqqında onların anlama biləcəkləri dildə adekvat və vaxtılı-vaxtında məlumat almalarını təmin etmək üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və ya digər tədbirlər görürlər.

Maddə 20 – Ümumi yardım xidmətləri

1. Tərəflər zorakılığa məruz qalmış şəxslərin zorakılığın doğurduğu fəsadlarından reabilitasiya olunmasını asanlaşdırın xidmətlərə çıxışını təmin etmək üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və ya digər tədbirlər görürlər. Bu tədbirlərə, tələb olunarsa, hüquqi və psixoloji məsləhətləşmə, maliyyə yardımı, sığınacaq təmin olunma, təhsil, təlim və məşğulluq kimi xidmətlər daxil olmalıdır.

2. Tərəflər zorakılığa məruz qalmış şəxslərin səhiyyə və sosial xidmətlərə çıxışını və xidmətlərin lazımı resurslarla təmin olunmasını, mütəxəssislərin zorakılıqdan zərər çəkmiş şəxslərə yardım etmələri üçün təlim keçmələrini və müvafiq xidmətlərə yönləndirilməsini təmin etmək üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və ya digər tədbirlər görürlər.

Maddə 21 – Fərdi/kollektiv şikayətlərlə bağlı yardım

Tərəflər zorakılıq qurbanlarının tətbiq olunan regional və beynəlxalq fərdi/kollektiv şikayət mexanizmləri barədə məlumatlı olmasını və onlardan istifadə edə bilməsini təmin edirlər. Tərəflər bu qəbildən olan hər hansı şikayətin təqdim edilməsində həssas və məlumatlı yardımın təmin edilməsini təşviq edirlər.

Maddə 22 – Mütəxəssislər tərəfindən göstərilən yardım xidmətləri

1. Tərəflər bu Konvensiyada müəyyən edilmiş hər hansı zorakılıq əməlinə zərərçəkmiş şəxslər üçün müvafiq coğrafi bölgədə təxirəsalınmaz, qısa və uzun müddətli peşəkar yardım xidmətləri təmin və ya təşkil etmək üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və ya digər tədbirlər görürlər.
2. Tərəflər bütün zorakılıq qurbanı olan qadınlar və onların uşaqları üçün peşəkar yardım xidmətləri təmin və ya təşkil edirlər.

Maddə 23 – Sığınacaqlar

Tərəflər zorakılıq qurbanlarını, xüsusilə qadınların və onların övladlarını təhlükəsiz yaşayış yeri ilə təmin edilməsi və onlara zəruri yardımın göstərilməsi üçün yetərli sayda münasib, asanlıqla çıxış əldə edilə bilən sığınacaqların yaradılmasını nəzərdə tutan zəruri qanunvericilik tədbirləri və ya digər tədbirlər görürlər.

Maddə 24 – Telefon yardım xətləri

Tərəflər bu Konvensiyanın əhatə dairəsinə daxil olan bütün zorakılıq formaları ilə əlaqədar məxfi və ya anonimliyini qorunması yolu ilə bütün ölkə miqyasında müraciət edən şəxslərə gecə-gündüz (7/24) təmənnəsiz məsləhət verən telefon yardım yaradılması üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və digər tədbirlər görürlər.

Maddə 25 – Cinsi zorakılıq qurbanlarına dəstək

Tərəflər qurbanlara tibbi müayinə, məhkəmə-tibbi ekspertizasının keçirilməsi, travma hallarında yardımın və məsləhət xidmətlərinin göstərilməsini təmin etmək məqsədi ilə cinsi təcavüzə məruz qalmış qurbanlar üçün yetərli sayda münasib, əlçatan antiböhran mərkəzlərinin yaradılması üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və ya digər tədbirlər görürlər.

Maddə 26 – Uşaq şahidlərin müdafiəsi və onlara dəstək

1. Tərəflər qurbanları müdafiə və dəstək xidmətləri ilə təmin edərkən bu Konvensiyanın əhatə etdiyi bütün zorakılıq formalarının uşaq şahidlərinin hüquq və ehtiyacları üçün nəzərə alınmasını təmin etmək üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və ya digər tədbirlər görürlər.
2. Bu maddəyə əsasən görülən tədbirlərə bu Konvensiyanın əhatə etdiyi bütün zorakılıq formalarının uşaq şahidləri üçün yaşa uyğun psixoloji-sosial məsləhət xidmətləri də daxil edilir və uşaqların ən yaxşı maraqlarına lazımı səviyyədə diqqət göstərilməlidir.

Maddə 27 – Məlumatlandırma

Tərəflər bu Konvensiyanın əhatə dairəsinə daxil olan zorakılıq əməllərinin törədilməsinə şahidlik etmiş, yaxud bu cür əməlin törədilə biləcəyinə və ya gələcəkdə zorakılıq əməllərinin törədilməsinin ehtimal edilməsinə inanmaq üçün əsaslı səbəbləri olan şəxsləri bu barədə səlahiyyətli təşkilat və orqanlara məlumat verməyə həvəsləndirmək üçün zəruri tədbirlər görürlər.

Maddə 28 – Mütəxəssislər tərəfindən məlumatlandırma

Tərəflər milli qanunvericilikdə müəyyən mütəxəssislər üçün nəzərdə tutulan məxfilik qaydalarının, bu Konvensiyanın əhatə dairəsinə daxil olan ciddi zorakılıq aktının törəldiyinə və gələcəkdə də törədilməsinin gözlənilməsinə inanmaq üçün əsaslı səbəbləri olarsa, onların müvafiq şərtlər altında səlahiyyətli təşkilat və ya orqanlara məlumat verməsi üçün əngəl törətməyinə əmin olmaq üçün zəruri tədbirlər görürlər.

V Fəsil– Maddi hüquq

Maddə 29 – Mülki məhkəmə iddiaları və müdafiə vasitələri

1. Tərəflər qurbanları zorakılıq əməli törətmiş şəxslərə qarşı müvafiq mülki hüquqi müdafiə vasitələri ilə təmin etmək üçün lazımı qanunvericilik tədbirləri və ya digər tədbirlər görürlər.
2. Tərəflər zorakılıq qurbanlarını beynəlxalq hüququn ümumi prinsiplərinə əsasən öz səlahiyyətləri daxilində zəruri qabaqalayıcı və müdafiə tədbirləri həyata keçirə bilməyən dövlət orqanlarına qarşı müvafiq mülki hüquqi müdafiə vasitələri ilə təmin etmək üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və ya digər tədbirlər görürlər.

Maddə 30 – Kompensasiya

1. Tərəflər qurbanların bu Konvensiyaya uyğun müəyyən edilmiş hər hansı əmələ görə həmin əməli törətmiş şəxsdən kompensasiya tələb etmək hüququnu təmin etmək üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və ya digər tədbirlər görürlər.
2. Ağır bədən xəsarəti və ya sağlamlığın pozulması hallarında dəymiş ziyan zərərçəkmiş şəxs, sığorta və ya dövlət tərəfindən maliyyələşən səhiyyə və sosial xidmətlər tərəfindən ödənilə bilmədikdə adekvat dövlət kompensasiyası ödənilir. Bu, zərərçəkmişin təhlükəsizliyinə lazımı diqqət yetirilməsi şərti ilə Tərəflərin ödənilmiş kompensasiyanı zərərçəkmiş şəxsdən reqres qaydasında geri tələb etməsinə maneə yaratmır.
3. 2-ci bəndə əsasən görülməyən tədbirlər kompensasiyanın ağılabatan müddət ərzində verilməsini təmin etməlidir.

Maddə 31 – Qəyyumluq, uşağa baş çəkmək hüququ və təhlükəsizlik

1. Tərəflər qəyyumluq və uşaqlara baş çəkmək hüquqlarını müəyyənləşdirərək bu Konvensiyanın əhatə etdiyi zərərçəkmiş hallarının nəzərə alınmasını təmin etmək üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və ya digər tədbirlər görürlər.
2. Tərəflər qəyyumluq və uşaqlara baş çəkilməsi ilə bağlı hər hansı hüququn həyata keçirilməsinin zərərçəkmişin və ya uşaqların hüquqlarına və təhlükəsizliyinə xələf yetirməməsinə təmin etmək üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və ya digər tədbirlər görürlər.

Maddə 32 – Məcburi nikahların mülki fəsadları

Tərəflər digər şəxslərin təzyiqli altında bağlanmış nikahların zərərçəkmişin üzərinə əsassız maliyyə və ya inzibati yük qoymadan ləğv edilə və ya pozula bilməsini təmin etmək üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və ya digər tədbirlər görürlər.

Maddə 33 – Psixoloji zorakılıq

Tərəflər məcbur etmə və ya hədə-qorxu vasitəsilə hər hansı bir şəxsin psixoloji vəziyyətinə ciddi xələf yetirən qəsdən törədilmiş əməllərə görə cinayət məsuliyyətinin nəzərdə tutulmasını təmin etmək üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və ya digər tədbirlər görürlər.

Maddə 34 – Təcavüz məqsədi ilə təqib

Tərəflər başqa şəxsə yönəldilmiş, lakin onun özünə və ya təhlükəsizliyinə ciddi narahatlıq yaradan, məqsədli şəkildə və davamlı olaraq nümayiş etdirilən davranışa görə cinayət məsuliyyətinin nəzərdə tutulmasını təmin etmək üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və ya digər tədbirlər görürlər.

Maddə 35 – Fiziki zorakılıq

Tərəflər başqalarına qarşı qəsdən törədilən fiziki zorakılıq hərəkətlərinə görə cinayət məsuliyyətinin nəzərdə tutulmasını təmin etmək üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və ya digər tədbirlər görürlər.

Maddə 36 – Zorlama da daxil olmaqla cinsi zorakılıq

1. Tərəflər aşağıdakı qəsdən edilən hərəkətlərə görə cinayət məsuliyyəti nəzərdə tutulmasını təmin etmək üçün zəruri qanunvericilik və ya digər tədbirləri görürlər:
 - a. qarşı tərəfin razılığı olmadan onunla vaginal, anal və ya oral (qeyri- təbii yolla) yoldan cinsi əlaqəyə girmə və bədənə hər hansı hissəsi və ya hər hansı bir əşya ilə digər bir şəxsin bədən üzvünə seksual xarakterli zorakılıq hərəkətlər etmə;
 - b. qarşı tərəfin razılığı olmadan ona qarşı seksual xarakterli zorakılıq hərəkətləri etmə;
 - c. digər bir şəxsi üçüncü tərəfə qarşı həmin şəxsin razılığı olmadan seksual xarakterli zorakılıq hərəkətləri etməyə sövq etmə.
2. Razılıq şəxsin sərbəst iradəsi ilə şəraitdən asılı olaraq könüllü olaraq verilməlidir.
3. Tərəflər, 1-ci bəndin müddələrinin həmçinin keçmiş və ya hazırki ər-arvada (cütüklərə) və ya partnyorlara qarşı yerli qanunvericilə tanınan əməllərə görə tətbiq edilməsini təmin etmək üçün zəruri qanunvericilik və ya digər tədbirləri görürlər.

Maddə 37 – Məcburi evlilik

1. Tərəflər, yetkinlik yaşına çatmayan şəxsin və ya uşağın nikaha girməyə məcbur edilməsinə görə cinayət məsuliyyətinin nəzərdə tutulmasını təmin etmək üçün zəruri qanunvericilik və ya digər tədbirləri görməlidir.
2. Tərəflər, nikaha girməyə məcbur etmək məqsədi ilə yetkinlik yaşına çatmayan şəxsin və ya uşağın onun istəyi və razılığı olmadan yaşadığı yerdən başqa bir Tərəfin ərazisinə və ya onun yaşadığı ölkədən digər bir ölkəyə bilərəkdən aldadılib gətirilsə (əgər qaçırılan şəxs həmin ölkədə yaşamırsa) hallarına qarşı cinayət təqibinin nəzərdə tutulmasının təmin edilməsi üçün zəruri qanunvericilik və ya digər tədbirləri görməlidir.

Maddə 38 - Qadın sünnəti

Tərəflər aşağıdakı qəsdən edilən əməllərə görə cinayət məsuliyyətinin nəzərdə tutulmasını təmin etmək üçün zəruri qanunvericilik və ya digər tədbirləri görürlər:

- a qadın cinsi orqanında kiçik (*Labia minor*) və böyük dodaqların (*Labia major*) və ya klitorun tamamilə və ya qismən kəsilməsi, infibulyasiya və ya hər hansı formada sünnət edilməsi;
- b qadının "a" bəndində sadalanan hər hansı hərəkətlərə məruz qalmağa məcbur edilməsi və ya ondan bu məqsədlə istifadə edilməsi;
- c qızın "a" bəndində sadalanan hər hansı hərəkətlərə məruz qalmağa təhrik edilməsi, məcbur edilməsi və ya ondan bu məqsədlə istifadə edilməsi.

Maddə 39 – Məcburi abort və məcburi qısırlaşdırma

Tərəflər qəsdən törədilən aşağıdakı əməllərə görə cinayət məsuliyyətinin nəzərdə tutulmasını təmin etmək üçün zəruri qanunvericilik və ya digər tədbirləri görürlər:

- a qadının əvvəlcədən verilmiş məlumatlı razılığı və anlayışı olmadan abort edilməsi;
- b qadının dünyaya uşaq gətirmək qabiliyyətini sona yetirmək üçün onun əvvəlcədən verilmiş məlumatlı razılığı və anlayışı olmadan əməliyyat edilməsi.

Maddə 40 - Cinsi qısnama

Tərəflər, insanın şərafət və ləyaqətini alçaldan, qorxu yaradan, təhqir edən, təcavüz mühiti yaradan, zorakılıq məqsədi daşıyan seksual xarakterli hər hansı istənilməyən şifahi, qeyri-şifahi və ya fiziki rəftarın istənilən formalarına qarşı cinayət məsuliyyətinin nəzərdə tutulmasını təmin etmək üçün bütün zəruri qanunvericilik və digər tədbirləri görməlidir.

Maddə 41 – Cinayətin törədilməsinə köməklik göstərilməsi və cinayətə cəhd etmə

1. Tərəflər bu Konvensiyanın 33, 34, 35, 36, 37, 38.a və 39-cu maddələrinə müvafiq olaraq müəyyən edilmiş zorakılıq əməllərinin törədilməsinə qəsdən kömək etmə hallarına görə cinayət məsuliyyətinin nəzərdə tutulmasını üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və ya digər tədbirlər görürlər.
2. Tərəflər bu Konvensiyanın 35, 36, 37, 38.a və 39-cu maddələrinə uyğun olaraq müəyyən edilmiş əməllərin törədilməsinə bilərəkdən cədlər

edilməsinə görə cinayət məsuliyyətinin nəzərdə tutulması üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və ya digər tədbirlər görürlər.

Maddə 42 – Cinayətlərə, o cümlədən "namus-şərəf naminə" törədilən cinayətlərə qəbul edilməz bəraətin qazandırılması

1. Tərəflər bu Konvensiyanın əhatə etdiyi hər hansı zorakılıq xarakterli hərəkətlərin törədilməsindən sonra cinayət işinin açılmasını təmin etmək üçün zəruri qanunvericilik və ya digər tədbirləri görməlidir. Belə ki, mədəniyyət, din, adət-ənənə və "namus-şərəf" adlandırdıqları bu cür hərəkətlər qəbul edilməz bəraət hesab olunmur. Bu, xüsusilə də qurbanın mədəni, dini, sosial və ya ənənəvi normaları və ya müvafiq davranış qaydalarını pozması ilə bağlı iddiaları əhatə edir.
2. Tərəflər hər hansı şəxs tərəfindən uşağın 1-ci bənddə sadalanan əməlləri törətməyə təhrik etməsinin həmin şəxsin törətdiyi əməllərə görə cinayət məsuliyyətini azaltmayacağını təmin etmək üçün zəruri qanunvericilik və ya digər tədbirləri görməlidir.

Maddə 43 – Cinayət əməllərinə görə məsuliyyətin tətbiqi

Bu Konvensiyaya əsasən müəyyən edilmiş əməllərə görə məsuliyyət zərərçəkmişlə qanunazidd əməl törətmiş şəxs arasında olan əlaqələrin xüsusiyyətindən asılı olmayaraq tətbiq edilir.

Maddə 44 – Yurisdiksiya

1. Tərəflər bu Konvensiyaya əsasən müəyyən edilmiş hər hansı cinayət əməli aşağıdakı hallarda törədildikdə həmin cinayət əməli ilə bağlı yurisdiksiyanı müəyyənləşdirmək üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və ya digər tədbirlər görürlər:
 - a. onların ərazisində; və ya
 - b. onların bayrağı altında üzən gəmidə; və ya
 - c. onların qanunlarına müvafiq qaydada qeydiyyatdan keçmiş təyyarənin göyertəsində; və ya
 - d. onların vətəndaşlarından biri tərəfindən; və ya
 - e. onların ərazisində daimi yaşayan şəxs tərəfindən.
2. Tərəflər bu Konvensiyaya əsasən müəyyən edilmiş və onun vətəndaşlarından birinə və ya onun ərazisində daimi yaşayan şəxsə qarşı törədilmiş hər hansı cinayət əməlinə görə yurisdiksiyanı müəyyənləşdirmək üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və ya digər tədbirlər görürlər.

3. Bu Konvensiyanın 36, 37, 38 və 39-cu maddələrinə müvafiq olaraq müəyyən edilmiş cinayət əməllərinin təqibi üçün Tərəflər yurisdiksiyalarının həmin əməllərin törədildikləri ərazidə cinayət hesab edilməsi şərtinə tabe olmamasını təmin etmək məqsədilə zəruri qanunvericilik tədbirləri və ya digər tədbirlər görürlər.
4. Bu Konvensiyanın 36, 37, 38 və 39-cu maddələrinə əsasən müəyyən edilmiş əməllərin cinayət təqibi üçün Tərəflər 1-ci bəndinin "d" və "e" bəndləri ilə əlaqədar yurisdiksiyalarının təqibinin ancaq zərərçəkmişin cinayət əməli barədə məlumat verməsindən və ya cinayətin törədildiyi ərazinin Dövləti tərəfindən məlumatın təmin edilməsindən sonra başladıla biləcəyi şərtinə tabe olmadığını təmin etmək üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və digər tədbirlər görürlər.
5. Tərəflər zorakılıq əməlini törətdiyi iddia edilən şəxsin onların ərazilərində olduğu və sadəcə olaraq vətəndaşlığına görə onu başqa Tərəfə ekstradisiya etmədiyi hallarda bu Konvensiyaya müvafiq olaraq müəyyən edilmiş əməllər üzrə yurisdiksiyanı müəyyənləşdirmək üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və ya digər tədbirlər görürlər.
6. Birdən artıq Tərəf bu Konvensiyaya əsasən müəyyən edilmiş və törədildiyi iddia edilən qanun pozuntusunun öz yurisdiksiyasına aid olduğunu bəyan edərsə, əlaqədar Tərəflər zəruri olduğu hallarda cinayət təqibi üçün ən uyğun yurisdiksiyanın müəyyən edilməsi ilə bağlı öz aralarında məsləhətləşmələr aparırlar.
7. Beynəlxalq hüququn ümumi normalarına xələl gətirmədən bu Konvensiya istənilən Tərəfin öz milli qanunvericiliyinə müvafiq surətdə həyata keçirilən hər hansı cinayət yurisdiksiyasını istisna etmir.

Maddə 45 – Sanksiyalar və tədbirlər

1. Tərəflər bu Konvensiyaya əsasən müəyyən edilmiş əməllərin ağırlığını nəzərə alaraq onların səmərəli, mütənasib və çəkindirici sanksiyalarla cəzalandırılmasını təmin etmək üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və ya digər tədbirlər görürlər. Bu sanksiyalara, müvafiq olduqda, ekstradisiyaya səbəb ola biləcək azadlıqdan məhrum etmə cəzası da da daxildir.
2. Tərəflər zorakılıq əməlini törətmiş şəxslərə qarşı aşağıdakı tədbirlər kimi digər tədbirləri də görə bilirlər:
 - məhkum edilmiş şəxslərin monitorinqi və ya onların üzərində nəzarətin həyata keçirilməsi;

- alideynlik hüququndan məhrum edilmə, uşağın ən yaxşı maraqları nəzərə alınmaqla, əgər zərər çəkmiş şəxsin təhlükəsizliyini ehtiva edə bilərsə, hər hansı digər şəkildə təmin edilə bilməz.

Maddə 46 – Ağırlaşdırıcı hallar

Tərəflər aşağıdakı halların, əgər onlar cinayət əməlinin tərkib elementlərini təşkil etmirsə, milli qanunvericiliyin müvafiq müddəalarına uyğun olaraq bu Konvensiyada təsbit edilmiş əməllərə görə cəzaların müəyyən edilməsi zamanı ağırlaşdırıcı hallar olaraq nəzərə alınmasını təmin etmək üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və ya digər tədbirlər görürlər:

- a. zorakılıq əməli milli qanunvericilikdə müəyyən edildiyi kimi keçmiş və ya hazırkı ər-arvada və ya partnyoruna qarşı ailə üzvü, zərərçəkmişlə birgə yaşayan şəxs və ya onun səlahiyyətlərindən sui-istifadə etmiş şəxs tərəfindən törədildikdə;;
- b. zorakılıq aktı və ya əlaqədar əməllər təkrar törədildikdə;
- c. zorakılıq aktı xüsusi şəraitlərdə müdafiəsiz və ya köməksiz vəziyyətə düşmüş şəxsə qarşı törədildikdə;
- d. zorakılıq əməli uşağa qarşı və ya onun iştirakı ilə törədildikdə;
- e. zorakılıq aktı iki və ya daha artıq şəxs tərəfindən qrup halında törədildikdə;
- f. cinayət əməli amansız zorakılıqla müşayiət olunursa;
- g. cinayət əməli silahdan istifadə etməklə və ya silahdan istifadə ediləcəyi ilə hədələməklə törədildikdə;
- h. cinayət əməli zərərçəkmişə ağır fiziki və ya psixoloji zərər yetirməklə törədildikdə;
- i. cinayət törətmiş şəxs əvvəllər oxşar xarakterli əməllərə görə məhkum edildikdə.

Maddə 47 – Digər Tərəfin çıxardığı hökmlər

Tərəflər hökm çıxararkən bu Konvensiyada təsbit edilmiş cinayət əməlləri ilə bağlı digər Tərəfin çıxardığı qəti hökmlərin (yekun qərarların) nəzərə alınmasının mümkünlüyünü təmin etmək üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri ya digər tədbirlər görürlər.

Maddə 48 – Mübahisəli məsələlərin həlli ilə bağlı məcburi alternativ proseslərin və ya cəzaların kəsilməsinin qadağan edilməsi

1. Tərəflər, vasitəçilik və barışdırma daxil olmaqla bu Konvensiyanın əhatə dairəsinə daxil olan bütün zorakılıq formaları ilə əlaqədar mübahisələrin məcburi alternativ həlli proseslərini qadağan etmək üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və ya digər tədbirlər görürlər.
2. Tərəflər cərimənin ödənilməsi göstərişi verildikdə cinayət əməlini törətmiş şəxsin zərərçəkmiş qarşısında maliyyə öhdəliklərini yerinə yetirmə imkanına xüsusi diqqət yetirilməsini təmin etmək üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və ya digər tədbirlər görürlər.

Fəsil VI – İstintaq, cinayət təqibi, prosesual qanunvericilik və müdafiə tədbirləri

Maddə 49 – Ümumi öhdəliklər

1. Tərəflər bu Konvensiyada təsbit edilmiş bütün zorakılıq formaları ilə əlaqədar istintaq və məhkəmə proseslərinin əsassız gecikmə olmadan aparılmasını və cinayət təqibinin bütün mərhələlərində zərərçəkmişin hüquqlarının nəzərə alınmasını təmin etmək üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və ya digər tədbirlər görürlər.
2. Tərəflər insan hüquqlarının təməl prinsiplərinə uyğun olaraq və zorakılığın gender anlayışını nəzərə alaraq bu Konvensiya üzrə təsbit olunmuş cinayət əməllərinin səmərəli istintaqının və təqibinin həyata keçirilməsini təmin etmək üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və ya digər tədbirlər görürlər.

Maddə 50 – Təxirəsalınmaz cavab, qabaqlayıcı tədbirlər və müdafiə

1. Tərəflər məsul hüquq mühafizə orqanlarının bu Konvensiyanın əhatə etdiyi bütün zorakılıq formalarına qarşı zorakılıq qurbanları üçün müvafiq və təxirəsalınmaz müdafiə təklif etməklə dərhal və lazımı şəkildə cavab verməsini təmin etmək üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və ya digər tədbirlər görürlər.
2. Tərəflər qabaqlayıcı əməliyyat tədbirlərinin tətbiqi və dəlillərin toplanması da daxil olmaqla bu Konvensiyanın əhatə etdiyi bütün zorakılıq formalarının qarşısının alınması və onlara qarşı müdafiədə məsul hüquq-mühafizə orqanlarının fəal və lazımı qaydada fəaliyyətini təmin etmək üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və ya digər tədbirlər görürlər.

Maddə 51 – Risklərin qiymətləndirilməsi və idarə edilməsi

1. Tərəflər ölüm riskinin, vəziyyətin ciddiliyinin və təkrarlanan zorakılıq riskinin bütün müvafiq qurumlar tərəfindən riskləri idarə etmək və lazım olarsa, əlaqəli təhlükəsizlik və dəstək təmin etmək məqsədilə qiymətləndirilməsini təmin etmək üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və ya digər tədbirlər görürlər.
2. Tərəflər 1-ci bənddə nəzərdə tutulan qiymətləndirmə zamanı istintaqın və müdafiə tədbirlərinin tətbiqinin bütün mərhələlərində bu Konvensiyanın əhatə etdiyi zorakılıq əməllərini törədən şəxslərin odlu silah daşması və ya odlu silahlardan istifadəyə çıxışının olması faktının lazımı qaydada nəzərə alındığını təmin etmək üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və ya digər tədbirlər görürlər.

Maddə 52 – Təcili qadağanediciləri əmrlər

Tərəflər səlahiyyətli orqanların təxirəsalınmaz təhlükə vəziyyətlərində məişət zorakılığı törətmiş şəxsə zərərçəkmiş və ya riskə məruz qalmış şəxsin yaşayış yerini kifayət qədər zaman müddətinə tərk etmək və cinayət əməlini törətmiş şəxsə zərərçəkmiş və ya təhlükəyə məruz qalmış yaşayış yerinə daxil olmağı və ya onunla əlaqə saxlamağı qadağan etmək əmrləri vermək səlahiyyətinə malik olmasını təmin etmək üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və ya digər tədbirlər görürlər. Bu maddəyə əsasən görülən tədbirlərdə riskə məruz qalmış zərərçəkmiş və ya risk altında olan şəxslərin təhlükəsizliyinə üstünlük verilməlidir.

Maddə 53 – Məhdudlaşdırıcı və qoruyucu əmrlər

1. Tərəflər bu Konvensiyanın əhatə etdiyi bütün zorakılıq formalarının qurbanları üçün müvafiq məhdudlaşdırma və ya qoruma əmrlərinin olmasını təmin etmək üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və ya digər tədbirlər görürlər.
2. Tərəflər 1-ci bənddə nəzərdə tutulan məhdudlaşdırma və ya qoruma əmrlərinin:
 - təxirəsalınmaz müdafiə üçün və zərərçəkmişin üzərinə ağır maliyyə və ya inzibati yükü qoyulmadan mövcud olmasını;
 - müəyyən bir müddətə, yaxud dəyişiklik və ya ləğv edilənədək verildiyini;
 - lazım gələrsə, tərəfin şikayəti əsasında (ex parte) verildiyini və belə əmrlərin dərhal qüvvəyə mindiyini;
 - digər icraatlardan asılı olmayaraq və ya onlara əlavə olaraq mövcud olduğunu;

- sonrakı məhkəmə araşdırmalarında təqdim olunmasına icazə verildiyini təmin etmək üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və ya digər tədbirlər görürlər.
3. Tərəflər 1-ci bəndə müvafiq surətdə verilmiş məhdudlaşdırma və ya qoruma əməllərinin pozulmasına görə effektiv, mütənasib və çəkindirici cinayət cəzalarının və ya digər hüquqi sanksiyaların tətbiq edilməsini təmin etmək üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və ya digər tədbirlər görürlər.

Maddə 54 – İstintaq və dəlillər

Tərəflər hər hansı mülki və ya cinayət işinin icraatında zərərçəkmişin keçmiş seksual həyatı və davranışı ilə bağlı dəlillərdən istifadəyə ancaq müvafiq və zəruri olduğu hallarda icazə verilməsini təmin etmək üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və digər tədbirlər görürlər.

Maddə 55 – Zərərçəkənin şikayəti (ex parte) və vəzifə səlahiyyətlərinə görə (ex officio) aparılan icraatlar

1. Tərəflər, əgər cinayət əməli tam və ya qismən onların ərazisində törədilsə, bu Konvensiyanın 35, 36, 37, 38 və 39-cu maddələrinə əsasən müəyyən edilmiş cinayət əməllərinin istintaqının və təqibinin tam olaraq zərərçəkmişin təqdim etdiyi məlumat və ya şikayətdən asılı olmamasını və icraatın hətta zərərçəkmişin öz ifadə və ya şikayətini geri götürdüyü halda da davam edə bilməsini təmin edirlər.
2. Tərəflər öz milli qanunvericiliyində nəzərdə tutulan şərtlərə uyğun olaraq hökumət və qeyrihökumət təşkilatlarının və məişət zorakılığı məsələləri ilə məşğul olan məsləhətçilərin bu Konvensiya üzrə müəyyən edilmiş cinayət əməlləri ilə əlaqədar aparılan istintaq və məhkəmə prosesləri zamanı istək əsasında zərərçəkmişlərə yardım və/və ya dəstək göstərmə imkanını təmin etmək üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və digər tədbirlər görürlər.

Maddə 56 – Müdafiə tədbirləri

1. Tərəflər istintaq və məhkəmə prosesinin bütün mərhələlərində zərərçəkmişlərin hüquq və maraqlarını, və o cümlədən onların şahid kimi xüsusi ehtiyaclarını müdafiə etmək üçün aşağıdakılar da daxil olmaqla, zəruri qanunvericilik tədbirləri və digər tədbirlər görürlər:
 - a zərərçəkmişləri, onların ailələrini və şahidləri hədə-qorxu, qisas və təkrar cinayət qurbanına çevrilməkdən müdafiə etmək;

- b zərərçəkmişlərin cinayəti törədən şəxsin qaçması və ya müvəqqəti, yaxud qeyri-müəyyən müddətə azad edilməsi nəticəsində ən azından özlərinin və ailələrinin təhlükədə ola biləcəyi hallarda məlumatlandırılmasını təmin etmək;
- c milli qanunvericilikdə nəzərdə tutulan şərtlər əsasında onlara hüquqları və yararlı biləcəkləri xidmətlər, şikayətləri ilə bağlı işin gedişatı, cəzalar, istintaqın və məhkəmə prosesinin ümumi gedişatı və onların bu sahədə rolları, o cümlədən prosesin nəticələri haqqında məlumat vermək;
- d zərərçəkmişlərin milli qanunvericiliyin prosessual normalarına uyğun dinlənilməsinə, dəlil təqdim etməsinə və birbaşa və ya vasitəçinin köməyi ilə fikir, ehtiyac və narahatlıqlarının ifadə edilməsi və nəzərə alınmasının təmin edilməsinə imkan yaratmaq;
- e zərərçəkmişləri hüquq və maraqlarının düzgün qaydada təqdim edildiyi və nəzərə alındığı şəkildə müvafiq dəstək xidmətləri ilə təmin etmək;
- f zərərçəkmişlərin şəxsi həyatının və nüfuzunun qorunması üçün tədbirlərin görülməsini təmin etmək;
- g məhkəmə və hüquq mühafizə orqanları daxilində zərərçəkmişlərlə cinayət əməlini törətmiş şəxslər arasında əlaqənin mümkün olduğu qədər olmamasını təmin etmək;
- h zərərçəkənlər məhkəmə prosesində iştirak etdikdə və ya dəlil təqdim etdikdə onları müstəqil və ixtisaslı tərcüməçi ilə təmin etmək;
- i milli qanunvericilikdə nəzərdə tutulan qaydada zərərçəkənlərin məhkəmədə iştirak etmədən və ya ən azından cinayət əməlini törətdiyi iddia edilən şəxsin iştirakı olmadan, mümkün olarsa, müvafiq kommunikasiya texnologiyalarından istifadə etməklə ifadə verməsinə imkan yaratmaq.

Maddə 57 – Hüquqi yardım

Tərəflər öz milli qanunvericiliyində nəzərdə tutulmuş şərtlər daxilində zərərçəkmişlər üçün hüquqi yardım və pulsuz hüquqi məsləhət hüququ təmin edirlər.

Maddə 58 – Müddətin keçməsi ilə bağlı məsuliyyətdən azad etmə

Tərəflər bu Konvensiyanın 36, 37, 38 və 39-cu maddələrinə əsasən hər hansı qanun pozuntuları ilə bağlı hər hansı hüquqi prosesin başlanılması üçün

müddətin keçməsi ilə bağlı məsuliyyətdən azad edilmə barədə müddəaların zərərçəkmişin yetkinlik yaşına çatmasından sonra cinayət işinin effektiv şəkildə başladılmasına imkan verən və baxılan qanun pozuntusunun ağırlıq dərəcəsinə uyğun olan bir müddətə qədər davam etməsini təmin etmək üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və digər tədbirlər görürlər.

VII Fəsil – Miqrasiya və sığınacaq

Maddə 59 – Yaşayış (rezident) statusu

1. Tərəflər nikah və ya münasibətlərin pozulması halında yaşamaq statusu milli qanunvericilikdə nəzərdə tutulduğu kimi, həyat yoldaşının və ya partnyorunun Statusundan asılı olan və olduqca çətin şəraitdə yaşayan zərərçəkmişlərin müraciəti əsasında nikah və ya münasibətin müddətindən asılı olmayaraq müstəqil yaşamasına icazə verilməsini təmin etmək üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və digər tədbirlər görürlər. Müstəqil yaşayışa icazənin verilməsi və müddəti ilə bağlı şərtlər milli qanunvericiliklə müəyyən olunur.
2. Tərəflər zərərçəkmişlərin müstəqil yaşayış icazə almaqdan ötrü müraciət etməsinə imkan yaratmaq məqsədi ilə milli qanunvericilikdə müəyyən edildiyi kimi, həyat yoldaşı və ya partnyorunun yaşamaq statusundan asılı olan yaşamaq statusu ilə əlaqədar başladılmış miqrasiya proseslərinin dayandırılmasına nail ola bilməsini təmin etmək üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və digər tədbirlər görürlər.
3. Tərəflər aşağıdakı vəziyyətlərdən birində və ya hər ikisində zərərçəkənlər üçün yenilənə bilən yaşayış haqqında icazə verməlidirlər:
 - a Aidiyyati olan orqan onların şəxsi vəziyyətləri əsasında qalmaqlarının zəruri olduğunu hesab etdikdə;
 - b Aidiyyati olan orqan istintaq və məhkəmə prosesində əlaqədar qurumlarla əməkdaşlıq məqsədi ilə onların qalmasının vacib olduğunu hesab etdikdə.
4. Tərəflər nikah məqsədi ilə başqa ölkəyə gətirilmiş və nəticədə daimi yaşayış yeri olan ölkədə yaşamaq statusunu itirmiş məcburi nikah qurbanlarının statuslarını geri ala bilmələrini təmin etmək üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və digər tədbirlər görürlər.

Maddə 60 – Gender əsaslı sığınacaq tələbləri

1. Tərəflər qadınlara qarşı gender zəminli zorakılığın qaçqınların statusu haqqında 1951-ci il Konvensiyasının 1-ci maddəsinin A bəndinin 2-ci

yarımbəndinin mənasında təqib və əlavə müdafiəni şərtləndirən ciddi zərər kimi qəbul edilə bilməsini təmin etmək üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və digər tədbirlər görürlər.

2. Tərəflər Konvensiyada nəzərdə tutulan əsaslardan hər birinin gender baxımından həssas təfsir olunmasını və nəzərdə tutulan təqibin bu əsaslardan biri və ya bir neçəsi üçün olduğu müəyyən edildikdə isə müraciət edənlərə qüvvədə olan müvafiq sənədlərə uyğun qaçqın statusunun verilməsini təmin edirlər.
3. Tərəflər sığınacaq axtaranlar üçün gender baxımından həssas qəbuletmə prosedurları və dəstək xidmətləri, o cümlədən qaçqın statusunun müəyyən edilərək beynəlxalq müdafiə üçün müraciət edilməsi daxil olmaqla gender təlimatları və gender baxımından həssas sığınacaq prosedurları işləyib hazırlamaq üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və digər tədbirlər görürlər.

Maddə 61 – Geri qaytarmaqdan imtina

1. Tərəflər beynəlxalq hüquqdan irəli gələn mövcud öhdəliklərə uyğun olaraq geri qaytarmamaq (non- refoulement) prinsipinə riayət etmək üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və digər tədbirlər görürlər.
2. Tərəflər status və ya yaşayış yerindən asılı olmayaraq müdafiəyə ehtiyacı olan qadınlara qarşı zorakılıq qurbanlarının heç bir halda həyatına və azadlığına təhlükə olan, habelə işgəncəyə və ya qeyri-insani və ya şərəf və ləyaqəti alçaldan rəftara və ya cəzaya məruz qala biləcəkləri ölkəyə qaytarılmaması üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və digər tədbirlər görürlər.

VIII Fəsil– Beynəlxalq əməkdaşlıq

Maddə 62 – Ümumi prinsiplər

1. Tərəflər bu Konvensiyanın müddəalarına uyğun olaraq və mülki və cinayət hüququ məsələləri sahəsində əməkdaşlıqla bağlı müvafiq beynəlxalq və regional sənədləri, vahid və qarşılıqlı qanunvericilik və milli qanunlar üzrə razılaşdırılmış tədbirləri tətbiq etməklə aşağıdakı məqsədlərlə mümkün qədər geniş miqyasda əməkdaşlıq edirlər:
 - a bu Konvensiyanın əhatə etdiyi bütün zorakılıq formalarının qarşısının alınması, onlara qarşı mübarizə və cinayət təqibinin aparılması;
 - b zərərçəkənlərin müdafiəsi və yardımla təmin edilməsi;
 - c bu Konvensiya ilə müəyyən edilmiş zorakılıq əməlləri ilə bağlı istintaq və icraat;

- d müdafiə tədbirləri haqqında əməllər daxil olmaqla Tərəflərin məhkəmə orqanlarının verdiyi müvafiq mülki və cinayət işləri üzrə qərarların icra edilməsi.
2. Tərəflər bu Konvensiyaya əsasən müəyyən edilmiş və yaşadığı yerlərdən fərqli bir Tərəfin ərazisində törədilmiş zorakılıq əməllərinin qurbanlarının yaşadıkları dövlətin səlahiyyətli orqanlarına şikayət edə bilməsi üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və digər tədbirlər görürlər.
 3. Əgər cinayət işləri, ekstradisiya və bu Konvensiyanın Tərəfi olan digər ölkənin çıxardığı Mülki və cinayət işləri üzrə məhkəmə qərarlarının icrası ilə bağlı qarşılıqlı hüquqi yardım göstərən və bunu müqavilənin olması ilə şərtləndirən Tərəf belə müqavilənin bağlanmadığı Tərəfdən bu cür hüquqi yardımın göstərilməsi barədə müraciət alırsa, o bu Konvensiyanı cinayət işləri, ekstradisiya və digər Tərəfin bu Konvensiyaya əsasən müəyyən edilmiş cinayətlər barəsində çıxardığı mülki və cinayət işləri üzrə məhkəmə qərarlarının icrası üzrə qarşılıqlı hüquqi yardım göstərmək üçün hüquqi baza hesab edə bilər.
 4. Tərəflər lazım gələrsə, üçüncü dövlətlərin mənfəəti üçün nəzərdə tutulan inkişaf naminə yardım proqramlarında qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının qarşısının alınması və onlarla mübarizənin birləşdirilməsinə səylər göstərməli və 18-ci maddənin 5-ci bəndinin şərtlərinə uyğun olaraq zərərçəkmişlərin müdafiəsini asanlaşdırmaq məqsədilə üçüncü dövlətlərlə ikitərəfli və çoxtərəfli sazişlər bağlamalıdır.

Maddə 63 – Təhlükə altında olan şəxslərlə bağlı tədbirlər

Malik olduğu məlumat əsasında hər hansı bir Tərəf bir şəxsin başqa dövlətin ərazisində Konvensiyanın 36, 37, 38 və 39-cu maddələrində nəzərdə tutulan hər hansı zorakılıq aktına məruz qalma təhlükəsi altında olduğuna inanarsa, məlumata malik olan Tərəfin müvafiq müdafiə tədbirlərinin görülməsini təmin etməklə bu məlumatı sonuncuya ötürməsi tələb olunur. Mümkün olduqda, bu məlumatlara təhlükədə olan şəxsin mənafeyi naminə istifadə oluna biləcək mövcud müdafiə qanunları haqqında təfərrüatlar da daxil edilməlidir.

Maddə 64 – Məlumat

1. Sorğu edilən Tərəf sorğu göndərən Tərəfi dərhal bu fəslə müvafiq surətdə görülmüş tədbirlərin yekun nəticələri haqqında məlumatlandırır. Sorğu edilən Tərəf, həmçinin sorğu göndərən Tərəfə nəzərdə tutulan tədbirin həyata keçirilməsini mümkünsüz edən və ya əhəmiyyətli şəkildə gecikməsinə səbəb olan şərtlər haqqında da məlumat verməlidir.

2. Tərəf öz milli qanunvericiliyi çərçivəsində əvvəlcədən tələb olmadan öz araşdırmaları nəticəsində əldə etdiyi məlumatları, bu məlumatların açıqlanmasının Konvensiyaya əsasən müəyyən edilmiş zorakılıq əməllərinin qarşısının alınmasında və ya bu cür cinayət əməlləri ilə əlaqədar istintaq və məhkəmə icraatının başladılması, yaxud həyata keçirilməsində məlumatı qəbul edən Tərəfə kömək edəcəyi və ya bu fəslə müvafiq surətdə həmin dövlət tərəfindən əməkdaşlıq tələbinə gətirib çıxaracağı hesab edildikdə digər Tərəfə ötürə bilər.
3. 2-ci bəndə uyğun olaraq məlumat qəbul edən hər hansı bir Tərəf bu cür məlumatı məhkəmə icraatında, yaxud müvafiq mülki və cinayət mühakiməsi icraatında nəzərə alına bilməsi məqsədi ilə əlaqədar orqanlara təqdim etməlidir.

Maddə 65 – Məlumatların qorunması

Şəxsi məlumatlar Tərəflərin Şəxsi Məlumatın Avtomatlaşdırılmış Emalı ilə bağlı Fərdlərin Müdafiəsi üzrə Konvensiyaya (ETS No. 108) əsasən üzərinə götürdükləri öhdəliklərə müvafiq surətdə saxlanılır və istifadə olunur.

IX Fəsil– Monitoring mexanizmi

Maddə 66 – Qadınlara qarşı zorakılığa və məişət zorakılığına qarşı fəaliyyət üzrə ekspertlər qrupu

1. Qadınlara qarşı zorakılığa və məişət zorakılığına qarşı fəaliyyət üzrə ekspertlər qrupu (bundan sonra "GREVIO") bu Konvensiyanın iştirakçısı ola dövlətlər tərəfindən həyata keçirilməsinə nəzarət edir.
2. GREVIO gender və coğrafi balans, o cümlədən çoxsahəli biliklər nəzərə alınmaqla minimum 10, maksimum isə 15 üzvdən təşkil olunur. Ekspert qrupunun üzvlərini Tərəflərin Komitəsi həmin Dövlətlərin irəli sürdüyü namizədlər arasından bir dəfə yenilənə bilən dörd illik müddətə və Tərəflərin vətəndaşları arasından seçir.
3. Ekspert qrupunun 10 üzvünün ilkin seçimi bu Konvensiyanın qüvvəyəminmə tarixindən sonra bir il ərzində həyata keçirilir. 5 əlavə üzv isə 25-ci ratifikasiya və ya qoşulma aktından sonra seçilir.
4. GREVIO üzvlərinin seçkiləri aşağıdakı prinsiplərə əsaslanır:
 - a onlar yüksək mənavi keyfiyyətlərə, insan hüquqları, gender bərabərliyi, qadınlara qarşı zorakılıq və məişət zorakılığı, yaxud zərərçəkənlərə yardım və onların müdafiəsi sahəsində geniş səriştəyə malik və ya bu Konvensiyada nəzərdə tutulmuş sahələrdə peşəkar təcrübə nümayiş etdirmiş şəxslər arasından şəffaflıq prinsipi əsasında seçilirlər;

- b GREVIO-nun iki üzvü eyni dövlətin vətəndaşı ola bilməz; onlar əsas hüquqi sistemləri təmsil etməlidirlər;
 - d onlar qadınlara qarşı zorakılıq və məişət zorakılığı məsələləri ilə məşğul olan müvafiq qurumları təmsil etməlidirlər;
 - e onlar fərdi keyfiyyətdə fəaliyyət göstərməli, öz funksiyalarını həyata keçirərkən müstəqil və qərəzsiz olmalı və vəzifələrini səmərəli icra etmək iqtidarında olmalıdırlar.
5. GREVIO üzvlərinin seçilməsi proseduru Tərəflərlə məsləhətləşmələr aparıldıqdan və onların yekdil razılığını aldıqdan sonra, bu Konvensiyanın qüvvəyəminmə tarixindən etibarən altı ay müddətində Avropa Şurasının Nazirlər Komitəsi tərəfindən müəyyən edilir.
6. GREVIO öz prosedur qaydalarını qəbul edir.
7. GREVIO üzvləri və 68-ci maddənin 9 və 14-cü bəndlərinə müvafiq surətdə ölkələrə səfər edən nümayəndə heyətlərinin digər üzvləri bu Konvensiyaya əlavədə müəyyən edilmiş imtiyazlardan və immunitetlərdən istifadə edirlər.

Maddə 67 – Tərəflərin Komitəsi

1. Tərəflərin Komitəsi Konvensiyanın Tərəflərinin nümayəndələrindən təşkil olunur.
2. Tərəflərin Komitəsi Avropa Şurası Baş Katibi tərəfindən çağırılır. Komitənin ilk iclası GREVIO üzvlərini seçmək üçün bu Konvensiyanın qüvvəyə minməsindən sonra bir il ərzində keçirilir. Bundan sonra ekspert qrupu öz iclasını Tərəflərin üçdə birinin, Komitənin sədrinin və ya Baş katibin müraciəti əsasında keçirir.

Tərəflərin Komitəsi öz prosedur qaydalarını qəbul edir.

Maddə 68 – Prosedur

1. Tərəflər GREVIO tərəfindən tərtib olunmuş sorğu anketi əsasında Avropa Şurasının Baş katibinə GREVIO-nun nəzərdən keçirməsi üçün bu Konvensiyanın müddəalarının icrası ilə bağlı həyata keçirilən qanunvericilik tədbirlərinə və digər tədbirlərə dair hesabat təqdim edir.
2. GREVIO 1-ci bəndə uyğun olaraq təqdim edilmiş hesabatı müvafiq Tərəfin nümayəndələri ilə birlikdə nəzərdən keçirir.
3. Növbəti qiymətləndirmə prosedurları GREVIO tərəfindən təyin olunan dövrlərə bölünür. Hər dövrün başlanğıcında GREVIO qiymətləndirmə prosedurunun əsaslanacağı xüsusi şərtləri seçir və sorğu anketi göndərir.

4. GREVIO bu monitorinq prosedurunu həyata keçirmək üçün müvafiq vasitələr müəyyən edir. O, xüsusilə də hər qiymətləndirmə dövrü üçün sorğu anketi qəbul edə bilər ki, onun əsasında Tərəflər tərəfindən icra proseduru qiymətləndirilmiş olsun. Tərəflər bu anketə və GREVIO tərəfindən göndərilən istənilən məlumat sorğularına cavab verməlidirlər.
5. GREVIO Konvensiyanın icrası ilə bağlı qeyri-hökumət təşkilatlarından və vətəndaş cəmiyyətindən, habelə milli insan hüquqları təsisatlarından məlumatlar ala bilər.
6. GREVIO bu Konvensiyanın əhatə dairəsinə daxil olan sahələrdə mövcud olan digər regional və beynəlxalq sənədlərdən və qurumlardan əldə edilən məlumatı lazımı şəkildə nəzərə alır.
7. Hər qiymətləndirmə dövrü üçün sorğu anketi qəbul edərəkən GREVIO Tərəflərin bu Konvensiyanın 11-ci maddəsinə müvafiq surətdə apardıqları tədqiqatları və məlumatların toplanılmasını nəzərə alır.
8. GREVIO Konvensiyanın həyata keçirilməsi ilə əlaqədar Avropa Şurasının İnsan hüquqları üzrə Komissarından, Parlament Assambleyasından və Avropa Şurasının müvafiq ixtisaslaşmış qurumlarından, habelə digər beynəlxalq sənədlərə əsasən təsis edilmiş qurumlardan məlumat ala bilər. Bu qurumlara təqdim edilən şikayətlər və onların nəticələri GREVIO üçün açıq olmalıdır.
9. Əldə edilən məlumatlar yetərli olmadıqda və ya 14-cü bənddə müəyyən edilmiş hallarda GREVIO milli hakimiyyət orqanları ilə əməkdaşlıq etməklə və müstəqil milli ekspertlərin köməyi ilə subsidiar əsasda ölkə səfərləri təşkil edə bilər. Bu səfərlər zamanı GREVIO konkret sahələr üzrə mütəxəssislərin yardımından yararlanı bilər.
10. GREVIO qiymətləndirmənin əsaslandığı müddəaların həyata keçirilməsi ilə bağlı təhlili, o cümlədən müvafiq Tərəfin müəyyən edilmiş problemləri necə həll etməsi ilə əlaqədar təklifləri əks etdirən hesabat layihəsi hazırlayır. Hesabat layihəsi rəy verilməsi üçün qiymətləndirmənin aparıldığı Tərəfə təqdim edilir. Onun şərtləri hesabatı qəbul edərəkən GREVIO tərəfindən nəzərə alınır.
11. Əldə edilən bütün məlumatlar və Tərəfin şərtləri əsasında GREVIO bu Konvensiyanın müddəalarının həyata keçirilməsi ilə bağlı həmin Tərəfin gördüyü tədbirlərə dair hesabatı və nəticələri qəbul edir. Bu hesabat və nəticələr müvafiq Tərəfə və Tərəflərin Komitəsinə göndərilir. GREVIO-nun hesabat və nəticələri qəbul edildikdən sonra müvafiq Tərəfin mümkün şərtləri ilə birlikdə dərc olunur.

12. 1-8-ci bəndlərdə nəzərdə tutulmuş prosedura xələl yetirmədən Tərəflərin Komitəsi GREVIO-nun hesabatı və nəticələri əsasında bu Tərəfə ünvanlanmış a) GREVIO-nun nəticələrini həyata keçirmək üçün görülən tədbirlər, tələb olunarsa, onların həyata keçirilməsi ilə bağlı məlumat təqdim etmək üçün tarixin müəyyən edilməsi ilə bağlı və b) bu Konvensiyanın müvafiq qaydada həyata keçirilməsi həmin Tərəflə əməkdaşlığın genişləndirilməsinə yönəlmiş tövsiyələr qəbul edə bilər.
13. GREVIO Konvensiyanın ciddi pozuntularının miqyasının və ya sayının qarşısını almaq və ya məhdudlaşdırmaq üçün dərhal diqqət tələb edən problemlərin olduğu vəziyyəti əks etdirən etibarlı məlumat alarsa, qadınlara qarşı ciddi, kütləvi və ya davamlı zorakılıq hallarının qarşısını almaq üçün görülən tədbirlərlə bağlı xüsusi hesabatın təcili surətdə təqdim edilməsinə tələb edə bilər.
14. Müvafiq Tərəfin təqdim etdiyi, habelə ona məlum olan hər hansı digər etibarlı məlumatı nəzərə alaraq GREVIO araşdırma aparmaq və araşdırma barədə təcili surətdə GREVIO-ya məruzə etmək üçün bir və ya bir neçə üzvünü təyin edə bilər. Tələb olunarsa və Tərəfin razılığı ilə araşdırmaya həmin Tərəfin ərazisinə səfər də daxil edilə bilər.
15. 14-cü bənddə nəzərdə tutulmuş araşdırmanın nəticələrini təhlil etdikdən sonra GREVIO bu nəticələri hər hansı şərh və tövsiyələrlə birgə müvafiq Tərəfə və lazım olarsa, Tərəflərin Komitəsinə və Avropa Şurasının Nazirlər Komitəsinə təqdim edir.

Maddə 69 – Ümumi tövsiyələr

GREVIO lazım bildiyi hallarda bu Konvensiyanın həyata keçirilməsinə dair ümumi tövsiyələri qəbul edə bilər.

Maddə 70 – Monitoring prosesinə parlamentlərin cəlb olunması

1. Milli parlamentlər bu Konvensiyanın həyata keçirilməsi üçün görülən tədbirlərin monitoringində iştirak etmək üçün dəvət olunur.
2. Tərəflər GREVIO-nun hesabatlarını öz milli parlamentlərinə təqdim etməlidir.
3. Avropa Şurasının Parlament Assambleyası mütəmadi olaraq bu Konvensiyanın həyata keçirilməsində əldə olunan irəliləyişləri qiymətləndirməyə dəvət edilir.

X Fəsil– Digər beynəlxalq sənədlərlə əlaqə

Maddə 71 – Digər beynəlxalq sənədlərlə əlaqə

1. Bu Konvensiya bu Konvensiyanın Tərəflərinin iştirakçısı olduqları və ya gələcəkdə olacaqları və bu Konvensiya ilə tənzimlənən məsələlərlə bağlı müddəaları əks etdirən digər beynəlxalq sənədlərdən irəli gələn öhdəliklərə xələl gətirmir.
2. Bu Konvensiyanın Tərəfləri onun müddəalarını tamamlamaq və ya gücləndirmək və ya Konvensiyada təsbit olunmuş prinsiplərin tətbiqini asanlaşdırmaq məqsədi ilə bu Konvensiyadan irəli gələn məsələlərə dair bir-biri ilə ikitərəfli və ya çoxtərəfli sazişlər bağlaya bilərlər.

XI Fəsil– Konvensiyaya düzəlişlər

Maddə 72 – Düzəlişlər

1. Bu Konvensiyaya düzəliş edilməsi ilə bağlı edilmiş hər hansı təklif Avropa Şurasının Baş katibinə təqdim edilir və onun tərəfindən Avropa Şurasına üzv olan dövlətlərə, Konvensiyanı imzalamış hər bir dövlətə, Konvensiyanın bütün Tərəflərinə, Avropa İttifaqına, 75-ci maddəyə uyğun olaraq bu Konvensiyanı imzalamağa dəvət edilmiş hər bir dövlətə və 76-cı maddəyə əsasən bu Konvensiyaya qoşulmağa dəvət edilmiş hər bir dövlətə göndərilir.
2. Avropa Şurasının Nazirlər Komitəsi təklif olunan düzəlişi nəzərdən keçirdikdən və Konvensiyanın Avropa Şurasına üzv olmayan Tərəfləri ilə məsləhətləşdikdən sonra Avropa Şurası Nizamnaməsinin 20-ci maddəsinin "d" bəndində nəzərdə tutulmuş çoxluq tərəfindən düzəlişi qəbul edə bilər.
3. Nazirlər Kabineti tərəfindən 2-ci bəndə uyğun olaraq qəbul edilmiş hər hansı düzəlişin mətni qəbul edilmək üçün Tərəflərə göndərilir.
4. 2-ci bəndə uyğun olaraq qəbul edilmiş hər hansı düzəliş, bütün Tərəflərin düzəlişin qəbul edilməsi barədə Baş Katibliyə bildirişin göndərildiyi tarixdən sonra bir aylıq müddətin bitməsinin ardınca gələn ayın ilk günündə qüvvəyə minir.

XII Fəsil– Yekun müddəalar

Maddə 73 – Bu Konvensiyanın təsirləri

Bu Konvensiyanın müddəaları, qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının qarşısının alınması və onlarla mübarizə sahəsində insanlar üçün daha əlverişli hüquqlar təmin edən və ya təmin edəcək, qüvvədə olan və ya qüvvəyə minən

bilən milli qanunvericilik aktlarına və tərəflərin üzərinə hüquqi öhdəlik qoyan digər beynəlxalq sənədlərin müddəalarına xələl gətirmir.

Maddə 74 – Mübahisələrin həlli

1. Tərəflər bu Konvensiyanın müddəalarının tətbiqi və ya təfsiri ilə bağlı ortaya çıxan hər hansı mübahisəni ilk öncə danışıqlar, barışdırma, arbitraj məhəməsi və ya öz qarşılıqlı razılaşma əsasında qəbul etdikləri hər hansı digər dinc nizamasalma yolu ilə həll etməyə çalışmalıdırlar.
2. Avropa Şurasının Nazirlər Kabineti Tərəflərin də razılığı ilə mübahisəli məsələlərdə onların istifadə edə biləcəyi həll prosedurlarını müəyyən edə bilər.

Maddə 75 – İmzalama və qüvvəyə minmə

1. Bu Konvensiya Avropa Şurasının üzv dövlətləri, onun hazırlanmasında iştirak etmiş üzv olmayan dövlətlər və Avropa İttifaqı tərəfindən imzalanmaq üçün açıqdır.
2. Bu Konvensiya təsdiq edilməli, qəbul olunmalı və ya bəyənilməlidir. Ratifikasiya, qəbul və ya təsdiqləmə sənədləri saxlanılması üçün Avropa Şurasının Baş Katibinə təqdim edilir.
3. Bu Konvensiya Avropa Şurasının ən azı 8 üzv ölkəsi də daxil olmaqla 10 imzalayan tərəfin 2-ci bəndin müddəalarına uyğun olaraq Konvensiyanın Tərəflər üçün hüquqi öhdəlik daşıyan sənəd olduğuna razılıq verməsindən sonra üç aylıq müddətin bitməsinin ardından gələn ayın birinci günü qüvvəyə minir.
4. 1-ci bənddə nəzərdə tutulan və Konvensiyanın Tərəflər üçün hüquqi öhdəlik xarakteri daşıyan sənəd olduğuna sonradan razılıq verən hər hansı dövlət və ya Avropa Birliyi barəsində Konvensiya ratifikasiya, qəbul və ya təsdiqləmə sənədinin saxlanılması üçün Şuranın Katibliyinə verildiyi tarixdən sonra üç aylıq müddətin bitməsinin ardından gələn ayın birinci günü qüvvəyə minir.

Maddə 76 – Konvensiyaya qoşulma

1. Bu Konvensiya qüvvəyə mindikdən sonra Avropa Şurasının Nazirlər Komitəsi Konvensiyanın Tərəfləri ilə məsləhətləşdikdən və onların yekdil razılığını aldıqdan sonra Konvensiyanın Hazırlanmasında iştirak etməmiş Avropa Şurasına üzv olmayan dövlətləri Avropa Şurasının Nizamnaməsinin 20-ci maddəsinin d bəndində nəzərdə tutulan çoxluğun qəbul etdiyi qərar və Tərəflərin Nazirlər Komitəsində təmsil olunmaq səlahiyyəti verilmiş

nümayəndələrinin yekdil razılığı ilə bu Konvensiyaya qoşulmağa dəvət edə bilər.

2. Konvensiyaya qoşulan hər hansı dövlətə münasibətdə sözügedən sənəd qoşulma haqqında sənədin Avropa Şurasının Baş Katibinə təqdim edildiyi tarixdən sonra üç aylıq müddətin bitməsinin ardından gələn ayın birinci günü qüvvəyə minir.

Maddə 77 – Ərazi tətbiqi

1. Hər hansı bir dövlət və ya Avropa İttifaqı Konvensiyanın imzalandığı və ya təsdiq, qəbul, bəyənilmə və ya qoşulma sənədlərinin saxlanmağa verildiyi zaman Konvensiyanın şamil olunacağı ərazi və ya əraziləri müəyyənləşdirə bilər.
2. Hər bir Tərəf sonradan istənilən vaxt Avropa Şurasının Baş katibinə ünvanlanmış bəyanatla bu Konvensiyanın tətbiq sahəsinə bəyanatda qeyd edilən və beynəlxalq münasibətlərinə görə məsuliyyət daşdığı, yaxud adından öhdəlik vermə səlahiyyətinin təmin olunduğu digər əraziləri daxil edə bilər. Bu cür ərazi barəsində Konvensiya belə bəyanatın Baş katib tərəfindən qəbul edildiyi tarixdən sonra üç aylıq müddətin bitməsinin ardından gələn ayın birinci günü qüvvəyə minir.
3. Əvvəlki iki bəndə əsasən, qeyd edilmiş ərazi ilə bağlı verilmiş hər hansı bəyanat Avropa Şurasının Baş Katibinə ünvanlanmış bildirişlə geri götürülə bilər. Bəyanatın geri götürülməsi bu cür bildirişin Baş Katib tərəfindən qəbul edildiyi tarixdən sonra üç aylıq müddətin bitməsinin ardından gələn ayın birinci günü qanuni qüvvəyə minir.

Maddə 78 – Qeyd-şərtlər

1. Bu Konvensiyanın hər hansı müddəası ilə bağlı 2 və 3-cü bəndlərdə nəzərdə tutulan hallar istisna olmaqla heç bir qeyd-şərt irəli sürülə bilməz.
2. Hər hansı dövlət və ya Avropa İttifaqı Konvensiyanın imzalandığı və ya ratifikasiya, qəbul, təsdiq və ya üzvlük sənədlərinin saxlanmağa verildiyi vaxt Avropa Şurasının Baş Katibinə ünvanlanmış bəyanatla aşağıda verilmiş müddəaları yalnız xüsusi hallarda və ya vəziyyətlərdə tətbiq edib-etmək hüququnu özündə saxladığını bəyan edə bilər:
 - 30-cu maddənin 2-ci bəndi;
 - 44-cü maddənin 1-ci bəndinin e yarım bəndi, 3-cü və 4-cü bəndləri;
 - yüngül cinayət əməlləri ilə bağlı 35-ci maddəyə dair 55-ci maddənin 1-ci bəndi;
 - 37, 38 və 39-cu maddələrə dair 58-ci maddə;
 - 59-cu maddə.

3. Hər hansı dövlət və ya Avropa İttifaqı Konvensiyasının imzalandığı və ya təsdiq, qəbul, bəyənilmə və ya üzv olma sənədlərinin saxlanmağa verildiyi vaxt Avropa Şurasının Baş Katibinə ünvanlanmış bəyanatla 33 və 34-cü maddələrdə nəzərdə tutulmuş əməllərə görə cinayət sanksiyalarının əvəzinə qeyri-cinayət sanksiyaları təmin etmək hüququnu özündə saxladığını bəyan edə bilər.
4. Hər hansı bir Tərəf Avropa Şurasının Baş Katibinə ünvanladığı bəyanatla qeyd-şərti tamamilə və ya qismən geri götürə bilər. Bu bəyanat Baş Katib tərəfindən qəbul edildiyi tarixdən etibarən qüvvəyə minir.

Maddə 79 – Qeyd-şərtlərin etibarlılığı və onlara yenidən baxılması

1. 78-ci maddənin 2 və 3-cü bəndlərində nəzərdə tutulan qeyd-şərtlər bu Konvensiyanın müvafiq Tərəfi barəsində qüvvəyə mindiyi gündən etibarən beş il müddətinə etibarlıdır. Lakin bu cür qeyd-şərtlər eyni müddət üçün yenilənə bilər.
2. Qeyd-şərtin etibarlılığı müddətinin bitməsindən on səkkiz ay əvvəl Avropa Şurası Baş Katibliyi müvafiq Tərəfə etibarlılığın bitməsi haqqında bildiriş göndərir. Etibarlılığı müddətinin bitməsindən əvvəl üç aydan gec olmayaraq Tərəf Baş katibə qeyd-şərtini saxladığı, ona düzəliş etdiyi və ya onu ləğv etdiyi barədə bildiriş göndərir. Müvafiq Tərəf bildiriş təqdim etməzsə, Baş Katib həmin Tərəfi qeyd-şərtin avtomatik olaraq 6 ay müddətinə uzadıldığı barədə məlumat verir. Müvafiq Tərəfin müddətin bitməsindən əvvəl qeyd-şərtini saxladığını və ya ona düzəliş etdiyini bildirməməsi qeyd-şərtin bitməsi ilə nəticələnir.
3. Əgər hər hansı bir Tərəf 78-ci maddənin 2-ci və 3-cü bəndlərinə uyğun olaraq qeyd-şərt irəli sürürsə, onun yenilənməsindən əvvəl və ya tələb əsasında GREVIO-ya bu qərarını əsaslandıracaq izahat verməlidir.

Maddə 80 – Denonsasiya

1. Hər hansı Tərəf istənilən vaxt Avropa Şurasının Baş Katibinə bildiriş ünvanlamaqla bu Konvensiyayı Denonsasiya edə bilər.
2. Belə denonsasiya Baş katibin bildirişi qəbul etdiyi tarixdən keçən üç ay müddətinin bitməsindən sonrakı ayın birinci günü qüvvəyə minir.

Maddə 81 – Bildiriş

Avropa Şurasının Baş Katibi Avropa Şurasına üzv dövlətlərə, Konvensiyanın işlənilib hazırlanmasında iştirak etmiş üzv olmayan dövlətlərə, Konvensiyayı imzalamış bütün dövlətlərə, bütün Tərəflərə, Avropa İttifaqına və bu Konvensiyaya qoşulmağa dəvət edilmiş bütün dövlətlərə aşağıdakı məlumatları verməlidir:

- a hər bir imza;
- b ratifikasiya, qəbul, təsdiq və ya üzv olmaya dair sənədinin saxlanmağa verilməsi;
- c 75 və 76-cı maddələrə uyğun olaraq bu Konvensiyanın bütün qüvvəyəminmə tarixləri;
- d 72-ci maddəyə əsasən qəbul edilmiş bütün düzəlişlər və onların qüvvəyəminmə tarixləri;
- e 78-ci maddəyə uyğun verilmiş hər hansı bir qeyd-şərt və ya qeyd-şərtin geri götürülməsi;
- f 80-ci maddənin müddəalarına müvafiq olaraq edilmiş istənilən denonsasiya; bu Konvensiya ilə əlaqədar hər hansı bir akt, bildiriş və ya məlumat;
- g bu Konvensiya ilə əlaqədar hər hansı bir akt, bildiriş və ya məlumat;

Bunun təsdiqi olaraq imza səlahiyyəti verilmiş aşağıda imza edən şəxslər bu Konvensiyayı imzalamışlar.

[2011-ci ilin] may ayının [11-ci] günü [İstanbul] şəhərində hər ikisi eyni hüquqi qüvvəyə malik olan iki nüsxədə İngilis və Fransız dillərində, bir nüsxəsi Avropa Şurasının arxivində saxlanılmaqla tərtib edilmişdir. Avropa Şurasının Baş Katibi mətnin təsdiqlənmiş surətlərini Avropa Şurasının üzv ölkələrinə, bu Konvensiyanın işlənilib hazırlanmasında iştirak edən üzv olmayan dövlətlərə, Avropa İttifaqına və Konvensiyaya üzv olmaq üçün dəvət edilmiş hər bir ölkəyə göndərir.

Avropa Şurasının seçilmiş mənbələri

AŞPA-nın İstanbul Konvensiyasına istinad edən əsas mətnləri

Qadınlara qarşı zorakılıqla bağlı İstanbul Konvensiyası haqqında [Qətnamə 2289 \(2019\)](#): uğurlar və çağırışlar, xanım Zita Qurmainin məruzəsi, Bərabərlik və Ayrı-seçkiliyə yol verilməməsi üzrə Komitənin Katibliyi üçün məruzəçi, [Sənəd. 14908](#)

Avropada məcburi evlilik haqqında [Qətnamə 2233\(2018\)](#), xanım Beatris Fresko-Rolfonun məruzəsi (Monako, ALDE), Bərabərlik və Ayrı-seçkiliyə yol verilməməsi üzrə Komitənin Katibliyi üçün məruzəçi, [Sənəd. 14574](#)

İctimai məkanlarda qadınlara qarşı cinsi zorakılığa və qısnamaya son qoymaq haqqında [Qətnamə 2177\(2017\)](#), xanım Fransuaz Hetto-Qaaşın məruzəsi (Lüksemburq, EPP/CD), Bərabərlik və Ayrı-seçkiliyə yol verilməməsi üzrə Komitənin Katibliyi üçün məruzəçi, [Sənəd. 14337](#)

Qaçqın qadınları və qızları gender əsaslı zorakılıqdan qorumaq haqqında [Qətnamə 2159\(2017\)](#), xanım Gisela Vurmun məruzəsi (Avstriya, SOC), Bərabərlik və Ayrı-seçkiliyə yol verilməməsi üzrə Komitənin Katibliyi üçün məruzəçi, [Sənəd. 14284](#)

Avropada qadın cinsi orqanının kəsilməsi haqqında [Qətnamə 2135\(2016\)](#), xanım Beatris Fresko-Rolfonun məruzəsi (Monako, ALDE), Bərabərlik və Ayrı-seçkiliyə yol verilməməsi üzrə Komitənin Katibliyi üçün məruzəçi, [Sənəd. 14135](#)

Qadınlara qarşı zorakılığa aid məlumatların sistematik toplanması haqqında [Qətnamə 2101\(2016\)](#), xanım Maria Edera Spadonun məruzəsi (İtaliya, NR), Bərabərlik və Ayrı-seçkiliyə yol verilməməsi üzrə Komitənin Katibliyi üçün məruzəçi, [Sənəd. 13988](#)

Qadınlara qarşı son hücumlar haqqında [Qətnamə 2093\(2016\)](#): səmimi xəbər vermə və hərtərəfli cavab ehtiyacı, Jonas Qunnarssonun məruzəsi (İsveç, SOC),

Bərabərlik və Ayrı-seçkiliyə yol verilməməsi üzrə Komitənin Katibliyi üçün məruzəçi, [Sənəd. 13961](#)

Qadınlara qarşı zorakılıqla mübarizənin ən yaxşı praktikalarının təşviqi haqqında [Qətnamə 2084\(2015\)](#), xanım Sahibə Qafarovanın məruzəsi (Azərbaycan, EC), Bərabərlik və Ayrı-seçkiliyə yol verilməməsi üzrə Komitənin Katibliyi üçün məruzəçi, [Sənəd. 13914](#)

[Qətnamə 1963 \(2013\)](#) və [Tövsiyə 2030 \(2013\)](#) və Nazirlər Komitəsinin Avropada qadınlara qarşı zorakılıqla bağlı sonuncuya cavabı ([Sənəd. 13504](#)), cənab Xose Mendes Botanın məruzəsi (Portuqaliya, EPP/CD), Bərabərlik və Ayrı-seçkiliyə yol verilməməsi üzrə Komitənin Katibliyi üçün məruzəçi, [Sənəd. 13349](#)

Təcavüz haqqında [Qətnamə 1962\(2013\)](#), xanım Gisela Vurmun məruzəsi (Avstriya, SOC), Bərabərlik və Ayrı-seçkiliyə yol verilməməsi üzrə Komitənin Katibliyi üçün məruzəçi, [Sənəd. 13336](#)

Avropa Şurasının Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının qarşısının alınması və ona qarşı mübarizə haqqında Konvensiyanın Təşviqi haqqında [Qətnamə 1861\(2012\)](#), cənab Xose Mendes Botanın məruzəsi (Portuqaliya, EPP/CD), Bərabərlik və Ayrı-seçkiliyə yol verilməməsi üzrə Komitənin Katibliyi üçün məruzəçi, [Sənəd. 12810](#)

Avropa Şurasının Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının qarşısının alınması və ona qarşı mübarizə haqqında Konvensiya lahiyəsinə dair [Rəy 280 \(2011\)](#), cənab Xose Mendes Botanın məruzəsi (Portuqaliya, EPP/CD), Bərabərlik və Ayrı-seçkiliyə yol verilməməsi üzrə Komitənin Katibliyi üçün məruzəçi, [Sənəd. 12530](#)

Evlilik daxili zorlama da daxil olmaqla qadınların zorlanması haqqında [Qətnamə 1691\(2009\)](#) və [Tövsiyə 1887\(2009\)](#), xanım Marlen Rupprenxin məruzəsi (Almaniya, SOC), (keçmiş) Qadınlar və Kişilər üçün Bərabər İmkanlar Komitəsi üçün məruzəçi, [Sənəd. 12013](#)

Qadınların və gənc qızların qəsdən öldürülməsi haqqında [Qətnamə 1654\(2009\)](#) və [Tövsiyə 1861\(2009\)](#), xanım Lidi Errin məruzəsi (Lüksemburq, SOC), (keçmiş) Qadınlar və Kişilər üçün Bərabər İmkanlar Komitəsi üçün məruzəçi, [Sənəd. 11781](#)

“Qadınlara qarşı zorakılıqla mübarizə: Avropa Şurası Konvensiyasına doğru” haqqında [Qətnamə 1635\(2008\)](#) və [Tövsiyə 1847\(2008\)](#), cənab Xose Mendes Botanın məruzəsi (Portuqaliya, EPP/CD), (keçmiş) Qadınlar və Kişilər üzrə Bərabər İmkanlar Komitəsi üçün məruzəçi, [Sənəd. 11702](#)

Qadınların və gənc qızların qəsdən öldürülməsi haqqında [Qətnamə 1777\(2007\)](#) və [Tövsiyə 1861 \(2009\)](#), xanım Lidi Errin məruzəsi (Lüksemburq, SOC), (keçmiş) Qadınlar və Kişilər üçün Bərabər İmkanlar Komitəsi üçün məruzəçi, [Sənəd. 11038](#)

Məcburi evliliklər və uşaq evlilikləri haqqında [Tövsiyə 1723\(2005\)](#), xanım Rozmari Zapfl-Helblinqin məruzəsi (İsveçrə, EPP/CD), (keçmiş) Qadınlar və Kişilər üçün Bərabər İmkanlar Komitəsi üzrə məruzəçi, [Sənəd. 10590](#)

“Namus cinayətləri” adlanan cinayətlər haqqında [Qətnamə 1327\(2003\)](#), xanım Ann Krayerin məruzəsi (Böyük Britaniya, SOC), (keçmiş) Qadınlar və Kişilər üçün Bərabər İmkanlar Komitəsi üzrə məruzəçi, [Sənəd. 9720](#)

Qadınlara qarşı məişət zorakılığı ilə mübarizə haqqında [Tövsiyə 1582\(2002\)](#), xanım Olqa Keltsovanın məruzəsi (Slovak Respublikası, SOC), (keçmiş) Qadınlar və Kişilər üçün Bərabər İmkanlar Komitəsi üzrə məruzəçi, [Sənəd. 9525](#)

Qadın cinsi orqanının kəsilməsi haqqında [Qətnamə 1247\(2001\)](#), xanım Rut-Qabi Vermot-Manqoldun məruzəsi (İsveçrə, SOC), (keçmiş) Qadınlar və Kişilər üçün Bərabər İmkanlar Komitəsi üzrə məruzəçi, [Sənəd. 9076](#)

Nazirlər Komitəsinin qadınlara qarşı zorakılıq və məişət zorakılığı haqqında əsas tövsiyələri və bəyanatları (2000-2019)

Nazirlər Komitəsinin cinsi ayrı-seçkiliyin qarşısını almaq və onunla mübarizə aparmaq üçün üzv dövlətlərə [Tövsiyəsi CM/Rec\(2019\)](#).

Avropada qadın cinsi orqanının kəsilməsinin və məcburi evliliyin qarşısını almaq və onlara qarşı mübarizə aparmaq üçün cəhdlərin intensivləşdirilməsi ehtiyacı haqqında [Bəyanat Decl\(13/09/2017\)](#).

Avropa Şurası Nazirlər Komitəsinin Qadınların zorakılıqdan qorunması haqqında üzv dövlətlərə [Tövsiyəsi CM/Rec\(2002\)5](#).

Avropa Şurasının digər vasitələri və nəşrləri

İstanbul Konvensiyası ilə bağlı nəşrlər və məlumat kitabçaları

[İstanbul Konvensiyası ilə bağlı suallar və cavablar](#)

[İstanbul Konvensiyası ilə bağlı ümumi broşura](#)

[Monitoring mexanizmi haqqında broşura](#)

İstanbul Konvensiyası: [Qadınlara və qızlara qarşı zorakılığın qarşısını almaq və onunla mübarizə aparmaq üçün qlobal alət](#)

[Qadınlara qarşı zorakılıqla mübarizə: dəstək xidmətləri üçün minimum standartlar](#)

Qadınlara qarşı zorakılıq və məişət zorakılığı ilə bağlı məlumatların toplanması və tədqiqatın təmin edilməsi: İstanbul Konvensiyasının 11-ci Maddəsi (2016)

Qadınlara qarşı zorakılığın qarşısının alınması: İstanbul Konvensiyasının 12-ci Maddəsi (2014)

Qadınlara qarşı zorakılıqla bağlı maarifləndirməni artırma: İstanbul Konvensiyasının (2014) 13-cü Maddəsi

Məişət və cinsi zorakılığı törədən şəxslə bağlı proqramlar: İstanbul Konvensiyasının (2015) 16-cı Maddəsi

Özəl sektorun və medianın qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının qarşısının alınması ilə bağlı iştiraka çağırılması: İstanbul Konvensiyasının (2016) 17-ci Maddəsi

Məişət zorakılığı hallarında təcili uzaqlaşdırma əmrləri: İstanbul Konvensiyasının (2017) 52-ci Maddəsi

Qadınlara qarşı zorakılıq və Məişət zorakılığı haqqında hüquq sahəsindəki peşəkarlar üçün HELP onlayn kursu (2017)

Avropa Şurasının Qadınlara qarşı zorakılıq və məişət zorakılığının qarşısının alınması və ona qarşı mübarizə haqqında Konvensiyasının 10-cu Maddəsinin tətbiqi - Milli koordinasiya qurumlarının yaradılması (2016)

Qadınlara qarşı zorakılıq və məişət zorakılığı ilə mübarizədə hüquq-mühafizə orqanlarının və ədliyyə əməkdaşlarının səmərəliliyinin artırılması (2016)

Təlimçilərin təlimi dərsləri: Məişət zorakılığının qarşısının alınması və onunla mübarizə üçün çox qurumlu səmərəli əməkdaşlıq (2015)

Mövzu üzrə məlumat kitabçaları

İstanbul Konvensiyası haqqında məlumat kitabçası (2018)

Qadınlara qarşı zorakılıq və məişət zorakılığının qarşısının alınması və ona qarşı mübarizə haqqında Avropa Şurasının Konvensiyasına uyğunlaşmaq üçün 12 addım

Uşaq hüquqları

Təcavüz məqsədi ilə təqib

Miqrant qadınları, qaçqın qadınları və sığınacaq axtaran qadınları gender əsaslı zorakılıqdan qoruma

“Namus-şərəf naminə” törədilən cinayətlər

Qadın sünneti

Qadınlar və kişilər arasında bərabərliyin təşviqi üçün alət

Digər nəşrlər

Qadınlara qarşı məişət zorakılığının qarşısının alınması və ona qarşı mübarizə: Hüquq-mühafizə orqanlarının və ədliyyə işçilərinin təlimi üçün tədris materialı (2016)

Qadınlara qarşı zorakılıqla mübarizə: Avropa Şurasının üzv dövlətləri tərəfindən görülən tədbirlər və fəaliyyət haqqında xülasə təhlil (2006)

Qadınlara qarşı zorakılıqla mübarizə üçün regional vasitələr – Belém do Pará və İstanbul Konvensiyası (2014)

Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının xərcləri barədə araşdırmaların icmalı (2012, yenilənmiş verisi - 2014)

Avropa Şurasının üzv dövlətlərində qadınların zorakılığa qarşı müdafiəsi haqqında Rec(2002)5 sayılı Tövsiyəsinin tətbiqinin monitorinqinin 4-cü raundunun nəticələri haqqında analitik araşdırma

Qadınların statusları üzrə Komissiya, CSW 57 Razılaşdırılmış nəticələr, Qadınlara və qızlara qarşı zorakılığın bütün formalarının aradan qaldırılması və qarşısının alınması (2013)

Avropa Şurasının Gender Bərabərliyi Strategiyası 2018-2023 (2018)

Gender bərabərliyi və qadınların hüquqları - Avropa Şurası standartları (2015)

Avropa Şurasının Gender Bərabərliyi Lügəti (2016) (ikidilli sənəd)

Avropa Şurasının “Cinsiyyətçi nifrət nitqi ilə mübarizə” haqqında seminarının hesabatı (Fevral 2016)

Cinsiyyətçi nifrət nitqinin tarixçəsi (2016)

Avropa Şurasının Nazirlər Komitəsinin gender bərabərliyi və media haqqında CM/Rec(2013)1 sayılı Tövsiyəsinin tətbiqi ilə bağlı bələdçi kitab (2015)

Ölkə səviyyəsində gender bərabərliyi və media – Üzv dövlətlərdəki yaxşı praktikaların toplusu (2014)

Media və qadınların imici – Gender bərabərliyi ilə bağlı milli əlaqələndiricilərin Avropa Şurası Şəbəkəsinin 1-ci Konfransının hesabatı (2013)

Mövcud əngəlləri azaltmaq və qadınların məhkəməyə çıxışını asanlaşdırmaq üçün üzv dövlətlərdə olan yaxşı praktikaların toplusu (2015)

Parlamentlərarası Birlik və AŞPA-nın birgə araşdırması, Avropa parlamentlərində cinsiyyətçilik, qısnama və qadınlara qarşı zorakılıq (2018)

Qadınlara qarşı zorakılıq və məişət zorakılığı ilə bağlı Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin presedent hüququ

Əsas mühakimə və qərarların tematik sənədləri:

Qadınlara qarşı zorakılıq

Məişət zorakılığı

Reproduktiv hüquqlar

Gender bərabərliyi

Seçilmiş beynəlxalq vasitələr

Avropada qaynar xətlər

Aidiyyəti qaynar xətlərin siyahısının internet sahifəsi: www.coe.int/en/web/istanbul-convention/help-lines

Qlobal vasitələr

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Qadınlara qarşı ayrı-seçkiliyin bütün formalarının ləğv edilməsi haqqında Konvensiyası (CEDAW) (A/RES/34/180), və onun Fakültativ Protokolu, (A/RES/54/4)

Qadınlara qarşı ayrı-seçkiliyin ləğv edilməsi haqqında Komitə (CEDAW) tərəfindən qəbul edilmiş Qadınlara qarşı zorakılığa dair 19 (1992) sayılı (38 (A/47/38) sayılı Əlavə) və 35(2017) sayılı Ümumi tövsiyələr (CEDAW/C/GC/35).

BMT Baş Assambleyasının Qadınlara qarşı zorakılığın aradan qaldırılması haqqında Bəyannaməsi (1993) (A/RES/48/104)

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Uşaq Hüquqları Konvensiyası (A/RES/44/25), onun Uşaqların silahlı münaqişələrə cəlb edilməsi haqqında Uşaq hüquqları üzrə və Uşaq alveri, uşaq fahişəliyi və uşaq pornoqrafiyasına dair Fakültativ Protokolları (A/RES/54/263).

Regional vasitələr

Avropa Şurasının Qadınlara qarşı zorakılıq və məişət zorakılığının qarşısının alınması və ona qarşı mübarizə haqqında Konvensiyası ([İstanbul Konvensiyası](#)) CETS No. 210 (2011) və [izahedici hesabat](#)

Qadınlara qarşı zorakılığın qarşısının alınması, cəzalandırılması və aradan qaldırılması haqqında Amerika qitələrarası Konvensiyası ([Belem do Para Konvensiyası](#)) (1994)

Afrikadakı qadınların hüquqları haqqında İnsan və Xalq hüquqları üzrə Afrika Xartiyasının Protokolu ([Maputo Protokolu](#)) (2003)

Digər faydalı ünvanlar

Regional

Avropa Parlamenti: www.europarl.europa.eu/portal/en

NATO Parlament Assambleyası: www.nato-pa.int

ATƏT Parlament Assambleyası: www.oscepa.org

İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatının Qlobal Parlament Şəbəkəsi: www.oecd.org/parliamentarians ParlAmericas: www.parlamericas.org/en

Parlament Assambleyası – Aralıq Dənizi Birliyi: www.paufm.org

Frankofoniya parlament assambleyası: www.apf.francophonie.org (sadəcə fransızca)

Müstəqil Dövlətlər Birliyinin üzv dövlətlərinin parlamentlərarası assambleyası: www.iacis.ru/eng

Mercosur Parlamenti: www.parlamentomercosur.org (sadəcə ispanca və ya portuqalca)

Mərkəzi Amerika Parlamenti: www.parlacen.int (sadəcə ispanca) Şərqi Afrika Qanunverici Assambleyası: www.eala.org

Beynəlxalq

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İnsan Hüquqları üzrə Komissarının Ofisi – Qlobal və regional qadın hüquqları mexanizmləri ilə əməkdaşlıq, [Qadınlara qarşı zorakılıq və qadın hüquqları üzrə müstəqil beynəlxalq və regional mexanizmlərin platforması](#)

Parlamentlərarası İttifaq: www.ipu.org

Dünya Bankının Parlament Şəbəkəsi və Beynəlxalq Valyuta Fondu: www.parlnet.org

Qadınlara qarşı zorakılıq insan hüquqlarının pozulması və qadınlara qarşı ayrı-seçkiliyin bir formasıdır. İstanbul Konvensiyasının məqsədi hərtərəfli siyasət və tədbirlər vasitəsilə zorakılığın qarşısını almaq, zərər çəkmiş şəxsləri qorumaq və zorakılıq əməllərini törədənləri mühakimə etməkdir. Onun məqsədi qadınlara qarşı edilən ayrı-seçkiliyin bütün formalarının aradan qaldırılmasına töhfə vermək, qadınlar və kişilər arasında əsaslı bərabərliyi təşviq etmək və qadınlara qarşı zorakılıq hallarının və məişət zorakılığının aradan qaldırılması məqsədilə beynəlxalq əməkdaşlığı genişləndirmək və inkişaf etdirməkdir.

AZE

Avropa İttifaqına Üzv Dövlətlər öz təcrübələrini, resurs və müqəddəratlarını birləşdirmək qərarına gəlmişlər. Onlar birlikdə sabitlik, demokratiya və davamlı inkişaf zonası qurmuş, eyni zamanda mədəni müxtəlifliyi, tolerantlıq və fərdi azadlıqlarını qoruyub saxlamışlar. Avropa İttifaqı hüduqlarından kənarında olan ölkə və xalqlarla öz nailiyyət və dəyərlərini bölüşmək öhdəliyinə sadıq qalır

Avropa Şurası qitənin insan hüquqlarının müdafiəsi sahəsindəki aparıcı təşkilatdır. O, Avropa İttifaqının bütün üzvləri də daxil olmaqla 46 üzv dövlətdən ibarətdir. Avropa Şurasının bütün üzv dövlətləri insan hüquqlarını, demokratiyanı və hüququn aliliyini qorumaq üçün nəzərdə tutulmuş Avropa İnsan Hüquqları Konvensiyasını imzalayıb. Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi Konvensiyanın üzv dövlətlərdə həyata keçirilməsinə nəzarət edir.

Tərcümə Avropa İttifaqı tərəfindən birgə maliyyələşdirilir

Parliamentary Assembly
Assemblée parlementaire

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE